

వేదాంత సారము.

త్రై లోక గవద్రామానుజాచార్య

విరచితము

వేదాంత సూత్రములకు
అర్థము వైన వ్యాఖ్యానము.

— తోబిడ్డ

త్రై పరవస్తు వెంకటరంగాచార్యులయ్య

వారలు గారి చే

పరిష్కరింపఁబడి

ముద్రింపఁబడెను.

VIZAGAPATAM.

Printed by

V. Bhavanishankarasastry.

ARSHA PRSS. 1881.

నమః పరమమహిమ్యః.

శ్రీమతే రామా నమః

వేదా న సారః.

శుభశ్రుతిదధిష్ఠు శరీరాయాభిలాత్తే!

శ్రీమతేని మూలానమో దన్వతే విష్ణవేనమః ॥

పరమపురుష ప్రసాదాద్విదాన్తసారాభావోద్ధితః.

(బ్రహ్మజిజ్ఞాసా) ౧

అత్రాథశబ్దఆవస్థ ర్యేవర్తతే అతశ్శబ్దశరణత్వాత్ | అతశ్శబ్దోవృత్తశ్శ్రుతిమేతథావే | పూర్వవృత్తం చ కర్తృజ్ఞానమితి జ్ఞానతే-ఆరిప్సితశ్శ్రుతిప్రజ్ఞానశ్శ్రుతివేదార్థవిచారైకదేశత్వాత్ అధితవేదశ్శ్రుతిపరుషశ్శ్రుతికర్తృప్రతిపాదనోపక్రమత్వాద్విదానాంకర్తృవిచారః ప్రథమం కార్యత్యథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసేత్కుక్తుమ్-కర్తృజ్ఞానప్రకృతివికృతిరూపాణాంధర్మార్థభావరూపపురుషార్థసాధనత్వనిశ్చయః | పురుషత్వాచార్విజ్యమితి శ్రేస్తసూచితలావేన శుభజ్ఞానానా కృతః - ఏవంధర్మవేదసార్థ పరత్వేకమేవ జ్ఞానదర్శనత్వే తేషాంజ్ఞేవలానాం తివగ-ఫలవత్వేనిశ్చితేనతివేదైకదేశభూతవేదాన్తభాగవేవల కమూలామూలార్థఫలత్వం బ్రహ్మజ్ఞానశ్శ్రుతానన్తస్థిరఫలత్వమాచారతోదృష్ట్యైవ సన్తరం ముముక్షోరవధారితకరిష్యన్నవస్తుబోధజనకశబ్దకర్తృపురుషశ్శ్రుతిప్రబుభుత్వాజ్ఞానత్యత్యథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసేతికర్తృవిచారానన్తరంతరవేదాతోర్బ్రహ్మవిచారఃకర్తృవ్యతిక్రమ్యంతధవతి-తద్విదమామామితి-ః-పరిక్ష్యలోకాన్మూలానితాన్బ్రహ్మజ్ఞానీర్వేదమామోహ్నాస్త్యేకృతఃకృతేనతద్విజ్ఞానార్థంశుగురుమేవాధిగచ్ఛేత్పమిత్వాచిత్తోతియంబ్రహ్మనిష్ఠంతస్మైశ్రుతిద్వామనశ్శాన్తశ్శ్రుతికాన్తచిత్రాయశమాన్వితాయయేనామరంపురుషంవేదశ్శ్రుత్యంప్రవాదతాంతర్వతోబ్రహ్మవిద్యామగతిప్రబ్రహ్మజ్ఞానవేదాభ్యాసరతఃకర్మణాశంపాదిరాన్లోకాన్తారాభ్యంతయ

జ్ఞత్వేన మయస్వకావాన్మహామీమాంసయా తరీక్ష్య ఆత్మ
తోనిత్యః తరహపురుషః కృతేన కమణాన సంపాద్య ఇలియో
నిర్యవహాయా త్యోద్విజ్ఞానాథం గురుమేవాభిగచ్ఛే త్పయి
త్పాణిశోలియం వేదాన్తవేదినం బ్రహ్మనిష్ఠం సాక్షాత్కృత
తరహపురుష స్వరూపం సగురుస్సమ్యగుపసన్నాయ తస్మై
యేన విశ్వావిశేషేణ తమక్షరం సత్యం వరహపురుషం వి
శ్వాత్ తాంబ్రీహ్నివిశ్వాం పృథ్వియాదిత్యథాః సగురు
మేవాభిగచ్ఛేత్తస్మై సవిశ్వాత్ పృథ్వియాచేత్యవ్యయాద పృ
థ్వుత్వాత్పూ విధావపిలిటోవిధానాత్ ఛన్దసిలుకోలజ్జోలిటఇతి-

(ః స్వాద్యస్వయంతే) ౨

ఆస్మ విదిత్యేవిదిత్యే శ్రీశ్రీ వ్యవస్థితసుఖదుఃఖా
పభోగస్య జగతో జన్మస్థితిలయః యతః తద్భిత్తై తి పృ
థిపాదయతి శ్రీతిరిత్యథాః - "యతో వా ఇమాని భూతా
ని జాయంతే యేన జాతాని జీవన్తి యత్ప్రియం త్యభిసంవిశం
తి తద్విజ్ఞాన స్వరూపైశ్చైతే - సూత్రేయత ఇతి హేతౌ
పశ్యమి, జన్మస్థితిలయానాం సాధారణత్వాత్ - జనిహేతుత్వం
చ నిమిత్తో హేతానరూపం వివక్షితమ్ - యత ఇతిహి శ్రీతిరు
భయవిషయా - తథమితిచేత్ - యతో వా ఇమాని భూతాని తి ప్ర
సిద్ధం వన్నిరైకాత్ శ్రీసిద్ధిశ్చోభయ విషయత్వాత్ - సదేక
సోమ్యేతదుగ్రా ఆసీదేక మేవాద్వితీయం తదైకతవహుస్యాం
ప్రజాయేయేతి తత్తేజోశ్రుజత్యేతే సదేవసోమ్యేదమగ్రావి
కమేవాసీ దిమ్యుకాదానతాం ప్రతిపాత్యాద్వితీయమిత్యధిష్ఠా
త్యోతరనివారణాత్పరబ్రహ్మ తాద్యం బ్రహ్మైవనిమిత్తముపాధా
నంతేతి విజ్ఞాయతే - తదైకతవహుస్యాం ప్రజాయేయే త్యా
త్సవివచిత్యస్థి తత్యోసరూపేణ బహుభవనం సమ్యక్ప్రత్యై
వశ్రుష్టితవనార్థ - అతః శ్రీరావనియత ఇతి హేతౌ పశ్యమి -
అత్రైవబ్రహ్మణో జగన్నిమిత్త త్వయి హేతానత్వచ్చైవే తి హ
దితమ్ ఆర్థ విరోధోహి అస్త్యైత్యానాన్యజతేవిశ్వమేతదిత్యాదితి

శేషశ్రుత్యాచాక్షర్యప్రకృత్యుపగ్రహేణాదృష్టాన్తానుకరోతా
 త్. అధిభోగ్యతదాచ్యుతామౌభయాయామౌనాత్, ఆత్మశ్చ
 తేరిత్యాది మూత్రైః పరిహరిష్యతే - సమసర్వజ్ఞం సర్వశక్తి స
 త్యసద్గుణం నిరవద్యతయా నిరస్త సమస్తా పురుషార్థా ౧౦
 భంబ్రహ్మేవాత్మానం విచిత్రవిదవిన్ది శ్రజగద్యూపమిదం సర్వ
 మస్మదతేలి కథముచవద్యతే - సదేత మ్నాత్రి కారస్వయ
 మువపరిచోద్యపరిహరిష్యతి, ఆపితాతద్యత్పరిసర్వాపశుంబ
 సా ఇతరవ్యవదేశాద్ధి తాకర. వాచిదోషచ సత్తిరిచిచోద్యన్ -
 పరిహరస్తు - సమద్యస్తాస్తభావాత్ - అధికశ్రుత్యభేదాద్దేశాది
 తర - మరంత్యవిచ్యావ్యామృతం తు విచ్యాదిత్యాదిద్యే తుశతే
 యస్తు సోస్యః - సకారణం కరణాధిపాధిపాసచ్యుత్యకస్యైష్ట్య
 తానచాధిపః - మరం చిత్తానమమృతాత్కరంహరః మరాత్మా
 నావీశతే దేవవీకః - అమృతామరంహరః అచిద్యగః - సర్వ
 మాత్మనోభోగ్యత్వేన హరణీతిహరః భోక్తాహరభిత్వచ్యతే -
 ద్యావిమా పురుషులూకే మరశ్చామర ఏవచ - మరస్పర్వాది
 భూతాని మాటస్థామర ఉచ్యతే - ఉత్తమః పురుషస్త్యస్యః పత
 మాత్మేత్యుచాహ్మరిః - యోలోకత్రయమావిశ్వవిభర్త్యవ్యం
 తుశ్వరః - యస్తాత్మరమవీలో హమమరాదపి చోత్తమః - అతో
 స్తిలూకే వేదేచపధితః పురుషోత్తమః ఇత్యాదిక్రితి స్మరిక
 రైః చిత్త్యాగాత్మనోభేదేన బ్రహ్మణోనిదేశాత్, ఆ పురుషార్థ
 భాగః చిత్త్యాగాత్మనోర్థాంతరభూతం బ్రహ్మ-తచ్చ చిత్త్యాగా
 త్మశరీరతయావితస్యాత్మనః ఆత్మభూతమ్ - చిత్త్యాగాత్మనస్తచ్చ
 రీరత్వం బ్రహ్మణస్త తాత్మత్వంచయ ఆత్మనిష్ఠన్ యస్యాత్మా
 శరీరమ్ ఏష సర్వభూతానరాత్మాపహతపాప్తాదిప్యాదేవవీకో
 నారాయణ ఇత్యాదిక్రితికతసమధికరణ - చిత్త్యాగాత్మశరీర
 ప్యాత్మనః కార్యావస్థా చిత్తావస్థానుగదోషవ్యవస్థితేర్బ్రహ్మ
 స్థభావాత్ బ్రహ్మణీనదోషచిత్తీరితి ససామంబశ్శం వేదాం
 తవాక్యసేషి సతుదృష్టాంతభావాదితుక్తం - దృష్టాన్తశ్చదేవ
 మనుష్యానిశబ్దవాచ్య శరీరస్యాత్మనూమనద్యౌబాలోయవా

శ్చ విరజితవానా విభావస్థాపిస్తా వపిబాలవ్యయవస్వస్థం
 కత్వాదయశ్చరీరగతాదోమనాత్మానం స్పృశన్తి, ఆత్మగతా
 శ్చజ్ఞానసుఖాదయోనశరీరమితి- అతః కార్యావస్థం కాంతా
 వస్థభృబ్రహ్మచిత్త్యగాత్మశరీరతయా తదాత్మధాతమితి- చి
 త్త్యగాత్మతావిగాత్యైవ బ్రహ్మభిధానేతచ్ఛబ్దసామాన్యధికరణ్యే
 చకూతుం వక్తుం సరసనీయంకుతద్వయం చిత్తిజ్ఞానేర్ధర్మం
 గమాత్మరభ్యః ఉత్క్రమిష్యతవీవంభావాదిత్యోదులూమిరుత్య
 వస్యస్సృజవస్థితేతితాశక్త్యుత్పత్తిజ్ఞాతకూతురుక్తః- నిర్విప్రస్య
 తదేవానుపాగ్రహిత్ తదనుప్రవిశ్యనర్చత్వచాభవదిత్యాది
 నాచిత్త్యగాత్మన ఆత్మతయోవస్థానాత్ బ్రహ్మణస్తచ్ఛబ్దేనా
 భిధానంతత్త్వానానాధికరణ్యేనవ్యవదేశశ్చేత్త్యుక్తమ్- తథావై
 నిత్యైర్బ్రహ్మణ్యేన సాపేక్షత్వాత్, సకమాభిధాగాదితీతేనా
 నాదిత్యాదుపచద్యతేచామృతలభ్యతే చిదిదేవకుసుమ్యదివిష
 కుస్సృష్టేస్తాదికాత కమనానిమిత్తత్వం జీవానాం తత్త్వార్థ
 చివాహణాంచానాదిత్వం ప్రతిపాద్య తదనాదిత్వభృనిత్యోని
 త్యానాం చేతనశ్చేతిసానాం జ్ఞాజ్ఞాత్వావబోధిత్యాది శ్చితి
 షూపలభ్యతద్యుక్త్యాతదనాదిత్వేపి చిరీయతాలేవిదవిద్య
 ముసూక్ష్మక్తృభోగ్యయేర్నాకు రూపవిభాగా భావాత్
 ఆత్మవాదదమేకవివాగి ఆసీత్, నాస్యస్మిన్ భృన మిషదిత్యా
 దావేక త్యావధారణము ప పద్యతదతి సూత్రకారేణ స్వయ
 మేవోక్తమ్- తథానాత్మాకుతేర్నిత్యత్వాచ్చ తాభ్యజ్ఞాతిప్ర
 గాత్మసూనిత్యత్వాదనుద్భిత్తియుక్త్యా జ్ఞాతవివేతితస్యజ్ఞా
 త్పర్యమేవస్వరూపమిత్త్యుక్తమ్- ఉత్క్రమిగత్యాగతీనామి
 త్యాదినా అణుత్వం చోక్తమ్- తద్గుణసారత్వాత్తద్వ్యవదేశః
 ప్రాజ్ఞవత్, యావత్తదావత్వాచ్చనదోషస్తద్దేశానాదిజ్ఞా
 తురేవాత్మసూజ్ఞాన శబ్దేనవ్యవదేశః జ్ఞానగుణసారత్వాత్
 జ్ఞానైకనిరూపణీయస్వరూపిత్వాత్, ప్రాజ్ఞవత్ యా
 వత్తదావత్వాచ్చేత్త్యుక్తమ్- నిత్యోపలభ్యమనలభి ప్రసజ్ఞా
 న్యతరనియమోవాస్యథేతి జ్ఞానమాత్మస్వరూపాత్తదాదేవ

త్వంతరాయత్ జ్ఞానవాద సర్వతాత్తవాదచరణోప ఉక్తః
 కర్తా శాస్త్రాధికారత్వం, ఉపాదానాద్విహారోపదేశాచ్యవ్యవస్థ
 ఉదేశాచ్యక్రియాం సచెన్నిగ్దేశ వివరణయః, ఉపలభ్యపద
 నియమః, శక్తివివరణయోగ, సమాధ్యభావాచ్య, యథాచర
 త్విధయథేత్యాత్మనవవ కుభాకుభేషు కమః సుకర్మత్వం పృ
 త్పతేరకర్మత్వం పృత్యతేషు కర్మత్వేతస్యాన్యాధారణత్వే
 న సర్వేషాం ఫలానుభవ పృథక్కాదితి పృథిపాదితవ- పరా
 త్పుతస్యైతే, కృతప్రయత్నాపేక్షిస్తు విహిత పృథిపిద్ధానై
 యర్థ్యాదిభ్య ఇత్యాత్మనః కర్మత్వం పరమపురుషసు బలిస
 హకృతమిత్యక్తమ్. అంశోనానావ్యపదేశాదన్యథా చాపిదా
 శక్తితవాద్విజుగ్ధీయత వితే, చుప్రవహాత్, అపిస్తర్వతే, పృ
 తాశాదిపత్తునైవం సరః, స్మరన్తి చెతి. అనీశయాశోచతో మున్యా
 మానః జుప్తం యచా పశ్యత్యన్యమిశమస్య కుహిమానమితి త
 శోకః క్షరంత్యురద్యావ్యాప్యస్త్రువిద్యావిద్యావిద్యకుళతేయ
 స్తు సోన్యః, ప్రాజ్ఞేనాత్మనానం పరిష్యక్తోన బాహ్యం కించనవే
 దనాస్తరం, తయారన్యః పిప్పలం సావదన్త్యనశ్చస్త్రన్యాయ
 భిచాకతీతి, జ్ఞాజ్ఞావాపజావీశనీశా, స్మరణాత్మాసంప్రేరితార
 జ్ఞామత్వాజుప్తస్తతస్తేనామృతత్వమేతి, యచా పశ్యః పశ్యతే
 గుక్తవర్ణం కర్తారమిశం పురుషం బ్రహ్మయోగిం తదావిద్వాన్
 పుణ్యపాపే విధూయనిరంజనః పరమం సామ్యముపైతి, స
 తావదం కరణాధిపాధిపోనచాస్యకృజ్జనితానచాధిపః, య
 స్సర్వజ్ఞ స్మరన్తి, పరాన్యశక్తిర్వివిధైవ క్షుయితే స్యా
 భావీజ్ఞానబలక్రియాచ, నిష్కలం నిష్క్రియం శాస్త్రనిరవ
 ద్యం నిరజ్ఞానమ్, నిత్యోచిత్యానాం చేతనశ్చేతనానా ముకోప
 చూనాం యోవిదధాతి కామాన్, నిత్యానాంచేతనానాం య
 వికోనిత్యశ్చేతనః కామాన్విదధాతీత్యథాః - పరిం విశ్వస్యే
 త్యాదిషు పృథ్వీగాత్మనః పరమాత్మనశ్చ, కర్మవశ్యత్వేన శో
 చిత్పత్వేన అసర్వజ్ఞత్వేన పరోహసనాయత్తముక్తిత్వేన స
 మాతన్యభావ నిరవద్యత్వేన సర్వజ్ఞత్వేన సత్యసంకల్పత్వేన

సర్వేశ్వరత్వేన సమస్తకల్యాణగుణాకరత్వాదినాచ స్వరూప
 స్వభావనానా స్వవ్యవధికార తయోరపరిత్యజసి, అయమా
 బ్రహ్మ, యో సో సో హం యో హం యో సో, అథయేన్యాం దేవ
 తాముపానై ఆస్యోపావన్యోహ మస్తీ లిసస వేద ఆర్య తోష్ఠి
 హ్యుపి, ఆత్మై త్యేవోపాసీత, బ్రహ్మదాకాబ్రహ్మదాసా బ్రహ్మై,
 ముక్తివాదిరద సర్వజీవాత్మవ్యాపిత్యేనాభేదవ్యవధికార్యుడ
 భయ వ్యవధికా విరోధేన పరమాత్మాంశో జీవాత్మై
 శ్య భ్యుపగన్త వ్యమ్ - సతే వలం న్యా యసిద్ధమిదం శ్రీ
 తిస్త్రిత్యం చాంశత్యయత్తం జీవాత్మనః - పాదో స్థవిశ్వా
 భూతాని, మమైవా శోజీవలోకే జీవభూతస్స నాతన ఇతి - అం
 శత్వీంద్రామైక వస్వైకదేశత్వమ్, కథాసమ్యుభయైరేక వస్తు
 త్యేవిరోధానన్యాదిత్యాశంక్య పుకాశాదివత్తు నైవం పరఇతి
 పరిహరతి - అన్యవిశేషగతైక స్వభావ పుకాశ జాతిగుణశ
 రీరవిష్టానన్నివృత్తి గుణ్యాత్మనః పురితిపుకాశజాతి గుణశరీ
 రాజాం యథాంశత్వత్ ఏవం పరమాత్మానం పురితిపుత్యగా
 త్త సూఽం శత్యమ్ - ఏవమంశత్యైర్వభావోంశ భూతో
 జీవః నైవమంశో పరమాత్మా సర్వత్రివిశేషగ విశేష్యయోః స్వ
 రూపస్వభావభేదాత్ - ఏవం శత్రావాస్త్రాభిరవత్తాత్,
 పరాత్మతచ్చురైతత్వవస్త్రోక్తాన విరుధ్యతే - ఏవం పుకా.
 శశరీరవగ జీవాత్మ నామంశత్వం పరాశరాదయన్త్రురన్తిచ -
 ఏకదేశసిద్ధి సామ్యగ్నోజ్యోత్పావిస్తరిణీయథా - యద్గ్నిం
 చిత్పుజ్యతేయేవ సత్త్వజాతేన వైద్విజితస్య సృజ్యస్య సంఘా
 తౌ తస్యైవం వై పారస్మికః - తే సర్వే సర్వభూతస్య విష్ణోరం
 త సముద్భవా ఇతి - అన్యథా పారమాధికా పారమాధికోపా
 దిసమాశ్రియజేన పుత్త్యగాత్త సాంశత్యై బ్రహ్మగవివ వేదా
 జ్ఞాన సర్వాస్స సర్వవివదోపాథ వేయరిత్యాభాసా వివతేత్యాది
 వాక్యమైత్యుక్తమ్ - అతస్సర్వదాచిదవిద్యస్మ శరీరతయాతతా
 స్య తరస్మాదతమేవ బ్రహ్మ కతాచిదవిద్య నామ రూపచిదవిద్యస్మ
 తత్త్వైతత్కారణావస్థం కతాచిద్య విభక్త నామ రూప చిదచి

జ్ఞాను శరీరం రత్నాగ్రావ్యవస్థం బిచ్చ - సర్వకాచిదవిద్య
 న్ను శరీరతయః తద్విశిష్టత్వేపి బ్రహ్మణః పరిణామిత్వాపురు
 తార్థశయత్వే శరీరజాతజేతనాచేతనవస్తుగతే - అత్త
 యాతం బ్రహ్మసర్వకానిరస్తనిఖిలదోషగన్ధానవధికారియ
 జ్ఞానానందాద్యపరిమితో తారగుణకువర్తిత్యుపగతి బ్రహ్మవజగ
 తోనిమిత్తమునాదానం చేరియతో నా ఇహాసభూతానీత్యాది
 నాకళంప్రతిపాదయత్వేవేతిజన్మాద్యస్యయతః పద్భిప్రేతిను
 ఘ్నాత్తమనదవ సోమ్యేదమగ్ర ఆసీదేకమేవాద్వితీయం తదై
 కతబహుస్యాం ప్రకాయేయేతి - అన్యచాయజుర్థః - యస్యా
 త్తా శరీరంయస్య శృణోమి శరీరంయస్యాక్షరం శరీరం య
 స్యావ్యక్తం శరీరమివ సర్వభూతానామైతాత్మైతాత్మైతాత్మైతాత్మై
 వ్యోదేవవిమీనారాయణఇత్యాది ప్రతేకభిప్రేతస్సర్వకాచి
 దవిద్యను శరీరకత్వార్ నదేవేదమిదానిం స్థూలవిదవిద్య
 న్ను శరీరత్వేన విభక్తనాకు రూపమగ్రే ప్రళయకాలే సూ
 క్ష్మవికాపన్నవిదవిద్యను శరీరకతయానాకురూప విభాగా
 సహామేకమేవాసీత్, స్వయమేవ సర్వజ్ఞం సర్వశక్తి విమిత్త
 న్మరావపేక్షకుద్వితీయం చాతిష్ఠత్, తదైకతబహుస్యాంప్ర
 కాయేయేతి తన్నాకు రూపవిభాగా సహాసూక్ష్మ విదవిద్య
 న్ను శరీరకతయైకమేవావస్థితిం నాకురూప విభాగాహాన్తూ
 లవికాపత్వాబహు ప్రకారం స్యామిత్యైకతేతిస్యాం ప్రకా
 యేయేతి వ్యప్తిసమప్తివ్యవధేశః - చిదచిత్తః పరస్యతప్రళ
 యకాలేపి వ్యవహారాసహా సూక్ష్మభేదః సర్వవేదాన్తిధి
 రభ్యుపగతః - ఆ విత్యాకృతభేదస్సోపాధి కృతభేదస్యచా
 సాదిత్యాభ్యుపగతార్ - ఇయావ్యకేవః బ్రహ్మైవాన్తా తా
 కాధిశబ్దధృంపేతి సర్వకులి స్యాం విరోధోన్యేమేతద
 భావాదవిరోధశ్చాస్తాకమితి.

(శాస్త్రయోనిత్వాత్) 3

ఏవంవిదవిద్యను శరీరతయా తద్విశిష్టస్య బ్రహ్మణ విజయక

పాపానశత్వంబుమిత్త త్వచ్చ నానుమానగమ్యమితిశాస్త్రైకప్రమా
ణకత్వాత్త స్యయతోవాచకానీత్యాదివాక్యం నిఖిలజగదకతా
రణం బ్రహ్మైవ బోధయత్యేవేతి సిద్ధమ్-

(తత్త్వ సమున్వయాత్) ౪

పురుషార్థాత్యా-ఽవ్యయస్యేవస్వయః శాస్త్రై
భ్య ప్రమాణస్య పురుషార్థావగమ్యవసాయిత్యేపి బ్రహ్మస్వస్య
చ పరస్యచానుభవతు స్వరూపేణగతైర్వియత్యాచానవధి
కాతిశయానందరూపమితిపురుషార్థ త్వేనాభిధేయత్యావ్య
యాద్భిప్రాయాన్మితిప్రమాణకత్వముచపన్నమితినిరవద్యం.

నిఖిలజగదక తారణం బ్రహ్మవేదాన్మాః ప్రతిపాదయ
స్త్రైశ్చక్రం-తస్యైకస్యేకదైవకృత్పరిణమిత్తస్యం తస్యై
వోహదానంతయా జగదాత్మికత్వచ్చ నానుమానాదిగమ్యమితి
శాస్త్రైకప్రమాణకత్వాత్ తస్యచానవధి కాతిశయానందరూ
పతయాపరమపురుషార్థత్వాద్వదాన్తాః ప్రతిపాదయన్త్యై
వేతి స్థిరీకృతమ్-అతఃపరంపాదకేషేణ జగత్కారణతయా
ప్రధాన పురుషప్రతిపాదనా నవారతయా సర్వజ్ఞంసర్వస
త్కృత్వం నిరస్తావిద్యాదిబోష గన్ధకు పరిమితోదారగుణ
సాగరం బ్రహ్మైవవేదాన్తాః ప్రతిపాదయన్తీత్యుచ్యతే-తత్ర
ప్రథానం వేదాన్త ప్రతిపాదనానవార మిత్యాహ.

(ఈక్షతేనాశబ్దమ్) ౫

అశబ్దకానుమానికం ప్రధానమ్-నతద్వేదాన్త
వేద్యంకురః ఈక్షతేః-సదైవసోమ్యేద మగ్ని ఆసేదకమేవా
త్వీరియమితిప్రస్తుత జగత్కారణవ్యాపారవాదిన ఈక్షతే
ర్థాతో శ్చిరజాత్తదైక్షత బహుస్యామితి.

(గౌణశ్చైన్నాత్మశబ్దాత్) ౬

తత్తైజ విక్షతత్యాదావచేతవేది వస్తునీక్షతి
స్పృంక్షతే తత్రగౌణః విచక్షత్యావీ ప్రథాన ఏవేక్షతిర్దాద
విది తేన్నరమతతద్యతే ప్రస్తుతే సర్వజ్ఞవాచ్యే సృంక్ష

మనాశ్చేతనవాసన ఆత్మశబ్దార్థ - సత్యవ్రతత్వ మనిత్యత
 తోఇతిమ్యుత్తరతీక్షణీయతే - తేజఃప్రకృతిమ్యపిగోగమ
 త గం తేజఃప్రకృతి శబ్దరవిచృరీకం బ్రహ్మచారిధీయతే -
 అనేన జీవేనాత్మనాను ప్రివిశ్య - సచ్చిద్రూపాభివత్ నిరుత్తం
 చాసరుత్తం చ నిలయనం చానిలయనం బ్రహ్మచారి
 బ్రహ్మచారి సత్యం చావృతం సత్యం సత్యం సత్యం సత్యం
 తనం బ్రహ్మచారి సత్యం సత్యం సత్యం సత్యం సత్యం
 బ్రహ్మచారి సత్యం సత్యం సత్యం సత్యం సత్యం

(తస్మిన్ సత్యమోక్షోపదేశాత్) ౭

ఇత్యుచితానా దధానైరభూతం సచ్చిద్రూపాభి
 తంజగత్కారం సచ్చిద్రూపాభి తత్త్వస్మిన్ సత్యమోక్షోపదేశ
 తాన - తస్మాత్తావదేవ చిరం యావన్న విమోక్ష్యే ఆధునం చ తస్య
 ఇతిహితస్మిన్ సత్యమోక్షోపదేశాత్ ఇత్యుచితానా దధానైరభూతం
 మపి ప్రధాన నిష్ఠస్య సత్యమోక్షోపదేశాత్ -

(హేయత్వావచనాచ్చ) ౮

యదిచి తాన మత్ర నివర్తితం తథాతస్య హేయత్వా
 జగద్యేత్యముచ్యతే తదుచ్యతే మోక్షసాధనతయా తస్య
 యత్యుచితోచ్యతే తత్త్వమనిత్యతతో ఇత్యాదినా -

(ప్రతిజ్ఞావిరోధాత్) ౯

ఇత్యుచితానా దధానైరభూతం సచ్చిద్రూపాభి
 సచ్చిద్రూపాభి తత్త్వస్మిన్ సత్యమోక్షోపదేశాత్
 సుబ్దానం మోక్షానామత్రాంతరం భవతీత్యాదినా ప్రతిజ్ఞా మతర్థి
 దాన తానాదధానైరభూతం తేజోవ్రతసత్యం ప్రధాన తానాదధానైరభూతం
 త - ప్రధానాదధానైరభూతం బ్రహ్మచారిణాదేవదత్తచృరీకం బ్ర
 హ్మచారిణాదేవదత్తచృరీకం బ్రహ్మచారిణాదేవదత్తచృరీకం
 బ్రహ్మచారిణాదేవదత్తచృరీకం బ్రహ్మచారిణాదేవదత్తచృరీకం

(స్యావ్యయాత్) ౧౦

ఇత్యుచితానా దధానైరభూతం సచ్చిద్రూపాభి

హీతి నుత్తైః త్సురుషస్త్వః తినామ సతా సోమ్యుతదాసం త
 స్మూధవతి స్మమపీతోఽవతి తప్తాదనం స్మపీతీత్యాచక్షతే
 న్యం హ్యపీతోఽవతితి చీన స్మ సుమత్తస్య తతా సుం
 తన్న స్మన్వాప్యయవచ నాత్ ప్రధానాదిర్ధాన్తరయతం
 సచ్యబ్జనాచ్యవితిజ్ఞాయతే - స్మమపీతోఽవతి ఆత్మానమేవ
 జీవాపీతోఽవతిర్వ్యధః - విద్యసు శరీరకం నదాత్మభూతంబి
 ప్రహవ తీవశబ్దేనాధిధీయతఇతి నామరూపవ్యాకరణాక్షం తిజ్జీ
 వశబ్దాధిధీయం తరంగబ్రహ్మత - సుమప్తికారే కరయ కా
 లవసామరూప తరిష్యం గాభావో కేవల సచ్యబ్జాభిధేయ
 మితి సతా సోమ్యుతదా సంత స్మూధవతీమ్యుచ్యతే - తదాసమా
 న ప్రకరణే నామరూప పరివ్యం గాభావేన ప్రాజ్ఞేనైవ పరిష్య
 జ్ఞాతో హ్యజ్ఞేనాత్మనాసంపరిష్యక్తోన బాహ్యం క్షిప్తనవేద
 నాస్త గమియ్యుచ్యతే - ఆమాక్షజ్ఞేవ స్మనామరూప పరిష్యజ్ఞాదే
 వహివ్యతిరిక్త విషయజ్ఞా నూపయః - సుమప్తికారేహ నామ
 రూపేవిహయ సతాసంపరిష్యక్తః శునరపిచాగరవకాయాం
 నామరూపే పరిష్యజ్ఞతత్త్వామరూపాధివతీనికృత్యస్త రేషు
 ప్తమధిధీయతే - యథాసుమత్తః స్వక్తుంకథంచ నవశక్తిః
 కాన్తీక హ్నిగవీవైకభాభవతి ఎతస్మాద్వాచిత్యనః హ్నిణా
 యథాయథం విచీరితిష్ఠస్తేవిధాత ఇహవ్యాఘ్రావాసిం ము
 తావ్యకోవావ రాహునాంతద్యభవన్తి తదాభవన్తిచ -

(గతిసామాన్యాత్) ౧౧

శకలో చనిష ద్గతి సామాన్యాత్ - ఆస్య గు
 చనిష దివ ప్రథానం కారణమితిజ్ఞాయతే - ఆత్మానా ఇ
 వమేకవిదాగ్రహిత్ నాన్యత్క్రించనమిషత్ కవిక్షతలోకా
 న్ము స్మజాఇతి - నదిహల్లాకానస్పజత - తప్తావావితిస్తా
 తాత్మన ఆకాశస్యంభూతః - సకారణంకరతాధిపాదిపోనచా
 శ్యకర్పిజ్జనితానాధిపః ఇత్యాది సకలాపనిషత్సు సర్వశక్త
 ఏవహి సర్వజ్ఞః కారణమితి ప్రతిపాద్యతే -

(మనోహరము) ౧౨

[illegible]

(ఆనందమయోభ్యాసాత్) ౧౩

యద్యపి ప్రధానా వధాః సర్వభూతస్య ప్రాప్తి
 గాత్తన శ్చైవ సన్యేతగయోగ్య స్సృజ్యంతి తథాపి పుత్యగా
 త్తావద్ధో ముక్తశ్చ సజగత్కారణమ్ - తస్మాద్వాపి తస్మాద్వాత్త
 న ఆకాశస్సముభూత ఇత్యౌరభ్యతస్మాద్వాపి తస్మాద్వాత్త
 యాత్ అస్మ్యాన్మర ఆత్మానందమయఇతి అన్యోవన్త మయర్వి
 ప్రతిపాదనాత్ కారణతయావ్యపేక్ష్యుయమాత్మైకసన్తమయః
 ప్రత్యగాత్తమథాః సర్వభూతస్సర్వజ్ఞః పరమాత్మైకమయః
 భ్యాసాత్ ఆనందమయస్యవిరచితయదకాశినిస్కానస్యమయ
 త్వేనాభ్యాసాత్ - తెయేశశం ప్రజాపతేరావన్తాః సువిశిష్ట
 గ ఆనన్దః, యతో వాచోనివరితాన్మ, అప్రాయపకునసాసహ, ఆ
 నన్దంబ్రహ్మణోవిద్యాకా నచిభేతిమలిశ్చనేతి హివేద్యత్వేనా
 యమాత్మైకసన్తమయోనవధికారికయోభ్యస్యతే -

(వికారశబ్దాన్నేలిచేన్నపా)చుర్యాత్) ౧౪

సవాపపపురుషాన్మరసకుంజరిమికారాధాకుయత్ప్రకృత
 వాదానన్దకుంజర్యవ్యాపివారాధాత్వం ప్రతీయతే అతా
 యమానన్దకుయేవానికారయాః పరమాత్మేతిచేన్న, అర్థవిరో
 ధాత్-ప్రాచుర్యాధావసకుంజరిజ్ఞాయతే-తస్మాద్వానిత
 స్మాద్వాత్సవకాశస్సమ్భూతఇతివ్యావకారలక్ష్యాప్రకృతః-ప్ర
 కరణేన వికారాధాత్వం ప్రాణకుంజరివ పరిత్యక్తమ్-ఉక్తన
 వ్యాయేన ఆనన్దప్రాచుర్యాత్ పరమపురుషవివానన్దకుంజరిః-

(తద్దేతువ్యపదేశాచ్చ) ౧౫

ఎవ హ్యూమానస్టయూ తీ తి జీవాన్మృత్యావస్థ హేతుకం.

జూనస్త్వ దుయోమ్యుచదిశ్యతే. రిక్త్యామంసశ్చిగ్భగత్త-

(మాన్త)వనిక మేవచగీయతే) ౧౬

శత్రుజ్ఞానమునన్ బ్రహ్మతమన్ బోధితమేవ తస్మా
దిత్యాదిసాసద్విమయవణి సుతే-అతశ్చ సచ్చిత్యగార్తా.

(నేతరోనుపపత్తైః) ౧౭

ఇతః ప్రత్యగాత్మజున్మేవ త్తోదితి ఇహ శబ్దసేయమ్-సో
 శ్చ తేన ర్వాస్తాదాంబుకాబహ్మశావిష్యతే ప్రత్యగాత్మ నా
 బద్ధస్యనుక్తస్య తేద్యక విష్యత్వానుపపత్తేః- సోకామయ
 త్-చతుర్థాంతం శుభాదుయేతి వినిత్యిన్ధిరత్యేన రూపబహు
 తవనశబ్దల్పరూపమిదం విష్యత్వమిహ్యుత్తరత్యే వ్యజ్యతే-
 ముక్తస్య సర్వసాగ్యపిదగద్యావారాభా వాదిద్యకవిష్యత్వ
 సమ్యుచః-

(భేదవ్యపదేశాచ్చ) ౧౨

[illegible]

(కామాచ్చనానుమానాపెత్తా) ౧౯

ఇత్యసాకామయతబహుస్యామితిస్వకామదేవాస్యజగత
స్యగఽక్యురయతే. ప్రత్యగాత్మమూహయస్యకస్యచిత్తగఽ
మూహాపేక్షాద్భక్త్యతే. అనుమానగభ్యంత్రపదానమనుమానమ్.

(అష్టిన్నస్యచలద్యోగంశాస్తి) ౨౦.

ఇత్యాధిష్ఠానస్థమయే లస్య ప్రత్యగాత్మన అనన్తయో
గ్యతాస్మిరసానైసః; రసగ్ శ్చేవాంఽలభ్యాన స్థితః పశి
తః ప్రత్యగాత్మమైర్ధాంతరభూతస్సర్వజ్ఞః పురుషా
త్మహింసక త్కారణమానన్తమయః:-

(అన్తస్తద్ధర్మోపదేశాత్) ౨౧.

అయంఽపి త్కారణభూతో విశిష్టత్వానన్తమయః : కర్మ క
శచితపుణ్యవిశేషా దేవవిశేషా దేహయోగాద్విజ్ఞాయతే కా
యం చరమాత్తేరిశాశక్తినియమ్- యవిహస్తరాదిత్యేహిం
జ్ఞయః పురుషః ప్రాణైర్మాయానః పురుషాకారః చ రజ్జా
తేజ-శ్చ తః-తద్ధర్మోపదేశాత్-శబిషసర్వమేంలా కానామిక
స్సర్వమేం కామావాంఽరసోఽపి నామవిషవర్తకః సామ్రాజ్య
విదిత ఇతి సరుపాధిక సర్వలోక సర్వ కామేశ్వర్యం స్వతః విచా
కర్మవశ్యత్వం చ ప్రత్యగాత్మమైర్ధాన్తరభూతస్సహి చరమాపు
రుషవైష్ణవ ధర్మః-వేదావామెతం పురుషం మహాన్త మేతిదిశ్య
వర్గం తమసః పరస్తా దిత్వాదిమత్రిగుణాత్తక ప్రకృత్యనన్తర్ప
తాప్రకృతస్సాసాధారణరూప త్వం చ జ్ఞా నాదిగుణవత్వస్యై
వగ్రూపతే- తజ్ఞానాదయోపినత్యంజ్ఞానమనన్తంబ్రహ్మాయ
స్సర్వజ్ఞ స్సర్వవిత్, పరాశ్యశక్తి స్సవిదైవగ్రూపతే న్వారాది
జ్ఞానబలక్రియాదే, త్యాదిమత్రివత్వాత్తస్యైవగుణాదిజ్ఞాయన్త
తథాప్రదిత్యవర్గం తమ సః పరస్తాదిత్వాదిష్యప్రకృతస్సాసా
ధారణరూప త్రతజాత్మ ద్వత్వా చ విజ్ఞాయతే- తదేవవాక్యకా
తక్వానా-హితర్థయః పురుషదృశ్యతకలి (పాజ్ఞస్సర్వాన్తక
స్సర్వజ్ఞాక కామేశ్వర్యోపదేశాత్ భోవ యాత్ సామ్ర
వామిక్యత్వాన్తద్రూపన్యకార్యత్వంయాయామయత్వంచేతి
స్వాద్రూపం కృతకమనగ్రహర్థంతర్వేతసామై శ్వర్యాదినిక
శబిషంజుతముచస్యస్మరూపమర్చియ మన్తకరణ ప్రత్యక్ష
నిర్ణవాదిత్యానా-త్యాభ్యాసంచద్రమిదాచాన్త్యః సహిమానా

తూర్పున వారా యుగః । సాధానాశ్రమేనాత్మమార్గా
త్తరణాతో నిభిలజదక కారణమినిన్ద్రమ్

(ఆకాశస్థి శాస్త్రం) ౨౩.

(అతఃపః ప్రాణః) ౨౪.

శ్రీకృష్ణాచార్యమహానిమాతా వ్యాకానాదేవగణైశ్చకృతైః
 కాశ్యపా వృషభా వైశాంపయైశ్చ సర్వాణి నావాక్షానాని నామ
 మనాభిసంపదన్తి ప్రాణ వత్సజ్జీవా ఇత్యాదౌ స దేవ
 మృదమగ్రహసిద్ధత్వాది నామం శ్రేయోద్ధ్యుక్తం బ్రహ్మక
 స్యమాతా కాశప్రాణ సహరంజీవాదీనాం భూమి విశేష
 యశశ్చామూరితరూపిణాం ఇంద్రభూతానాం నిర్వహన్తి
 ల్లిశ్యమానా జ్జగత్కారణత్వాదిలిప్తా భూతాకాశదేవ
 భ్యామగ్ధార్థ రథాదుఃపరమ పురుషవచ ఆత్రాకాశప్రాణశబ్ద
 విద్విష్టవలంకృత్యైతే ప్రసిద్ధిస్తు బహుభవన సుంక్త్యుగాపేక్ష
 కానాధికా తేషాం వ్యవహారస్య సేతుస్య పక్షా నమ
 యనిలక్షణస్య నిఖిలవ. శ సూత్రయశేతుస్య సర్వలూక శ్రీ
 కృష్ణామృత్యు రత్య సర్వవాస్తవక సాత్వత స్వావాధారణ
 దూపాశ్చిత్తస్య రమకలకసి పుష్టరీక మవస్థావ్యసృ
 ర్విచాత్పస్యతకాపాపాధి వ్యసరమపురుషస్తే నిఖిలక
 కతా రణత్వాదికమిహిహ కాశచాణకహ్లాధ్యుబసాత్కార
 తత్వేవాభిధి యతేషానిశ్చయో యుక్తం ||

(జ్యోతిష రక్షాభిధానాత్) ౨౫.

[illegible]

తాత్పర్యవిరోధంబున నదృశ్యతేరభావితూర్వన్విత్యుపాదేశ్య
 తూర్వాధానాం త్రిపాదస్యాద్యుతం దివి తిష్ఠాపాదితస్య సర్వ
 భూతకర్తవ్యస్య పరమపురుషస్యైవ దృశ్యసంబంధితయైతాః
 ప్రత్యభిజ్ఞానాత్ సవివర్యాదిశ్చ జ్ఞేయ సర్వప్రాప్త్యుపాదేశసకలకా
 రణతయా నిర్భయజేతవ్యచక్షాత్మైవ బోధ్యైవ తాత్పర్యాధిదానం
 భూయోపేదిత్యేవ నివర్త్య ద్వారాభివర్ణనాదక కారణభూతః
 పరః పురుషోవాకృత స్వాసాధారణా దిత్యుపగ్న దివ్యభూతస్య
 మనుఃపరస్మాద్వర్తత ఇతి తస్యైవ నిరతిశయ దీప్తియా గాఢోపేతి
 శ్చ బ్రాహ్మణ్యవత్సం విశ్వతః పృథ్వివత్ సుత్రమేషాత్తమమ తా
 తేమప్రాకృతేహవాశశ్చ యజ్యునివమ్ ||

(ఉపసాధిదానాన్నై తిచెన్నత ధాచేతోర్వణి

గమూత్తధాహిదర్శనమ్) ౨౬.

తూర్వత్రగాయత్రీపాదకం సర్వమితి గాయత్ర్యాభ్యంభంభః
 త్రస్తురమితి గాయత్ర పరమపురుషాధిదాన మితి తస్మై తన్ పరమ
 పురుషస్యైవ గాయత్రీ సాదృశ్యానుసం భాసూపక్షకత్యాత్
 శ్చ సందోహ్యత్రస్య సర్వభూతాత్త కత్యానుపపత్తైకవనిగద్య
 తలస్య త్రాపిహ్యశ్చ శుదస్సాదృశ్యాభ్యంభోనిర్దేశోయజ్య తే
 తేవావీతేతం లాస్యేపంచాస్య ఇత్యాకర్తవ్య నైమిరాదిత్యాదౌ
 (భూతాది పాద వ్యవదేశో పవ త్రైశ్చైవం) ౨౭.

భూత కృషివీరీర హృదయ పాదత్వా చ్చ ముష్యదేవ యతః
 శ్చ తరమపురుషే గాయత్రీకర్తవ్యనిర్దిష్టే హ్యుపాదేశ్యత ఇతి తూ
 త్వోక్త ప్రకారవివరణంబసః ||

(ఉపదేశ భేదా న్నేతిచెన్నోభయస్సైన్నవ్యవిరోధాత్)

తూర్వత్ర త్రిపాదస్యాద్యుతం దివి తిష్ఠాపాదితస్య సర్వ
 తేజత్రతలభంబంభః పరాదివాజ్యాతిరితి దివ ఇతి తంభమ్యానిర్ది
 ష్ట శ్చ సందోహ్యత్రస్య నిరతిశయ ప్రత్యభిజ్ఞానేనైవ త్విశయస్త్రిగ్న
 దివ్యుపాదేశవిరోధాభావత్ । య కావ్యజ్ఞగ్రేత్వః పృథ్వి
 నాన్వరత్యేన నిర్వచితః । ౨౭ తదిహ తరస్య తేనోభయత్రా

శ్లోకముపి ర్వామతేః శ్రుతేతే అహం మనరభవం
మూల్యశ్చ ॥

(జీవముఖ్యప్రాణలింగాన్నేతిచే నోపాసాత్రైవి
ధ్యాదాశ్చితత్వాదిపాతధ్యోగాత్) ౩౨-

అగ్నిరగం త్వాప్రేమహసం యోగదస్తే కరీరే ప్రా
ణావసతి తావదాయురిత్యాదిజీవలింగముఖ్యప్రాణలింగం
చ అగ్నిః ద్విశ్చ్యతేతి నైవమితిచేన్న-దివానవా త్రైవిధ్యా
త్తేహః జీవశబ్దేన ప్రాణశబ్దేనచమయాత్మసూచిధానం-౩
శ్లో(రాపి సకలత్వసస్య దీపేణాపానసం భోక్తృశరీరక
త్వేనభోగ్యభాగోంతం గశరీరకత్వేనతి త్రివిధం హిసరయా
త్మోపాసమాక్షి రం- యథా సత్త్వం జ్ఞాన మసత్త్వం త్రి
హైరిస్వరూపేణ తదనుచవిశ్లే సర్వత్యచ్ఛాభవత్యాది॥
సత్త్వంచా నృతంచా సర్వజ్ఞభవతీ భోక్తృకసీంశ్చేనభో
గోపకరణశరీరేన్నచ-చపాపి తద్విభవాదేవముఃతేకః ॥
బ్రాహ్మస్యయతత్యాదిమ సద్బ్రహ్మతేతి పామా న్యకబైర్జగ

తాగ్రగం(శక్తివపురుషభ్యామర్థం సకలవిసాధిం౧౧) బోధ్య
తత్పరణాధిభానాదిశ్చన్యోగ సూత్రే శుభపసూక్ష్మోద్భవో
మహాపురుషో జగత్కారణమితి విశేషతానిర్ణీతం సమీక
ప్రబాత్తేజీవవాంధి రం బ్రాహ్మశబ్దేనపి త్వలిల్ల-వలిచ్చాప్రే
మప్యస్తోతృగృహీరకతయా చోపాసకత్వాయోపకర్యతేతి
తా(బ్రహ్మస్యై రూపదేవో వామదేవో దివాసాత్రైవి
ధ్యాదిపాతరం ॥ ఇతి శ్రీగోవిందాచార్యన జరిరచితే వెదా
స్త సారవిధిమసాధ్యాయస్య ఉధాః పాద్య-

(సర్వత్రప్రసన్నోపదేశాత్) ౧-

సర్వత్ర సర్వశక్తివిజయి నైశ్చల్యతామనాధికరణ్యే
నిర్వికల్పం బ్రహ్మ పరమాత్మా-మః- సాక్షిభావదేశాత్. తద్వి
లాసితీ మేతుక స్మర్యాత్తత్వోపదేశాదవ్యర్థం తస్మిన్

హి శూరురయో వ్యవధిశ్చైతే। శశో వనితమ్ బ్రహ్మణ
హి జగద్వైభవయో జీవన శూరురయో వ్యవధిశ్చైతే। యతో హ
విహసేత్పాదభు

(వివక్షిత గుణోపపత్తేశ్చ) ౨-

మనూ మనుష్య స్య సంత్య త్యాదియోవివక్షిత గుణా
బ్రహ్మణ్యోపపత్తే

(అనుపపత్తేస్తు సవారీర్య) ౩-

జగతి మిత్ర) ఉచిత సుఖ లాభాది వారీర్యేతేషాం
గుణానా మనుష్యే ర్మహారీర్యం॥

(కర్మకర్మస్యోపదేశాచ్చ) ౪-

౨-మిత్ర) శ్రేయా శ్రేయోపదేశాచ్చ) ౪-
శాస్త్రస్యేవ ప్రస్తుతం బ్రహ్మణ్యోపదేశాదిశాస్త్ర
వ్యంబ్రహ్మణ్యోపదేశాదిశాస్త్రం॥

(శబ్దవిశేషాత్) ౫-

ఏష మహత్తర శూరురయో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో
యో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్

(ప్రత్యేశ్చ) ౬-

ప్రత్యేశ్చ) ఉచితయో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్
నిత్యయో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్

(అర్థకాకి స్వాగత్యోపదేశాన్నేతిచేన్నసచాయ్య
త్వాదేవవ్యోమవచ్చ) ౭-

ఏష మహత్తర శూరురయో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్
అర్థకాకి స్వాగత్యోపదేశాన్నేతిచేన్నసచాయ్య
నిత్యయో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్
నిత్యయో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్ బ్రహ్మణ్యో వనితమ్

క: కృష్ణామృత సర్వరసః కృష్ణామృత అనుక్త మేషా శ్రమేషా క
ర్మ సుఖాశేషిర్వివికృతః ప్రాకృతాత్ పాదానాత్ సుదీపం వి
ష్టాః పరమస్యా నరహాసంసారాధ్యక్షః పారధూతం మును
భిః ప్రాప్యంతద్విష్టాః పరమం సేవం సతా విశ్వవిరూపయః తత
త్పరే పరమే వ్యోమకా జ్ఞయన్త మస్మరజః పరా క విశ్వం
కురాంతతమః పరస్తాత్ తేనావాకం మహామాన స్మరన్త
యత్ర పూర్వే సాధ్యా స్మరితేనాభిత్కాది సక లా శి
క్షత్రు నిర్దం॥

(అన్తర ఉపపక్షే) ౧౩-

యభిమన్యరక్షిణి పురుషావ్యశ్యతే ఎవరైనా తిమిళాదా
క విక వక్తృత మధయమే తద్రుప్తైరి అత్యంతరఃపరమృ
దుషఃపరుపాధి కామ్యురత్వా భరత్యసం యద్యామకా వ్యద
కాం తస్మిన్నై వోపపత్తే.

(సానాదివ్యపదేశాచ్చ). ౧౨.

ప్రశ్న: ఈ కథలో ఏమి అర్థం వస్తుంది?

(సుఖవిశిష్టాభిధానాదేవచ) ౧౫-

కంఠస్థులుంబిచ్చాది పూర్వకాస్త్యేవ సుఖ విచ్ఛర యా
భికావాచ్ఛా యం ఉతః॥

(అతపవచసబ్రహ్మ)

అతడు గాన భయభీతాదులను మోసలాయ బ్రహ్మజ్ఞాన
తనం బ్రహ్మం బ్రహ్మయ్యేనీదియై యత్వావకం తత్వేన
తే ముఖస్యయాచః భగవద్ధేయ ఆకాశః సరకున బ్రహ్మ

(శ్రుతోపనిషత్-గత్యభిధానాచ్చ) ౧౭-

సిద్ధిచిహ్న స్వరూపానా మధికం తెవ్యాయా ర్విరాది గతి తత్త్వ
పురుషంబుగిరితతో ర్విపమేవాభి సంభవతి త్యాదినాభిధానాచా
యం తతః పురుషః

(అనవృత్తి తేరసంభవాచ్చ నేతరః) ౧౮-

శరన్నాదికం జీవాది ర్వాత్సహకః కమపినియమనాకః
శ్చిత్రకృతత్వాద్విసంభవార్థం॥

(అంతర్యామ్యునిదైవాభి లోకాదిమతద్భర్తవ్యవదే
శాత్) ౧౯-

యః పృథివ్యాం రిక్తస్మి త్వాదిష్య ధిదైవాభిలోకాదిశుకతి
స్మి తేషునాత్మేషుశ్రూయమాణాం ప్రర్యామిషకః తురుషః సర్వా
త్తకవ్యవర్తకీరీత్యసర్వరియంకృత్యాదివరధర్తవ్యవదేశాత్.
(నచస్తూర్తమతద్భర్తాభిలాషాచ్ఛరీరశ్చ) ౨౦-

నామం వ)ధాకం జీవ్య రమో రన-భావితం సర్వాది
త్వాది ధర్తాభిలాషాత్ అసంభావనయా యథానవ్యాత్తకా
జీవాదిత్యర్థః

(ఉభయైపిహి భేదేనైవమనీయతే) ౨౧-

ఉభయైవ గాన్తా హర్షం దివాత్సయాచ్ఛాసెత్త్వనో య అత్త
నిర్వికల్పితి శ్చ) స్యాద్ధామో భేదైకం అత్తర్యామిని శుభియ
తేజః శుభివా యం॥

(అవృశ్య త్వాదిగుణకోధర్మోక్తైః) ౨౨-

అథ వరామ యా తపఃకరమధికమతే మత్తవద్రేక్యుతి
గ్రాహ్యమిక్యాకర్య మమృతమూరింపావశ్యన్తి ధీరాః అక్ష
రాక్షరతః ప క ఇక్యాదా ప్రధానాన్త్య త్యగత్తన శ్చార్థా
త్తరః శుభాత్ప్రవలనాద్యతే య స్సర్వ జ్ఞ స్సర్వ విద్యా
దిభర్తృత్వే

[విశేషభేదవ్యవదేశాభ్యాం చ నేతరా] ౨౩.

పిత విజ్ఞానన సర్వ విజ్ఞానాది విశేషణ వ్యవదేశాన్నప్ర
ధానం అమృతతః శుభ ఇతి ప్రధానా శ్చరతః ప్రత్యగా
త్తనూపి శుభ ఇతి భవ వ్యవదేశాన్న ప్రత్య గాత్తర-అథవా
శుభానాదికన్యతాశుభాత్ శరత్ శుభం వికలాత్సరశ్చరీరశ్చ
విశేషణతే

(రూపో పన్యాసాచ్చ) ౨౪

అప్పుడు తాను వివాహము చేసి కుమారుడు పుట్టినా

(వైశ్యానరస్సాధారణశబ్దశేషాత్)

అయ్యో మహానాథా! నరం శంకితానాం నైశ్చర్యం
 శరణాత్మ-చరణాగ్నియమ-ధారణానాం నైశ్చర్యం శబ్ద
 తాపసిక-ప్రకరణ-చరణాత్మ నాథా! నైశ్చర్యం నైశ్చర్యం
 త్తేనాథా! నైశ్చర్యం నైశ్చర్యం ॥

[స్వర్ణమాళా వసుమానంస్సాదిత]

జులూకాది పుణ్యస్థలములను దర్శించి తిరిగి
కాశీ ప్రాంతమునకు వచ్చి అక్కడనున్న అనేక
సంఘములను దర్శించి:

[శబ్దాభ్యుదయప్రసాదానాచ్చనలేక్షనైకభావ్య
ప్రొవదేశాదనైకభవాత్పురుషవపిజైనవద్యతే]

స విజృంభితాశ్చ సర్వే భక్త్యా నమోస్తుతమ్ |
 తస్యై వంద్యాయై శరణ్యాయై నమః ||

ಶ್ರೀಮದ್ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳದ್ದು.

[అక్షరపాతా భూతం చ] ౨౦.

యతః యం నైకానరః ప్రేమాత్మకరీరః పురుషశబ్ద నిర్మిత
ప్రకృతీయం నాగ్నాత్మాదేవకావ్యవీయనాభివ్యక్తం

[పాతాదప్యవిరోధంజైమిని]౨౯.

కావశ్యమగు శరీరత్వము పొందుటకు కుగ్గి శబ్ద పా
కానాధికరణ్య మగ్రసయినాది యొగ్రసతరమార్త శబ్దమగు
శబ్దపాదమిచ్చితిన్న పానాధికరణ్యవిరోధం జైమినిరాచా
ర్యోచనశ్చేతి :

[అభివ్యక్తైరిత్యాశ్చరధ్యః] ౩౦.

యస్యైతదుపసంప్రాదేశమత్రమి త్యవశ్యిన్నశ్యత్య త్ర
శ్చైత త్రతర తరిచ్చిన్నత్య యుపాసకాభివ్యక్త్యర్థవిశ్వాశ్య
తధ్యః॥

[అనుస్మరేత్పాదరిః] ౩౧

త్యత్రశ్చైత పృథివ్యైశాం మూర్ధ్వాది పాదానైవయత
త్యవశ్యతానుస్మర్యర్థం బ్రహ్మ శబ్దపాదయత ఇతిపాదరిః

[సంపత్తేరితిజైమిని స్తధాహిదశః యతః] ౩౨

ఉపసంప్రాదేశ మిచ్చిన్నత్యం గార్హ పర్యమి
త్యాదిపాదపాదపాదయతీనాం వేద్యాదికల్పనం విశ్వాం
గర్హతాయాః ప్రాకామతే రగ్నిమూత్ర శంపాదనార్థమి
తిహ జైమిని ద్దర్శయతి--భియపిసం విశ్వా నగ్ని మూత్రం
కామూత్రీ-వితే పక్షస్త్వీకృతాః పూతార్థమచార్యగ్రహ
ణన్.

(అమనన్తిచైనమస్మిన్) ౩౩.

విసం తరమార్తాన మస్మిన్ను పాసక శరీర ప్రాకామతీ వ
కాయాను మసంధానార్థం రశ్యపానా విశయ మార్థ తను
తేజ ఇత్యాద్యా మనన్తిర ఉపాసక మూర్ధ్వాది దేహశ్యతక
మార్త సూమూర్ధ్వాదిత్యత్రైత్యః

ఇతి శ్రీ శంకర బ్రాహ్మణవివరితే వెదాన్త సారప్రథమస్కా
ధ్యాయశ్చంద్రికాః పాదః॥

ద్యుభ్యాద్యాయతనంస్వశబ్దాత్. ౧.

యస్మిన్ ద్యౌః పృథివీచాన్తరిక్షమిత్యాదౌ ద్యుః పృథివ్యాదీనా
మాంతరేన కూఢారః-పురుషః పరః తేనైతకజ్ఞానీభాత్తాన మి
త్యాత్తకజ్ఞాన్నిరుపాధికాత్తత్వంహి పరమపురుషస్యైవ-అ
మృతస్యైష సేతురితి-తదేవ వ్రథయతి-బహుభాజాయమాన ఇ
త్యపి పరత్వం సవారయతి - అజాయమానో బహుభావిజా
యత్యైతి కమ-భిర జాయమానస్యైవా శ్రితవాక్యల్యాదృప్త
తో జనసం తస్య కూర్మయతే-

ముక్తోపస్మప్యవదేశాద్ద్య. ౨.

తథావిక్వాన్ముగ్యపాపే విధూయన్తి రజ్జునః పరమంసా
మ్యగుపైతి, తథావిక్వాన్నామ యాపాద్విముక్తః పరశ్చే
రం పురుష ముపైతి దివ్యమితిచ పుగ్యపాప నామకూప విని
రుక్తాశాం ప్రాప్యతయా వ్యవదేశాచ్ఛాంతంపరః-

నానుమానమతచ్ఛబ్దాల్పాణిభృచ్చ. ౩.

యథాన ప్రధానం తచ్ఛబ్దాత్ ప్రాణిభృదపీత్యర్థః-

భేదవ్యవదేశాత్. ౪.

అనీకయానోవతి ముహ్యమానోజుప్తం యదాపక్యత్యవ్య
మీశమిత్యాదినా ప్రత్యగాత్త సోభేదేన వ్యవదేశాచ్ఛాంతం
పరః-

ప్రకరణాత్. ౫.

అథ తేరాయయా తదక్షర మధిగమ్యత ఇత్యాపి పరశ్యే
హిదం ప్రకరణమ్.

స్థిత్యదనాభ్యాఞ్చ. ౬.

తయోరశ్యః పిష్పలం స్వాద్విశ్శ్యోశ్చన్నస్యో అధిచాక
శీతిరి జీవశ్య కమ-భూతన మధిచాయానశ్చతోదీప్యమా
నశ్య స్థిత్యధిదానాచ్ఛాంతం పరమాత్మా.

భూమాసంప్రసాదాదధ్యవదేశాత్. ౭.

సుఖం చైవ విచిత్రానీకవ్యం ఖామ-త్యైవ సుఖమిత్యుక్తాన్
 ఖామ్య స్వరూపమాచ-యత్ర నాన్యత్వశ్యతి నాన్యచ్ఛ
 ఖాతి నాన్య ద్విజానాతి సఖామేతి యన్తి క సుఖేనుఖాయ
 మాన తద్వ్యతిరక్తమపి సుఖత్యైవ నశశ్యతి నశ్యజాతి నవి
 జానాతి సఖామేత్యుక్తశే-అథయత్రాన్యత్వశ్యత్యన్యచ్ఛ
 ఖాత్వన్య ద్విజానాతి తదల్పమితవచనాత్-తథాచమనాధాక
 తే-దివ్యాని కామ చారాణి వికాసాని సఖాస్మథా-ఆక్రీడా
 వివికారాణా ఉద్విగ్భామలోదతాః-ఎతే వైనిరయాస్తా
 తస్మానస్య పరమాత్మనః-ఎవతువా అతివదతి యస్య త్యైవా
 తివదతీతి ప్రస్తుతంచాత్రాతి వాదిత్వమేవం సమష్టసమ-
 అతివాచిత్వంహిసోపాస్యస్య పురుషార్థాధిక్య వాదిత్వం
 తదల్పమిత్యల్ప ప్రతియోగిత్యైవ ఖామేత్యుక్త ప్రకార విశి
 ష్ట సుఖ స్వరూపవాది శబ్ద వ్యవదిప్తః పరమాత్మా-సమస్తసా
 దాదధ్యుపదేశాత్-సమస్తసాదః ప్రత్యగత్వా-అథయఎష
 సమస్తసాద ఇత్యాది క్రుతేః-ఎవతువా అతివదతియస్య త్యై
 వేత్యాదినా ప్రాగశబ్దనిదికప్రాప్తిత్యగత్తన ధోర్ధ్వమధాన్త
 తత్యైవాస్యోపదేశాత్-

ధర్మోపపత్తేశ్చ ౧.

సభగణ: కన్వీకాచుత్తిష్ఠి: స్వేమహిమ్నోత్పాదోద్భవ
 జ్ఞానాం శ్వేమహిమ్ (చరిత్రత్వశుభకారణస్వేనర్వాత్తత్వా
 దిభర్తానాం వరస్తి స్వేవోపచితైశ్చ భూమివర:.

అక్షరమమృరాస్తథతే: ౯.

విభజ్యైతదక్షరం గాగి-బాప్తానా ఆభివదన్యస్థూల ము
 సజ్యైత్యాది నా ఆభివితమక్షరం (బప్తా అచ్చు రాన్త ధృతేః-య
 మార్ధ్వం గాగి-దివ ఇత్యారభ్య సర్వవికారాధారతయూర్ధ్వి
 ప్త ఆకాశః కన్తి స్మూతశ్చ ప్రోతశ్చేతి శృష్టైవితద్యైవదక్ష
 రమితివిడి-ప్తశ్చక్షరస్య వాయుమవమ్మరాన్త ధృతేః సర్వవి
 కారాభారోహ్యయ మూకాశోవాయు మవమ్మరాన్తః కా

శనిమ.

సాచప్రశాసనాత్. ౧౦.

పాపభరితస్యచా అక్షరస్య ప్రకాశనే గాగీత్యాది
వీక్యప్రసక్త్యా (వియమావాక్య)యతే - అగ్రాదముతం
చిత్త్యగాత్తాచ సభవతీత్యక్షణః-

అన్యభావవ్యాప్తతైశ్చ. ౧౧.

అన్యభావోన్యత్వం అభ్యుత్తం (ఉచ్ఛ్రిత)త్యాదితా సరూపత్వ
సాన్యత్వంశూన్యత్వశూన్య వ్యావరణయతివాక్యకమః.అం
శ్చ పరమక-

ఈక్షణికమణ్యపదేశాత్ముః. ౧౨.

యః పునరేతస్త్రిమాత్రేణా విల్యనేనైవాత్మకేణ చరమ
పురుషుభిర్భాష్యాతే త్యాగభ్యసంపన్నాజ్ఞేవ ఘనాత్మకాన్తి
రగః పురిశయః పురుషుమాత్మత ఇత్యత్యర్థాంతరి పూర్వకే
క్షతి కడుకానః పుణ్యానితా చరమాత్మైత్యభావః - ఉత్తరత్రత
మాజ్ఞానేనైవా యతనేనాన్తితి విద్యాస్యత్తచ్ఛాస్త్రమజ
తమచ తమభయం వః ష్పేతి పరమపురుష సాధారణధర్మ
వ్యవదేశాత్ - యత్తత్త్వమేవో వేదయన్త ఇతి తదీయభా
వస్య సూరిభిర్వ్యవస్థాపితవేదావ్య

దహర ఉత్తరేభ్యః. ౧౩.

అభయవిదమస్మి కా బ్రహ్మపురదహరం పుణ్డరీకం వేశ్మద
హరాస్మిన్నస్మర ఆకాశస్మస్మి న్యవస్మస్మ దన్యైష్ట్యవస్తాన్
వవిజ్ఞానీత వ్యమిత్యరేదహరాకాశశబ్ద విదాప్యః పరమా
త్మా ఉతరేభ్యో వాక్యగతేభ్య స్మదసాధారణ భవేకాభ్యః ఏ
కైరరేదహరాకాశస్యసర్వాధారకయాఽలినుపాత్వమథి
ధాయత స్మర్యం బ్రహ్మభ్యం పురమిలి నిదిశశ్యతస్మి కా బ్రహ్మ
న్యపురదహరాకాశ తస్మి కా కామాస్మమాహితా ఇత్యుక్తే
గోయం దహరాకాశః శేవకామా ఇత్యాకాంక్షాయామి
అత్తాపహర పాపైకాన్యరభ్యసర్యకాను స్మర్యసర్వల్ప ఇ

దహర ఉత్తరేభ్యః. ౧౩.

అభయవిదమస్మి కా బ్రహ్మపురదహరం పుణ్డరీకం వేశ్మద
హరాస్మిన్నస్మర ఆకాశస్మస్మి న్యవస్మస్మ దన్యైష్ట్యవస్తాన్
వవిజ్ఞానీత వ్యమిత్యరేదహరాకాశశబ్ద విదాప్యః పరమా
త్మా ఉతరేభ్యో వాక్యగతేభ్య స్మదసాధారణ భవేకాభ్యః ఏ
కైరరేదహరాకాశస్యసర్వాధారకయాఽలినుపాత్వమథి
ధాయత స్మర్యం బ్రహ్మభ్యం పురమిలి నిదిశశ్యతస్మి కా బ్రహ్మ
న్యపురదహరాకాశ తస్మి కా కామాస్మమాహితా ఇత్యుక్తై
ర్యం దహరాకాశః శేవకామా ఇత్యాకాంక్షాయామి
అత్తాపహర పాపైకాన్యరభ్యసర్యకాను స్మర్యసర్వల్ప ఇ

త్యనైస దహరాశశ ఆత్మాకామశ్చాపహత హస్తత్వాద
యస్తద్విశేషణ భూతగుణాంతి జ్ఞానయతి దహరాశస్త్యస్త
త ఆకాశస్తస్త్రిస్యదస్తస్తదస్త్యేష్టవ్యమ్. అగ్నిదహరాశశస్త
దస్తర్వతి-చ యస్తదుభయమస్త్యేష్టవ్యవిశ్కుక్తమితిజ్ఞాయ
తే. ఆదయశ్చాత్మాన మనువిద్యవ్రజస్త్యేతాంశ్చ సత్సాస్తే
మానితిహివ్యజ్యతే

గతిశబ్దాభ్యాస్త్యభాహిస్తుప్త. ౧౮.

ఎవమెవమాస్మర్యాః చైవా అహర హస్తచ్యవ్యే పితంబి
హ్మలోకంనవిస్త స్తితి. అహరహస్తర్వాసాం ప్రజానాస్తమ
జ్ఞానతీనానా హరాశాశోచరిగ్తేర్వర్తమానత్వం దహరాశా
శ శూనాపాధికరణో బహ్మలోకశబ్దశ్చ దహరాశాశః పతం
బ్రహ్మిణా పయతి - తథాహ్యవ్యతి సర్వాసాం పరమా
త్మో పరివర్తమానత్వం దృష్టం-తస్మిన్ లోకాశ్చిత్రా స్మర్య
తదక్షరే పరమే చైవా ఏవబ్రహ్మలోక ఇత్యాహ . ఆసన్
త్రి దర్శనాభావేపి ఇదమేవ సర్వాత్మమ ఆస్య పరమాత్మత్వే
లిక్తం యద్రహరాశాశో పరిసర్వస్య పర్మానత్వం బ్రహ్మ
లోకశబ్దశ్చ.

ధృతేశ్చనుహిమోస్త్యోస్యస్మపలభ్యే. ౧౯

అథను ఆత్మాసనెతుర్విధృతిలి జగద్భృతేః పరమాత్మనా
మహిమ్నః అస్తిస్తహరాశాశ ఉపాత్తేశ్చాయం పరస్య
హిపరమాత్మనా మహిమా ఏష నెతుర్విధరిణ ఇత్యాదికుితే.

ప్రసిద్ధేశ్చ. ౧౦.

ఆకాశశబ్దస్య యఏష ఆకాశతనం వ ఇతిపరమాత్మ
స్యపి ప్రసిద్ధేశ్చాయం పరస్యత్య సజ్జాబ్ధత్వాది గుణభృ
నోపబం హితా ప్రసిద్ధిర్భూతా కాశ ప్రసిద్ధిర్భూతీయసీ
త్యథా.

ఇతరపరామర్శాత్ ఇతిచెన్నాసమ్భవాత్. ౧౬.

అథయ ఏష సమ్ప్రసాద ఇతిపరస్య పరామర్శాత్ప్రకృతా.

కావచ్చు ఇతచేన్నైరన్ ఉత్తనుణానాం రతాశిష్యువన్.

అత్తరాద్యై దామిన్యాన స్వరూపస్త్వ. ౧౭.

ఉత్తరత్రయ ఆత్మానమాత పాపైలి జీవస్యా చూతపా
క్షత్వాఽశ్చ)వణాన్ నాశయ్యవః - జాగరిత స్వప్న సుషుప్త్యా
ద్యవస్థానువతఃకూలత్వాన్ సహజీవఇలిచేన్ నైతన్ - ఆ
విబుధస్వరూపస్సుకమానర్థశరీర సద్భృద్ధిత్వేనా స్వత
తిగోహితాచూత పాపక్షత్వాదికః పశ్చాత్పరం జ్యోతిరుచస
మన్యావిర్భూషణరూప సత్తాశిష్యతాపాక్షత్వాదినుణో
జీవః పులిహుతః - చూరాకాశ స్వతి రోహితకల్యాణ
సారవలినాయం జీవః.

అన్యాయః పృథగ్విధిర్భేదః. ౧౮.

అస్మాచ్ఛరీరాత్మముఖా మనరం జ్యోతిరుచసమ్మద్యస్వేన
రూపేణాభిసంపన్నత ఇతిజీవాత్రి నూదహరాకా శోపసంప
త్యాస్వరూపావిర్భూనా పాదనరూపమాహత్వప్రతిపాదనా
భోత) జీవపరామగ్నః -

అల్పశ్రుతిరిలిచేస్తమస్తం. ౧౯.

అల్పస్థానత్వ స్వరూపాల్పత్వ శ్రుతేర్మాయం చరణా
త్తైలిచేత్తో) అరణ్యకం - సచాయిత్యాదేవం బ్యోమవ

అనుకృతేస్తస్యచ. ౨౦.

తస్యదహరాకాశస్య పరజ్యోతిషఽనుకారశ్రవణావృ
జీవస్య సజీవోదహరాకాశః సత్తాశిష్యతా జక్షత్ప్రీత్య)వ
మహానిత్యాదిభిన్నమచసమ్మత్వాస్వర్భక్తవృత్తిరూపస్త
వనుకారస్యాయతే.

అపిష్కర్యతే. ౨౧.

ఇదం జ్ఞానముపాశ్రిత్య మమసాధమ్యుః మాగతాః - స
గౌపి నూపజాయన్తే సగౌరవే సవ్యభిషిచేతి.

ద్విరోధః - కుత ఇదమక్షగమ్యతే క్విరిత్స్యరిభ్యామ్ - క్విరిస్తా
 త్. - వేదసయాపెవ్యకకరో నతాసతి విజాతతిః -
 సభారితిభ్యావారో - సభామిమసృజతేత్యాదిః - స్ఫులిర
 పి - సర్వపాస్త్రసవాహునికహాణిర వృథకృథక్ - వెదకదై
 శ్శ్యనివాసోదవాదీనాంకారసః - వృథకృం స్థాశ్చనికా
 మితిత్యాది.

అతపవచ నిత్యత్వమ్. ౨౭.

యతోబ్రహ్మవైదికాచృజ్ఞాదధానాస్త్రుత్వాసృజతి. అ
 తపవచ మస్త్రీకృతోవృణీతే, విశ్వామిత్రీశ్యసూక్తం కవతితివి
 శ్వామిత్రాదీనాం మస్త్రాదికృత్యైవి మస్త్రాదిమయ వేదశ్యని
 త్యత్వం తిష్ఠతి - అనధీతమస్త్రాది దశాన శతానాం పూర్వ
 విశ్వామిత్రాదీం ప్రత్యక్షైదిక శబ్దైస్త్రుత్వావకాకారానా
 రాంప్రచృత్తి యక్తాస్త్రుజతిబ్రహ్మ - నైమిత్తిక పరీక్షయా
 సత్తరమృషయోఽనధీత్యైవతావేవి మస్త్రాన స్థలితాస్త్రుతన్తి-
 నైషాం మస్త్రీకృత్త్వం వేదవిశ్యత్వశ్చిన్ధితమ్ -
 పూర్వత పురశయచతురుధే వేదాఖ్య శబ్దావౌచ విశిష్టక
 థం వేదశ్యనిత్యత్వమిత్యత ఆహ -

సమాననామయాపత్వాచ్చా వృత్తావప్య

విరోధోదశానాస్త్రుతేశ్చ - ౨౮.

అతపి స్ఫుట్వాం సమాననామయాపత్వాత్పూర్వత
 పరీక్షయా వృత్తావపి సవిరోధః - ఆదికతావరః పురుషాహి
 పూర్వ సుంస్థానం జగత్ప్రత్యుత్వాతః తారమేవ జగత్ప్రజతి,
 వేదాంశ్చ పూర్వాను పూర్వీ విష్ణు నా విష్ణుశ్యరతుర్ముఖా
 యకదాతి - క్విరిత్స్యరిభ్య ఆదికతా - పూర్వవత్ప్రజతిత్య
 వగమ్యతే - క్విరిస్తావత్ - సూర్యాచస్త్రీ మపాథాతాయథా
 పూర్వమకల్పయదిత్యాదితా - యేబ్రహ్మగంధిద తాతిపూర్వత
 దాదైవేదాంశ్చ పరీక్షాజాతి తస్మాదితచ - స్ఫులిరపి - యథ
 తుగవస్వీతు లిక్టాని నానాయాపాణి పర్యయే - దృశ్యనైతా
 నితాన్యక తథాభావాంశ్చాదిస్సతి - వేదశ్యనిత్యత్వశ్చ

పూర్వపూర్వాచారణ కర్మమఃస్త్వ నైవ శర్యదోచ్ఛాత్య
త్వః.

మధ్యాదిష్వ సుస్థువాదసగ్ధికారః మైమినిః. ౨౯
మధువిద్యాదివివస్వాది దేవతానామేవ శాస్త్ర్యాన్
పాప్యత్వార్చితప్రవస్వాదీనాం కర్తవ్యకర్మణావ విరోధః
సూహస్యస్య సమ్మవాప్యనూనాం సతాంవశుత్వం పాప్త
మితి పాప్యత్వా సమ్మవాద్య తత్రవస్వాదీనాం సగ్ధికారం
క్రిమినిమేనై.

ద్యోతేషు భావాన్య. ౩౦.

తందేవాద్యోతిషాం జ్యోతిరాయ హోహాపాశతే కృత
మరే శ్రోతిషి పరస్త్రిష్ట్యాణి దేవానాం నాధారణ్యేన ప్రాప్త
త్వేష్యధికారభావచనాదిస్య గ్రీవస్వాద్యపాశనేన సగ్ధికా
రోన్యాయ సిద్ధో గమ్యతే.

భావంశువాదరాయణోక్తిషి. ౩౧.

మధువిద్యాదివివస్వాదీనా ముత్పత్తికారభావంభగవా
న్పాదరాయణాదున తే - అస్తీహివస్వా నాం సతాంస్వా
విధి బ్రహ్మణా ఉపాస్యస్య సమ్మవః - కల్పాన్తరేవస్వాదేహ
పృత్య సమ్మవార్చ - ఎకవివశుధ్యే పాతేత్యాదినానిత్య
స్యకారణాం స్థామ్నతి నానియ ఎతామేవం బ్రహ్మణా తని
షదం వదేతి మధువిద్యాయాః బ్రహ్మవిద్యాత్వేనానా - అతః
కార్యకారణభేదాయావస్థా బ్రహ్మలోపాస్యమకల్పాన్తరేవ
స్వాదిత్యమత్రాయాధికారావసానే బ్రహ్మవాప్తి స్థిరవిరు
ద్ధా.

శుగస్యతవనాకరశ్రీవనాప్తిదాప్తి

వనారూప్యతేనా. ౩౨.

అజహరేహస్మాద్రత్యాదౌ బ్రహ్మవిద్యోపదేశే శిష్యం
ప్రేమహద్రత్యామస్త్రేణ సశిష్యస్య బ్రహ్మజ్ఞానాపాప్తిస్య శు
శబ్దాతేతి హి సూర్యతే. శోవనామ్నాదిః సతజ్ఞా తియోగ

స-మ-స-తదనాదర శ్రీ-కార్-విష్ణువిద్యా వైకల్యేన స్వా
త్త్వసం శ్రీహం సోత్తానాదర వ-త్త్వ-శ్రీ-కార్-త్త్వదనాదర
శ్రీ-కార్-త్త్వదనాదర - విశిష్టా-కార్-యశిష్టాద్రీ-త్త్వ
మ-స-తదనాదర శ్రీ-కార్-యశిష్టాద్రీ-త్త్వ
ద-కార్-యశిష్టాద్రీ-త్త్వ

ఉత్తరమునకు గానెళ్ళు. 33.

శుశ్రూషాః క్షుణ్ణాయత్వా పరితేజస్వినాం యోగినాం శుశ్రూషాః
త్వామస్త్రాణాం - ఉపశ్రామ బహుతాయాత్వా దిసా శాప ప
రితస్వ బహుతత్వాన్న తాయత్వ బహుగామ పితౄనైరస్య
క్షితిర్యన్యం గమ్యతే.

ఉత్తర చక్రవర్తి శాసన విస్తారం. ౩౪.

ఉచితస్య చాన్యస్యం చిన్యానాం బాహ్యైః క్షుణ్ణిత్యయో
రనాన్యయో దృశ్యతే - ధనశాసకశ్చ కాశాయనభివృత్తారి
ణం జత్యాహ అభివృత్తారి పిచ్ఛతరథః క్షుణ్ణియః - అ
భివృత్తారిణశ్చైవ రథ స్థురక్షుణ్ణియస్థురధనాయ నా
నాచర్యాత్ లిజ్జితవగన్యతే - పుకరణం ఉరజ్జితవగ
న్యతే - ఛైత్యరథోనాపై కః క్షుణ్ణిపతి రజాయతేతి - అన్యా
యం శిష్యోనచతుర్థాః.

సంసారపరామర్శ తదభావాభిలాషాచ్ఛ.

విద్యోవశ్రమే ఉచిత్యానమ్యే ఇత్యుచనయనవరాచర్యా
 లో కూడగిన్న తదభావభిలాషాచచ్చ నకూదగిన్న బిష్ణువి
 తా భిత్తారః- నకూదగివాతకం కిష్టిన్నచ సంస్కారచర్మతీ
 ౧ సంస్కారోవిషిత్వః.

తదభావనిర్ధారణే చ పరిష్కృతైః ౩౬.

నైరతి బ్రాహ్మణ వివక్షకు హాతి సమీధం సోమ్యహరేతి
భూషితౌత్పదావ నిశ్చయపవోపదేశ పృథ్వీతైశ్చ నాథకారః.

శ్రీవరాధ్యయ నాథప్రతిషేధాల్. 32.

శూద్రస్య శ్ర. తా. య. దీ. హినిపి. ధ్య. నై. త. స్తా. హ్య.

ద్రోణుని సేనాధ్యక్షవ్యూహము - అనుచక్రవర్తి ధ్వంసనాడిచ
సాక్ష్యము.

ప్ర. ౧౦. ౩౫.

శ్రుత్యతేహి-కూదగ్రీశ్చ నేదశ్చఽనాదౌ వర్ణః-అథమాశ్చనే
వహుపశ్యద్వైత స్తుపుజతుభ్యాం శోరగ్రామీ-ఏ
చ్ఛారణే నిన్యాత్పైః కారణగరీరథేన ఇతి-

గీతాదుర్గమ.

కమ్మనాల్. ౩౯.

అజ్ఞుత్వచీమిత ప్రకరణమధ్యవిదంశిచ్చ జగత్సర్వం
 ప్రాగవిజితస్య సుతమిత్యాదినాభిహితాజ్ఞుత్వచీమితప్రా
 గ్జ్ఞుత్వజగత్సర్వయోగితా దస్మినాయసూర్యస్తు చీ
 మ్భితిక్రమే జగత్సూనాదిజ్ఞుత్వ చీమితః పరమపురుష
 ఇతినిశ్చయతే.

జ్యోతిర్దశనాత్. ౪౦.

తద్వికరణ సత్యము ల్లో భావిత్యావశ్యకతనై భాసా
 సర్వమిదం చింతితభావద్భూతి హితన్యా నవధికావశయస్యో
 విషయవ్యాప్యాబ్జ్యం చిమితః పరమ పురుషః.

ఆకాశోఽథాన్తరత్వాద్యపదేశాత్.౪౧.

అకాశోఽపై నాకరూపయోర్విర్యసి తాతెయవస్తరావ
 వృత్తాత్కాది నా నిదిఃస్థ ఆకాశోఽధూత్వాశరీరమితి శుక్త
 తాత్పర్యగాత్తనః పరికుత్థాదధాన్తరజాతః కతమపురు
 షః.

సుషుప్త్యతాగ్రస్త్యోర్ధ్వదేన.౪౨.

నామరూపయోగి శ్లోకభివ్యతిదస్మిన్ శామపాథానన్త
రత్వామృతత్వాదివ్యవదేశాత్ - పౌర్ణిశ్చ నాత్మనానమృతివ్య
క్తౌనబాహ్యక్రిచ్చానవదవాన్తరంపౌర్ణిశ్చ నాత్మనాన్వయా
భేదాని మమృత్తత్కానూన్యర్భావ్యాన్తరవిషయాభ్యామ్
న్యనాత్మనస్తదానీమేవప్రాజ్ఞతయీ భేదనవ్యవదేశావధాన

స్తవభూతమన.

పత్యాది శబ్దభ్యుః. ౮౩.

శుభ్రస్యజ్ఞాతే పౌత్రే క్షూయమాణభ్యుః శత్యాని శబ్దభ్యుః
 ఓయమధాస్తరభూతః-సర్వస్యానివతిఃసర్వస్యపతిఃసర్వస్యై
 కానవిహిమ్యుత్తరతః క్షూయతే. ఐక్యోచదేతత్వపథితేరితి
 కాశక్యత్వైకత్యనైవ తేవస్య శరీరభూతస్యాత్తరయా పథితే
 రితి స్వయమేవ శుభ్రానివతి.

ఇతి త్రివిధగవద్రానూనుజవిరచితేవే

దాంతసారే ప్రథమస్యాధ్యాయస్య

తృతీయఃపాదః.

అనుమానిక మప్యేకేషామితిచేన్నశరీరరూః

పకవిన్యస్తగృహీతైర్దశాయతిచ. ౧-

ఎతేషుజ్ఞాతానాం కాభాయా మానుమానికం పౌత్రా
 నమపి జగత్కారణత్వేన మహతః పరమవ్యక్తమిత్యవ్యక్తవిత్తి
 చెన్న-పూర్వతాత్పర్యం రథినంబద్ధి త్యానిషాపాససోపా
 యేషుపతి కాగ్యత్వాయకథిరథాది రూపకవిన్యస్తైషు శరీరా
 భ్యురూపకవిన్యస్తస్యావ్యక్తశబ్దేనగృహీతేః-ఇన్ద్రియేభ్యఃపరా
 జ్యతా ఇత్యాదిసాహి పతికార్యత్వే నశరీరా ద్విర్యవైక
 తథాచోత్తరతఃకులితేపదకాయతి-యచ్చేత్వాత్మనసీపా
 జ.ఇత్యాదిసా.

సూక్ష్మస్తు తదహాత్వాత్. ౨.

సూక్ష్మమవ్యక్తమిత్తిథః- అవ్యక్తమేవ శరీరావస్థం కా
 ర్యాహుమిత్యవ్యక్తశబ్దేనశరీరమేవ గృహ్యతే -

యదిరూపకవిన్యస్తానామేవ గ్రహణం తమథామవ్యక్తా
 త్వరూపఃపర ఇత్యతాహ.

తదధీనస్త్వాద్యవత్ - ౩.

పురుషధీసత్త్వాదాత్ శరీరత్వాదిక మధావత్ - ఉపాస
న నిర్వృత్తయేభవతి - పురుషాహ్యన్తర్యామీ సర్వమాత్మాదికం
ప్రేరయన్న హ ససూహయత్సేవన్ తారకాఘోషాచ్యుతే
తి సా కాఘోషాపరాగతిరిక్కుచ్యతే -

జ్ఞేయత్వావచనాచ్చ - ౪-

అత్యావ్యక్తస్య జ్ఞేయత్వావచనాచ్చ సకాపిలమవ్యక్తమ్.
వచనాత్తేజోమహిమోసూక్ష్మతగాత్ - ౫-

అశబ్దకుస్సుగ్మమిత్యాద్యసంవాద్యతమితివదంతిచేన్న -
తద్విష్టాః పశుంపదమ్ - ఎషసర్వేషుభూతేషు గూఢోష్టై
త్యసంవాద్యైకైః పాఞ్జెహినిచాయ్యోమితిజ్ఞేయ ఉచ్య
తే -

త్రయీకామేవవైషముపన్యాసఃప్రశ్నశ్చ - ౬-

ఉపాస్యోహనకోహనవానాం త్రయీకామేవాస్తిప్రక
రణే జ్ఞేయత్వేనోపన్యాసః ప్రశ్నశ్చసప్రశ్నానాదేః - అ
ధ్యాత్వయాగాధిమేవదేవం మత్వేత్వానిరుపన్యాసః - యో
యంప్రేతే వివిత్వానుమత్యస్తేత్యేక ఇత్యాదికశ్చప్రశ్నః -
మహద్వచ్చ - ౭-

బుద్ధేరాత్మామహాపురి ఇత్యాత్మ శబ్దాద్యధాన తాన్త్రికో
మహా తథావ్యక్తమపీతి -

చమసరద విశేషాత్ - ౮,

అజామేకాబ్ధిక్రీడ్తః ప్రజాస్సజయనామిత్యతినరస్త్రీ
నీత్యావక్రూతిః కారణత్వేనోక్తా - జన్మాభావయోగమాత్రే
నిసరస్యావత ప్రకీర్తిః - అర్యాబ్జిలశ్చమన ఇతివత్ ప్రకర
ణే విశేషకాభావాత్ - యథేదస్తచ్చిరఇతి హిచమసా విశేష్య
తే - యాగిక శబ్దాద్వికవ ప్రతిపత్తిహింవిశేషకాపేక్షా -

జ్యోతిరుపక్రమాతుతథాహ్యధీయతఎకే, -

జ్యోతిరుచక్ర)హబిష్టాకారణితే యమజాంతధానా బ్ర
హ్మకారణితాయా ఎవప్రతిపాదకమేతత్పరూపం చక్ష్రం
తైత్తిరీయా అధీయతే - అహోరణీయా నిత్యోఽభ్య అతస్మి
ముద్దాగిరయశ్చైత్యాదినా సర్వస్య బ్రహ్మణ ఉత్పత్త్యంతకా
త్మకత్వ ప్రతిపాదన సమయే అహోమికామితి వచస్మి - అత
త్పత్త్యభిప్రాయానాదియం నిష్కాళాః జితేతి నిశ్చయతే -

కల్పనోపదేశాన్యనుధాన్వయవివరోధః ౧౦.

కల్పనాస్పష్టిః సూర్యావస్థామథా కాలే యథాభ్యుదయ
మకల్పయంతి అస్తాన్తాయా స్పృశతే ఎక్వమేత దిత్వాదినా
స్పృష్టవదేశాద జాత్యబిష్టాకార్యత్యయో రుహోధిశ్చ-వృశ
యకాలే నామరూపే విహాయాదిద్వైత్వపి సూత్తరూపేన
బిష్టాకరీకరయా త్మతీ యజాన్త్యం స్పృష్టికాలే నామరూ
పే కజమానా ప్రకృతిర్బ్రహ్మాకాంతికా - యథానిత్యస్య సృ
ష్టికాలేన నావిదిభ్యంగ్యం సాకారతయా మధుస్వం తాకర్తవ్య
జ్జ్వాంత్యైవ ప్రశయకాలే మధ్యాదివ్యవహాసహాసూ
త్తరూపేనాంతాన మకార్యత్వజ్జ్వాంత్యుపద్యాయం ప్రతి
యతే - అసావా అవిత్తోదేవ వచనైవోదేశానా నైమేత్తా
ఎకలవేవ మధ్యస్థాతేతి చక్ష్రం.

ససంఖ్యోససంఖ్యహరిపి నానాభావా

దతిరేకాచ్చ - ౧౧-

యస్మిన్ పశ్చాదభ్యుజనా ఇత్యోక్తే పశ్చాదంతి సజ్ఞోఽ
పసజ్ఞహదపి సతాత్ప్రీతాచ్యతానయన్తీన్నితి యచ్చబ్ధ నిర్ది
ష్ట బిష్టోధారతమూ తేభ్యో స్పృహనాదితేకాంతతాన్వితీ
రేకాచ్చయచ్చురేదిష్టా నాకారశ్చైతి ద్వయమతిశక్తమ్ -
సజ్ఞోప సజ్ఞహదపీ యే తద్దాన్తాత్ప్రీతాభ్యుదంతి స
జ్ఞో సజ్ఞహా దిత్తజ్ఞః సహజాయామితి సంజ్ఞా విమ
యాయం పశ్చాజనాంతి - పశ్చానానామకేదిత్యే పశ్చాతి ప్ర
జ్ఞాపశ్చాజనాంత్యుచ్యంతే చక్ష్రం సప్తరీషయ ఇతివత్ -

పాగ్లాదయోవాక్యశేషాత్, ౧౨-

చక్షుజన సంగ్రహాః పాగ్లాదయః పశ్యేన్ద్రియాణీతి
పాగ్లాదయః పాగ్లాదయః చక్షుజనాద్యవ్యాకృతేషామపి గమ్యతే-
చక్షుజ్జ్యోతిసామచర్యతే, తస్మాత్ శబ్దాపి స్పర్శనాదీన్ద్రి-
య విషయా.

జ్యోతిష్మైకేషామసత్యమ్- ౧౩-

ఎకేషాంకాభివాంకాన్వానాం అస్మిన్మామిత్వ సతీ
తందేవా జ్యోతిషం జ్యోతిర్మయనకృత్తేన జ్యోతిశ్చజ్జన-
చక్షుజనా దన్ద్రియాణీతి జ్ఞానమ్ - జ్యోతిషం జ్యోతిః
ప్రకాశకానాం ప్రకాశకం బ్రహ్మైత్యుక్త్యా సన్తరగచక్షు-
చక్షుజనాం సత్యత్వేతే ప్రకాశకాః చక్షున్ద్రియాణీతిగ-
మ్యతే -

కారణత్వేనచాకాశాదిషు యథావ్య-

పదిష్తోక్తేః- ౧౪-

ఆకాశాదిషు కార్యవిగ్రహేషు కారణత్వేన సర్వత్రీవేదా-
స్తకాక్యేషు అసద్వా ఇదమగ్రి ఆసీత్ - తద్దేదస్మిన్మామిత్వ-
కృతమాసీత్ - ఇత్యాదిషు నిర్జ్ఞాతవిగ్రహేషు చ తత్తావా ఇదమేవ
ఎవాగ్రి ఆసీత్ - సవిత్తరలకాన్ము సృజా ఇతి విశేషవాచి-
తాక్యనిర్దిష్టత్వేనైవోక్తేః సత్యాన్ద్రి కావ్యాకృతాదికార-
ణవాదప్రసక్తేః ఇత్యుక్తే.

సమాకర్షాత్. ౧౫-

సోఽకామయత బహుస్యాం ప్రవాయేయేతి పూర్వనిర్ది-
ష్టస్య సర్వజ్ఞత్వేన అసద్వా ఇదమగ్రి ఆసీదిత్యత్ర సమాక-
ర్షాచ్చ సమవేతిగమ్యతే-తద్దేదంతర్వ్యాకృతమాసీత్ ఇతిని-
ర్దిష్టత్వేన సమవేతా ప్రసిద్ధతానభాగ్రహ్యః సత్యత్వచక్షురి-
త్యత్ర సమాకర్షా దేవనివాన్వాకృతశబ్దనిర్దిష్టత్వవినిష్ఠితే-
అసద్వాకృతశబ్ద తత్వానం సమయాత నిభాగాభావాదుశ్చ

శబ్దతే.

జగద్వాచిత్యాత్. ౧౬-

బ్రహ్మతేబ్రహ్మణీమ్యుక్తమ్యయోవై బాలాశవతేషుగవురు
మనాంకర్తాయస్య చైవగర్త సవైవేదితవ్య ఇత్యుక్తి కమ
శబ్దస్యైతర్థబ్ధసమాసాధికరణ్యసత్త్వతఃతత్త్వత్యైవై జగ
ద్వాచిత్యాత్పరమేవ బ్రహ్మవేదితవ్యతమోపదిప్యమ్.

జీవముఖ్యప్రాణలిక్ష్ణా న్మేలచేత్తద్వాభ్యాతమ్. ౧౭

ఏతై రాత్తభిర్బుజ్జై అకాస్తికప్రాణవివైకభావవీరితీ
కాదిలిక్ష్ణాన్న పరఇతిచేన్ తత్ప్రతర్థకవిద్యాయామేవచరింబ్
తమ్ - పూర్వాపకపర్యాబాచనయా బ్రహ్మపరత్వేనిశ్చితే త
దనుగుణతయా నేయమస్మలిజ్ఞమితి.

అన్యార్థంతు జైమినిఃప్రశ్నవ్యాభ్యా

నాభ్యామపి చైవమేకే. ౧౮-

తాహ సుప్తంపురుషమాజగ్గతురిత్యాది నా దేహతిరిక్తజీవ
శబ్దావ్రతలిపాదసం తదతిరిక్త పరమాత్మ సద్భావజ్ఞానసార్థ
మితిత్వైషవికల్పాలక పురుషశయిష్టేతి వ్రాహ్మణ ఆధా
స్తిత్వాగివివైకథా శవతితి సతాసోమ్యతదా సంచన్నాథ
వతితి వాక్యసమాసాధాల్ పురివచనాచ్చావగమ్యతే ఏత
కాజసంయమోఽప్యేతత్పురివచనసమాసార్థం వాక్యంస్ప
ష్టమధీయతే - త్వైషవిరదిత్యాది యవేషోఽస్తర్జ్జుదయ ఆ
తాశస్తిన్తికతేతద్యన్తమ్.

వాక్యాన్వయాత్ - ౧౯-

సవాచరపత్యఃకామాదుపరిఃపియేభవతి - ఆత్మనస్తు
కామయేత్యారభ్య ఆత్మనా ఆరవిష్టవ్యభిత్వాది సూచది
ష్టః పరమాత్మఆమృతస్యసమ సాశస్తివితైనత్యారభ్యాత్త
నిఖ్యైరవృష్టై కురేణుతే విజ్ఞాతఇదంసర్వంవిదితమిత్యాది
యేవేదంసర్వంవిజ్ఞానాతీత్యన్తస్య కృత్స్నస్య వాక్యస్య ప
రమాత్మస్యవాన్వయాల్ - అన్తిక ప్రకరణ చీకరదాస్మరత

చేతనావిశదైన పరమాత్మనుఁ బ్రధానతత్వానాధికరణ్య
చకారణంబుగాఁ జూచుట.

ప్రతిజ్ఞానినైర్విజ్ఞమాత్మరథ్యః- ౨౦-

ఆత్మనిఖల్లర ద్విభిషత్వాదివా పరమాత్మజ్ఞానేన స
ర్వజ్ఞాన ప్రిజ్ఞానిన్ద్రయే జీవన్ముక్త్యాత్మరథ్యః. అథానస్తా
దనతిక్తత్వం జ్ఞానంతుం జీవన్ముక్త్యనంతరమాత్మభిధాన మి
త్యాత్మరథ్యః.

ఉత్క్రమిష్యతపవంభావాదిత్యోక్షులామిః- ౨౧-

ఉత్క్రమిష్యతామత్మస్య పరమాత్మ స్వరూపభావాత్త
శబ్దేన పరమాత్మభిధానవిత్వోక్షులామిః.

అవస్థితైరితి కాశకృత్సం- ౨౨-

యితత్సంవిష్టన్నిత్యాదివాజీవాత్మనిపరమాత్మన ఆత్మత
యాఽపి తేరితి కాశకృత్సం అచార్యమనె-ఇదమేవమతం
సూర్యకారః స్వీకృతవానిలి మతద్వయమునన్యస్య తద్విరో
ధ్యే తదభిధానాదన్యస్యానభిధానాచ్చ నిశ్చయతే.

ప్రకృతిశ్చ ప్రతిజ్ఞాదృష్టాన్తానుసరోధాత్ - ౨౩-

జగదప్రపంచాదానమపి పరంబ్రహ్మనిమిత్తమాత్రిమ స్తభోమ్య
తతమాదేశమపాక్షిః = యేవాశ్రయతంభవతీయేనాద
ప్రానిమిత్తభూతేన విజ్ఞాతేన చేతనాచేతనాత్మకం కృత్సం
జగద్విజ్ఞాతం భవతీత్వాదః ఏకజానేన సర్వవిజ్ఞాన ప్రితి
జ్ఞాన తదుపాదానరూప ముత్తత్కార్యద్విష్టాన్తానుసరోధా
త్-ఆదిశ్యతేఽనెనేత్యాదేశశబ్దేన ఆదప్రాభిధీయతే-ఆదేశః
ప్రకాశనం- ఏతస్యవా ఆక్షరస్య ప్రకాశనే గాగ్గీత్యాదిమృ
తేః.

అభిధ్యోపదేశాచ్చ- ౨౪-

తతైవతబహుస్యం ప్రజాయేయేతి - నిమిత్తభూతస్యేత్
కుర్వతిత్రీవిదఃకూప జగదాకారకాత్మనా బహుభవనసం
క్లంపపదేశాచ్చ ఉపాదానమపిలిజ్ఞాయతే.

సాక్షాత్ప్రభయమునాత్ - ౨౧

బ్రహ్మవనం బ్రహ్మసవ్యక్షతీర్ బ్రహ్మధ్యతప్తవృక్షసానిభా
రయన్ని త్యుపాదానం నిమిత్తంచ బ్రహ్మైతి స్వశబ్దే నైవ
ఉభయమునాత్.

ఆత్మకృతేః - ౨౨

సోకామయతేతి నిమిత్తయితస్య స్వప్రైవజగదాకారేణ
కృతేస్తదాత్మానగ్ స్వయమమరుతేత్యుపదిశ్యమానః పరమపు
రమజగన్నిమిత్తముపాదానంచేతి జ్ఞాయతే - పరస్య బ్రహ్మ
జానరవద్యత్వే సత్యసంకల్పత్వాదన్మద్విపరీతానన్మాపు
రుపార్థాభ్యయజగదాకారణైత్తకృతే శ్చాపరోధః - కథమి
త్యాదిశ్చోహ.

పరిణామాత్ - ౨౩

అతోపదిశ్యమానా స్పృశామాత్మకవిరోధవిత అవిభక్త
నామరూపానిసూక్ష్మ విదవిద్యస్సుశరీరకః కారణాన్యః పర
మపురుషః స్వయమేవసోకామయత బహుస్యామితి సభక్త
నామరూపవిదవిద్యస్సుశరీరకోఢవేయమితి సంకల్ప్య ఇదగ్
సర్వమస్యజతయదదంకించేతి స్వశరీరభూత ముపసూక్ష్మం
విదవిద్యస్సు స్వస్థాన్విభజ్యత తత్పుస్తా తదేవామహివిశ
దితి స్వస్తాన్విభక్తే విదవిద్యస్సునీ స్వయమేవాత్మకాయా
ప్రవిశ్య సద్భక్త్యచాభవత్ నిరుక్తంచానిరుక్తంచ నిలయనం
చానిలయనంచ నిజ్ఞానంచాజ్ఞానంచ సత్యంచాసృతంచ స
త్యమభవదిహ స్వస్వయమభవసరూప ఉచితామ ఉపదిశ్య
తే - అతోనకశ్చిద్విరోధః అవిభాగావస్థాయామపి జీవస్మత్క
మంచ సూక్ష్మరూపేణ త్యజితీహి వక్ష్యతి - నకర్తావిభాగాది
తితే న్నానాదిత్వాదవ పద్యతే చాశ్చ్యుపలభ్యతేచేతి.

యోనిశ్చహిగీయతే - ౨౪

యమ్భుతయోనిమిత్యాదిషు యోనిశ్చగీయతే - అతశ్చో
పాదానమితి -

పతేనసర్వేవ్యాఖ్యాతా వ్యాఖ్యాతాః. ౨౯.

జన్మాద్యస్య యతఃకర్త్యాది నైతకన్మనన్యాయేనసర్వేవేతా
స్మా బ్రహ్మచరీ వ్యాఖ్యాతాః. ద్విరుక్తిరన్యాయచరితఃపి
ద్యోతనాః.

ఇతి త్రిభిరగవద్రామానుజవిరచితేపే
దాంతసారే ప్రథమస్యాధ్యాయస్యచ
తుర్థఃపాదోఽధ్యాయశ్చసమాప్తః.

స్త్రోత్యనవకాశ దోష ప్రసక్త ఇతిచేన్నా
న్య స్త్రోత్యనవకాశ దోష ప్రసక్తాత్ - ౧-

ఉచ్యంతానాశేషే వేదార్థానిశ్చయ సతకపిల స్త్రోత్య
చ బృంహదేవ వేదార్థః పురాన తాంబూది త్రివ్యభ్యుపగ
మకపిల స్త్రోతేదవ బృహదాన్వయేన అనవకాశప్రసక్తి
రితిచేన్న-అన్యాయాంవేతా విరోధినాం బహ్వీనాం మన్వాది
స్త్రోత్రీనామ సవకాశ ప్రసక్తైః వేదస్యాచ బృంహదాశేష
త్వేష్య సన్యచరా విరుద్ధనేక స్త్రోత్రీషు సతీషు విరుద్ధాథా
యా వెదోపతార్థ విశదీకరణత్వాభావేన అన్యాయబృంహదా
త్వ మన్యాయు ద్విర్భేదః- యోగిన్ద్ర కపిలన్య తథా నుచలభేదః
కథం స్త్రోత్యవరం న్యాన్యనితిచేత్తత్రాచా.

ఇతరేషాంచానుపలభ్యైః- ౨-

వేదార్థానాత్కార చతుశ్చన్వాది యోగిన్ద్రాణాం కపి
ల దృష్టాథా నుచలభేదః కపిలచలబ్ధి క్షప్తిమివ-

పతేనయోగః ప్రతిత్యక్తః- ౩-

యోగశ్చ హైరణ్య గణాన్యాపికాపిల వత్సేద విరుద్ధ
త్వా విశేషతదన్విరాసః-

నవిలక్షణత్వాదన్యతథాత్వంచశబ్దాత్ - ౪-

వికారాన్నవత్సేనాన్య త్వేనా చురుషార్థానియత్సేనక

జగతో బ్రహ్మవిలక్షణత్వాత్ - తత్కార్యకర్తం న నస్తుపతి విలక్షణత్వం న కర్తృత్వాత్ - తస్మాత్ తేదిక్షానభ్యాం బ్రహ్మనంచేత్వాదే -

అభిమానివ్యవచేతస్తు విశేషానుగతిభ్యామ్ - ౧ -

తంపుణివ్యవచేత్ - అపి - అకావ్యయన్తి త్యాదిష్టానకార్యవ్యవచేత్ - తస్మాత్ దధిమాని దేవతావిషయవిభవానామమిహస్మిన్ - దేవతాభిరేవతావద్విశేషి త్యాదిగ్నిర్యాశ్చ త్యాదిభిరప్రావిశవిద్యాదిభిరప్రావిశ ద్వన్తుభిజ్ఞానిత్వేన దేవతానుగతేత్వావగమ్యతే.

దృశ్యతేతు - ౬ -

విలక్షణయోగవిచార్యకారణబాధసంభవతి ముక్తికాదిభ్యః క్రియాశ్చ త్యేగ్గతానామ్ -

అసదితిచేన్నప్రతిషేధమాశ్రయత్వాత్ - ౭ -

ఎవంతరేపి తార్కకాని మివతిచేన్న సాలక్షణ్యస్యవియమప్రతిషేధమాశ్రయః పూర్వోక్తం తార్కకారణయోగ్యస్వైక్యం హ్యుక్తమ్ -

అపీనౌ తద్వత్ప్రసక్తాదసమజ్ఞానమ్ - ౮ -

జగతో బ్రహ్మణో నైవైక్యేన తస్మిన్మహిత్యాదౌ జగతభవబ్రహ్మణో - వికారాద్యనిష్ఠప్రసక్తౌ వేదాన్తవాక్యం సర్వమసమజ్ఞానం స్యాత్

న తు దృష్టాంతభావాత్ - ౯ -

నైతత్ - యస్మాత్కారీకం యస్మాత్కర్తృశరీరమ్ ఇత్యాదిక్రియిస్తద్విదవిద్యస్తు శరీరకర్తృబ్రహ్మణః తార్కకారణభావేనావస్థానగుణదోషవ్యవస్థితౌ దృష్టాన్తసద్భావత్ - యథాజీవస్య సశరీరకర్తృమగుణ్యత్వాత్ సూచలత్వయవత్వస్థవికత్వాదిభావే - విచాలయవత్వాదయశ్శరీరేతిష్ఠన్తి - జ్ఞానగుణాదయశ్చాత్మస్వేన తద్విదత్యాపి శరీరభూత విదవిద్యస్తుగత్యాశ్చ జ్ఞానవికారాదీనిదోషః - అత్తథాతేతు బ్రహ్మణి సకల

ద్యక్త సార్యజ్ఞ్యసత్యసంకల్పత్వాదయః.

స్వ పక్ష దోషా చ్చ-౧౦-

ప్రధానకారణవాదే దోషాచ్చాయమేవ గ్రాహ్యః - ప్రధానకారణవాదహి నిర్వికారపురుషసన్నిధానాత్ - ప్రకృతిప్రవృత్త్యావితరతరథర్థాధ్యాసాదయోదగుపరాతాః - అన్యథాప్రకృత్యథర్థానుసంధాన రూపాన్యాసో నిర్వికారపురుషస్య సంసంధవతి. అచరసాయాః ప్రకృతేరిను సంధానరూపాన్యథాసంస్మృతరాం సంసంధవతి.

తర్కాప్రతిష్ఠానానపి-౧౧-

ప్రధానకారణవాదస్య కుర్కమూలత్వేన తస్యాప్రతిష్ఠితత్వాదపి త్యాజ్యం ప్రధానమ్.

అన్యథానుమేయమితిచేదేవమప్యనిర్దోక్షప్రసజ్యః-

కౌప్తప్రకారాత్ ప్రకారాన్మరణ ప్రధానమనుమేయమితిచేదేవమపి తోధకకుతర్కకుశల సంభావనయః ౭. ప్రతిష్ఠితత్వాదనిర్దోక్షప్రసంగోదుర్యారస్ప్యత్.

ఏతేనశిష్టాపరిగ్రహోఽపి వ్యాఖ్యాతాః-౧౩-

ఏతేన సాక్ష్యత్పురివిరాకరసహతునా తర్కా ప్రతిష్ఠితత్వాదినా తుంశిష్టాశ్చ కణావాదపాదక్షమణ తావిత్పుతయోనిరాకృతాః.

భోక్త్రావత్రైరవిభాగశ్చేత్ప్యాగ్లోకవత్ - ౧౪-

యది బిదబిద్యస్మశరీరకత్వేన బ్రహ్మణోఽపి సశరీరత్వముష్యతే తర్హి-జీవవత్ సశరీరత్వేన బ్రహ్మణోఽపి శరీరసంబంధప్రయోగముఖ్యః. ఖభోక్తృత్వావత్తేజోవాదవిభాగప్రశక్తిరితితస్మిన్సాదేవ జీవా ద్విభాగేనానిరవద్యత్వకల్యాణ గుణాకరత్వేన బ్రహ్మణః - సహి సశరీరత్వ ప్రయోగత్వమిష్టభోక్తృత్వమ్ - అపిత్యవ్యవశ్యత్వ ప్రయోగత్వమ్ - యథాలోకరాజ్యాన్యశరీరత్వేవ్యవశ్యవశ్యస్య సాజ్ఞాతివృత్తి కృతానిష్టభోక్తృత్వం సేతర సహనమ్.

తదనన్యత్వమారంభణశబ్దాదిభ్యః- ౧౫.

తస్మాత్కానిచిదాన్యస్థానానన్యత్వం కార్యధూరిణ
గతో వాచారంభణశబ్దాదిభ్యో వాక్యేభ్యో, ౭౩౧ మృతే- వా
చారంభణం వికారో నామధేయం స్మృతి కే న్యేవసత్యత్వ-శ
బేవసోమ్యేదమగ్రాసీ ఇకమేవాన్వీచీయం తదైక్షతి విహు
స్యాం ప్రబాధేయేతి అననజీవనాత్మనానుచరిత్య నామ
యావేనన్తరాసోమ్యేహఃప్రకాః వికారాత్మమిదం శరత్వమ
తత్త్వమసి సర్వంభవ్యవంబ్రస్తు తదైదం తద్వ్యవ్యాకృతహాసీ
త్ తస్మాద్రూపాభ్యాం వ్యాక్రియత ఇత్యాదిభ్యః.

భావే చోపలభ్యేః. ౧౬.

కుణ్డలాదిమటాని కార్యభావేన తదైదం వికారగ్యంస్యూ
ద్భివ్యమిత్వచలభ్యేశ్చ కార. నాదనన్యత్కార్యమ్.

సత్త్వాచ్చావరస్య- ౧౭.

కార్యస్య కారణసత్త్వాచ్చతస్మాదనన్యత్కార్యోఽఘటశ
రావాదికం పూర్వం మృదేవాసీదిహి మటాదిర్నకాత్త సా
వలభ్యతే

అసద్వ్యవదేశాన్నైతిచెన్నధర్మాన్తరేణవా

ప్యైశేషాద్యక్తే శ్చబ్దాన్తరాచ్చ- ౧౮.

ఇదంచ అగ్రేనైవ కించనాసీత్ ఇతికార్యస్య తత్వాది
మగుత్వవ్యవదేశాత్ కారణకార్యమనదితేన్నధూలత్వ
విరోధి నూత్నమృదాచధర్మాన్తరయోగాదగుత్వవ్యవదేశః-
కుతః-తదనైదం సన్న సామరుతస్యామితి వాక్యతేయదవగమ్య
తే - మనస్కారోహి విద్యహనన్యైవ-యక్తిశ్చానద్వ్యవదేశో
ధమాన్తరయోగనిమిత్త ఇతి గమయతి - ఐద్విత్య ఘటవ్యవహ
లత్వాదిభిః పరస్పరవిరోధి ర్భావయాపైర్ధర్మైః ఘటః పృ
జ్జాసీదిదానీమస్మి ధవిష్యతిచేతి సమావిద్యహనన్యైవ మృద్ధి
వ్యస్య మృగుశబ్దాదివ్యవదేశః తత్కాశబ్దాన్తరంచ తదైదం త
ద్వ్యవ్యాకృతహాసీదిత్యాది.

పటవచ్చు - ౧౯.

రస్మవలన సంయోగవశేషభావః పటవిలిసాహస్యరాది
కంఠజన్మై - రద్వత్ప్రకృతి.

యథాచమ్రాణాదిః - ౨౦.

యథాచ నాయకరసవత్ప్రకృతిః పాత్రాహితాది
నామానిభజితే - రథాబ్రహ్మపీఠి రథసస్యత్వంజగతః

ఇతరవ్యపదేశాద్ధితాకరణాదిదోషప్రసక్తిః - ౨౧.

తత్త్వవినియోగవత్ప్రకృతిః కార్యభూతజీవస్య బ్ర
హ్మభావవ్యపదేశా దసస్యత్వము - ఎవంఽహిః సర్వజ్ఞ
స్వస్వత్వసంకల్పస్య బ్రహ్మణః తత్త్వసా హితయాచ జగదవరణ
విహితకరణంచేత్వాది దోషప్రసక్తిః వైతన్.

అదికంతు భేదనిదేశాత్ - ౨౨.

కార్యకారణయో రసస్యత్వేఽపి జీవస్వరూపా బ్రహ్మ
స్వరూపవిధానానామంతరజాధిపాధిచః విచ్యావిద్య ఈశతే
యస్తుసోఽస్యజగతి భదనర్థేనాచ్యుతవిద్యస్మశరీరం బ్రహ్మ
కాకకావధం కార్యావధంచేతి గుణదోషవ్యవస్థితః సతువ్య
ప్రస్తభావాది మ్యుక్తా - యస్యవృద్ధివీశరీరమత్యాది క్కులిక
తసమధికరణ విదవిద్యస్మశరీరకత్వమ్.

అవైదివచ్చుతదనుపపత్తిః - ౨౩.

అక్షతాప్యలోప్త్యుజాత రచేతనస్యేవ జీవస్య అవీశయా
శోభతియిహ్యామానజిత్యాదిసాలత్యస్మవిశవాతీయతయాఽభి
హితస్య సర్వజ్ఞ సర్వసంకల్ప బ్రహ్మస్వరూపభావా నుకవత్తి
స్మిదైధి వేత్త్యర్థః -

ఉపసంహారదశనా నైతిచేన్నక్షీరవద్ధి - ౨౪.

కార్యవిరక్తతావశే క తతోపసంహారదశనాత్ బ్రహ్మ
కమేవ జగత్కారణంసభవేదితిచేన్న - క్షీరవైశ్యవైశ్యవ దధి
వశత్ బ్రహ్మతోఽపి సంభవతి.

దేవాదివదపిలోక- ౨౫.

దేవాది వ్యాప్తివగతశక్త స్వస్థుంకల్పదవ స్వస్థుంకల్ప
దేవాది వ్యాప్తివగతశక్త స్వస్థుంకల్పదవ స్వస్థుంకల్ప
దేవాది వ్యాప్తివగతశక్త స్వస్థుంకల్పదవ స్వస్థుంకల్ప

కృత్యుపసక్తిర్నిరవయవశ్యశబ్దకోహవా- ౨౬.

నిరవయవశ్యశబ్దకోహవా- ౨౬.
నిరవయవశ్యశబ్దకోహవా- ౨౬.
నిరవయవశ్యశబ్దకోహవా- ౨౬.
నిరవయవశ్యశబ్దకోహవా- ౨౬.

శ్రుతీస్తు శబ్దమూలత్వాత్ - ౨౭.

శ్రుతీస్తు శబ్దమూలత్వాత్ - ౨౭.
శ్రుతీస్తు శబ్దమూలత్వాత్ - ౨౭.
శ్రుతీస్తు శబ్దమూలత్వాత్ - ౨౭.
శ్రుతీస్తు శబ్దమూలత్వాత్ - ౨౭.

అన్యనివై వంబిచిత్రాశ్చహ- ౨౮.

అన్యనివై వంబిచిత్రాశ్చహ- ౨౮.
అన్యనివై వంబిచిత్రాశ్చహ- ౨౮.
అన్యనివై వంబిచిత్రాశ్చహ- ౨౮.

స్వ పక్ష వో హ చ్చ - ౨౯.

స్వ పక్ష వో హ చ్చ - ౨౯.
స్వ పక్ష వో హ చ్చ - ౨౯.
స్వ పక్ష వో హ చ్చ - ౨౯.

సంస్థాపితాచతద్రశణాత్ - ౩౦.

సంస్థాపితాచతద్రశణాత్ - ౩౦.
సంస్థాపితాచతద్రశణాత్ - ౩౦.
సంస్థాపితాచతద్రశణాత్ - ౩౦.

వికరణత్వాన్నేనిచేత్తుదుత్తమ్ - ౩౧.

సరస్వతాశ్చరణగద విద్యతే ఇతిబ్రహ్మణా వికరణ
త్వార్ కార్యరహ్యేతిచే త్సోత్తరం శబ్దకమూలత్వేన
విసజాతీయత్వాదితి పూర్వసూక్తోక్తమేవ.

సప్రియోజనవత్త్వాత్ - ౩౨.

బ్రహ్మణోఽవాత్సమస్మ కామత్వేన సృష్టి ప్రియేజ
నాధావాత్స బ్రహ్మకారణమ్.

లోకవస్తులీలా కైవల్యమ్ - ౩౩.

అవాన సమస్మ కామస్యాపిలీలా యాస్సృష్టిప్రియోజన
త్వేనైరతేక్ష్యం సంభవతి లోకకేవల లీలా యోగస్మ కాత్వా
తద్బుధర్కనాన్ - అస్యాత్సర్వస్య ఆత్మ కామత్వంహి స
కాభిరుత సకలభోగో వికరణ సత్త్వాః - ఆత్మస్మప్తేర్భోగ
త్వస్మిన్విసజాతీయా-లీలారసస్యాపి కద్విలక్షణస్య త్రిగుణ
పురుషద్యుతకరణన్నిత్యమేవ.

వైషమ్యనైర్మల్యేనసాపేక్షత్వాత్తథా

హిదర్శయతి - ౩౪.

తేవాదివిషమ సృష్ట్యా విక్షపాతో నైర్మల్యభావ సభవతి
చరస్యక్షేత్రజ్ఞాకరూపేక్షత్వాద్విషమ సృష్టేః - తథాహి
సాధుకారీ సాధుభావతి హివకారీహివఇతి పులికేవ దర్శ
యతి.

నకర్తావిభాగాదితిచేన్నానాదిత్వాదు

పపద్యతే చాప్యపలభ్యతేచ - ౩౫.

చాక్రృష్టేః క్షేత్రజ్ఞానసన్ని అవిభాగ శ్చవణాత్ అత
స్మత్కమచనవిద్యతే- కథంతదపేక్షం సృష్టివైషమ్యమితిచే
న్న- అనాదిత్వాత్ క్షేత్రజ్ఞానాతర్కర్తృచ వాచాహంశ-
దీపవద్యతే చైతన్ - అనాదిత్వేష్య విభాగకుశ్చిర్నామరూప
విభాగాభావాత్ - తద్దేవంతర్యాక వ్యాకృతమసీత్ నామరూ

పురుషాశ్చేవదితిచేత్తథాపి- ౫.

పురుషస్య సన్నిధానాత్పిదానం వీవర్తయతి-అన్యం
చస్తుపురుషవత్ అయశ్చాయశ్చాత్మాత్మవదితపాజ్ఞానే
క్షేతిచేత్ తథాపి సప్రదానప్రవృత్తిసంభవః అవికృతత్వా
త్ పురుషాదేర్దాహ్యోపదేశాన్తికగమనాదిః కానాదితోష్ణవి
కాహ్యస్తే.

అగ్నిత్వానుపపత్తేశ్చ- ౬.

గుణానామత్కర్తృత్వంకర్మకర్తృత్వాజ్ఞాన్తిభావాద్విజగత్ప్ర
వృత్తిః ప్రతిసర్వాపహాయం సామ్యవస్థానం వైషమ్య
వృత్తాన్తిత్వానుపపత్తేశ్చ సజగదాగమ్యః.

అన్యథానుమితౌచజ్ఞశక్తివినియోగాత్ - ౭.

జ్ఞాన్తిస్యాయాశక్తిః తస్మియేగాత్ జ్ఞాన్తిత్వశక్తివినియోగా
దిత్యర్థః - ఉక్తప్రకారాన్వయితిక్తప్రకారేణ ప్రదానా
నుమితౌచ ప్రధానస్య జ్ఞాన్తిత్వశక్తివినియోగాదప్రదానానుప
పత్త్యాదయో దోషాస్మదపహాః.

అభ్యుపగమేఽప్యథాభావాత్ - ౮.

ప్రదానాభ్యుపగమేఽపి ప్రయోజనాభావాత్ నతదను
మేయమ్. పురుషస్యోర్వికాసస్య ప్రదానదత్తవాదిమానవి
కారానంభనాత్ ప్రకృతినర్తక్యాననిమిత్తభోగ సుద్ధివే
కానుసంధానకృతైవల్యంచ సంభవతి.

విప్రతిషేధాచ్చాసమిజ్జానమ్- ౯.

పురుషస్య ద్విష్టుత్వభోక్తృత్వసర్వికారత్వాదివిరుద్ధ
సహస్రాభ్యుపగమాచ్చాసమిజ్జానంకామేయమ్.

మహద్దీఘవద్వాహ్రస్వపరిమజ్జలాభ్యామ్- ౧౦

అసమిజ్జానమితివర్తతే - వాశబ్దశ్చాథే - హ్రస్వశరీర
జ్జలాభ్యాం మహద్దీప్యద్ర్యణుకోసృత్రివదిత్యర్థకథావశతంశ
ర్వకుశమిజ్జానమ్ - అవయవాస్యవక్త్రైష్టద్భిఃపార్శ్వైశ్చ
యద్యత్కానాహి పృథురతమవయవైః మారభన్తే తతమా

కత్వాసిద్ధిః తద్వయాద్యుపాదితత్వైర అనిత్యత్వమిత్యుశ
యథాచిదోపాదనమజ్ఞానమేవ.

అపరిగ్రహోన్మాత్వంతమనపేక్షా - ౧౬.

కాకాదపత్యేక్ష్యేకస్యవ్యతీతస్యవైదితైరపరిగ్రహాదహ
వపన్నత్వాచ్చాల్పస్థానకేషు.

సముదాయఉభయహేతుకేఽపి

తదప్రాప్తిః - ౧౭.

అనుహేతుకేపుధిన్యాస సముదాయేపుధిన్యాదిహేతుకే
తరీరన్ద్రియసముదాయైర సుఖతాభ్యుపగతే తదభ్యుపగమ
క్షత్రాకరణైవ సముదాయ సిద్ధిః - తదీకత్వంహి తైరభ్యు
పగమ్యతే - సంచితో వ్యాప్తితాః పరమాణవః పుధిన్యాద
యశ్చ తదానీమేవనష్టాశ్చ త్కేసముదాయరూపేణ సంచ
స్యన్తే.

ఇతరేతరప్రత్యయత్వాదపపన్నమితిచెన్న

సంఘాతభావానిమిత్తత్వాత్ - ౧౮.

అస్థిరేషుస్థిరత్వ బుద్ధిరూపావిత్వారాధ్యేపాదివరమృరయా
అన్యోన్యకారణత్వా త్పర్యయపపన్నమితిచెన్న - అవిద్యా
యా సంఘాతభావానిమిత్తత్వాత్. సహితుక్తి కాదిమరణతా
దిబుద్ధిరూపావిత్వాయా శ్చక్తి కాదిర్వస్తుహ రణతాదికా
ర్యంతరీతి - అవిదవస్తదానీమేవ నష్టత్వా దవిత్వానిమిత్త
రాగాదయోఽపి సంచయన్తి.

ఉత్తరోత్పాదేచ పూర్వవిరోధాత్ - ౧౯.

ఉత్తరంఘటక్షణాత్పూర్వ పూర్వఘటక్షణస్య విప్రత్యే
కాభావస్యో పోత్పాదకత్వావిశేషేణ సర్వస్వేషు శాన్యాత్.

అన్యోన్యవిరోధోయాగపర్యవస్యథా - ౨౦.

అసంఘాతాదుపధి నితీసహకార్యాదీనాం జ్ఞానహేతు
త్వప్రతిష్ఠా విరోధశ్చ-తస్మాద్ నిత్యభ్యుపగమే యగవత్.

వ్యూహాదుల ప్రసక్తి: - అథితాచ సమ్యక్ బాహత
ర్యాదు: -

ప్రతిసంఖ్య ప్రతిసంఖ్యనిరోధా ప్రాప్తి
రపిశ్చేదాల్ - ౧౦.

నిరోధా నిరవ్యయ విశాఖామూలస్థానస్థాన ససంఖ్యచరిత
కపాలాది భావరూపావధానా ప్రాప్తిరేవ వివాద శబ్దాని భేద
త్వాల్ - సతాద్రవియస్థానిశ్చేదాల్ -

ఉభయధాచ దోషాల్ - ౧౧.

ఉపసంఖ్యతుచ్ఛతావత్తు తుచ్ఛానుచ్ఛేదా భావాల్
ఉపసంఖ్య సమ్యక్ భావాత్తుక కార్యాచరిత రూపదోషాల్
సతుచ్ఛానిశ్చేదాల్ -

అకాశేచా విశేషాత్ - ౧౨.

అకాశచ విశుచ్ఛత్తుమ్ - అచాధి: ఉత్తీర్ణ విశేషాల్ -
ఉత్తీర్ణతేహ్యకాశ: శ్యావాదివచనదేశత్వేన -

అనుష్ఠు లేశ్చ - ౧౩.

ఉత్తీర్ణిజ్ఞానాచ్చ సత్తదేశానిశ్చేదాల్: తదేవేదమితిహి సా
మావాదకనిశ్చేదాత్తీత వచనానకాల విష్టం: స్వేకమిత్ర
తీయతే - సస్యాశ్చ సామగ్రి పూర్వానుభవ జనిత సంస్కార
వత: ఉరువస్థానియ సంప్రయుక్తా: -

నాసతోదృష్టత్వాల్ - ౧౪.

జ్ఞానాకారవై రిత్రైణ జ్ఞానెన్వాకారం సమర్థవిశిష్ట
మథామనుమిసూతీత వాదస్సనంభతి - అసతోవిశిష్టశ్రుధ
ర్మిణోధర్మసంకలనాదృష్టత్వాల్.

ఉదాసీనానామపిచైవంసిద్ధి: - ౧౫.

మణికర్మాభ్యుపగమేననుష్ఠాతురస్యత్వాత్సామనిష్ఠ
యత్నానామపి సర్వాభ్యాసిద్ధిస్యాత్:

నా భావ ఉపలభ్యే - ౨౭.

నా వ్యతిరేక భావవాదశ్చ ససంభవతి - ముటకు
యంగ్లాండ్ లో కర్మబాధకర్మతయాభావోన్మేషాదై కర్మతవ
భావశ్చ కర్మతేషాం కర్మతవ్యాధ్యతేషాం హి సమగ్రానుభూత్యా
వికర్మమేవ బద్ధావస్థాకారః.

వైధర్మ్యచ్ఛసస్వప్నాదివత్ - ౨౮.

కారణవోపచారకరాహిత్య మాపవైషమ్యచ్ఛ సస్వ
ప్నాదివజ్జగతిజ్ఞానస్వనిర్భావ్యమి.

సభావోఽనుపలభ్యే - ౨౯.

అర్థశూన్యస్థితిసద్భావో వసంభవతి అనుపలభ్యేస్వచ్ఛ
జ్ఞానస్థావ్యభావతోపపాదయిష్యతే.

సర్వధానుపపత్తేశ్చ - ౩౦.

సర్వశూన్యవాదశ్చ ససంభవతి - సదతిప్రతిజ్ఞాయామ్
అసతి ప్రతిజ్ఞాయాంచ తుచ్ఛతా ససంభవతి అనుపపత్తేః -
సదసచ్ఛితిచ్ఛబ్దానాం విచ్ఛిన్నత్వాఽస్మోన్యవిరుద్ధా
వరూపాన్మన్వేషపక్షయత్పార్.

వైకర్మిన్నసంభవాత్ - ౩౧.

ఆర్థశూన్యం నయ్యక్తిమత్ - ఏకస్మిన్వస్తుని యుగపర్వ
త్వాచత్త్యవిత్యక్త్యాః తత్తత్తేనాభేనానామసంభవత్ - ఏ
ర్థాయా రూపార్థ వివక్షాన్యస్థితానాస్థితాదిశబ్దబద్ధిపక్ష
యః పరిచ్ఛేదవిరుద్ధాః పిన్డప్రభుత్వకాలత్వాద్యవస్థాశ్చ
శృణ్వన్మాదః ప్రతిజ్ఞాభేదతథావద్రవ్యస్థానిత్యేషామర్థ
త్విదినాశయోగిత్వం తద్విపరీతతత్త్వం వైకర్మిక సమవైతి.

ఏవం చాత్మాకార్తుత్వమ్ - ౩౨.

ఆత్మకర్మరీతవిరూపత్వే బృహత్కరీరాదర్శియస్థితిక
తో కార్తుత్వం వికలత్వం సజ్యే.

సచపర్యాయాదప్రవిరోధోవికారాదిభ్యః - ౩౩.

తత్తాదిభ్యాత్వావస్థాయోగాదపినాదిరోధః - ఘటాదివ

దీక్షారాక్షిణ్యగ్రహణతః.

అన్త్యావస్థితే శ్చోభయనిశ్యన్వానవిశేషః ౩౪.

అన్త్యస్య మోక్షావస్థావరితానాం సైవ తేషాం గాఢతేషాం స్యన్త్యా
భావకత్వేనాల్ల తత్ప్రమాణయోగభావోన్ముఖః. తస్య చూర్ణ
ప్రాప్తిస్యవతేషాం ద్వివిధతా నామ గాఢతేషాం స్యన్త్యవస్థైవ.

పత్మ్యగ్రసానుజ్ఞానోన్ముఖ - ౩౫.

శరీరవర్జిత-మనుజుతేషాం సాదరిణీ నామ బేదవిరుద్ధజ
గన్మిమిత్తోవాచావధేన తద్విరుద్ధాచారా వర్తేనానాం జ్ఞానాన్ము
ఖః.

అధిష్ఠానానుపసద్రేశ్య - ౩౬.

అనుమేయైశ్చ రాశ్చ సమకమే. హి కాలన్వాధిష్ఠాత్మకత్వము
చ్యతే తదానన్వీకరీతస్య ప్రభావాధిష్ఠానానుపసద్రే శ్చ శరీ
రత్యై తద్వరీతోన్మన్యూరూపణాత్. వాచయవస్థుతస్య నిత్య
త్వేహిమర్శనాదేవనిత్యత్వాదిరోధాచ్చ.

కరణవచ్చేన్నభోగావిభ్యంతి - ౩౭.

కరణకరణరాశ్చ నిష్ఠాంబదశక్త్యైవాధిష్ఠానమితిచేన్న-
ముగ్యవాపనిమితత్వా తస్యైతత్ప్రభోగావచీనతే.

అన్తవత్త్వమసర్వజ్ఞతావా. ౩౮.

తథాసతతే. నిజ్జనవిదన్మపత్మ్యమసర్వజ్ఞతాచరణ్యత్.

ఉన్నత్యైవ సుభవాత్ - ౩౯.

సాక్ష్యాదివత్పాశ్చ రాశ్చోపవిశీతోన్మత్త్యధిధానాత్ క్రితి
విరుద్ధత్యైవ తదసంభవాదప్రమాణమ్.

నచకర్తృకరణమ్. ౪౦.

కర్తృజీవావ్యక్తిగణంబసశ్చక్రూతాన్మన్యకవితి సూచ్య
తే. ఏతన్నాజ్ఞాయతేవాగ్రా మనస్పర్శస్త్రియూణిచేత్పాది
క్రితే.

విజ్ఞానాదిభావేవాతదప్రతిషేధః. ౪౧.

తానుబేవాత్పరీక్షణగోనాను బేదవత్పాదా శంకర్షణా

దీనిని విజ్ఞానాదిరూప వాసుదేవత్వేన రదభిధానే ప్రా
యశ్చాప్యభిషేకః - పరబ్రహ్మసారవాసుదేవస్య శ్రుతావ
శ్చైవానుమానాబయధానిజాయత ఇతి స్వచ్ఛానతాంశ్చూ
యతే - జీవాదికాశానన్వరీకసంకర్షణాది - నావకాః.

విప్రసామేధాచ్చ ౪.

తస్మిన్మహిమనే) వ్యాప్తిమాపణ సంబంధాన్ని సూచించుచు
నట్లుగా - సర్వావాదానన్వరీకసంకర్షణాది - నావకాః పుత్రి
పరిషేధాచ్యుతాః శ్రుతాః

ఇతి త్రివిధభాగవద్రామానుజవరదితే

వేదాంతసారస్వతీయసామ్యధ్యాయ

స్వచ్ఛానతయః పంక్తిః.

న వియదస్మి తేః, ౧.

వియమోద్వేద్యతే - అశ్మితేః - శ్రీతిశ్చివణమ్ - నిరవ
యవస్యాత్తన ఇమో పుత్రిశ్చివణానుభవత్ -

అస్మి తు, ౨.

శ్రీవణంసంభవత్వేన - ఆ కాశస్సంభూత ఇతి హి శ్రీతిరతి
న్ద్రియాధానిషయా వియవత్వతిం పరిహరయతి - ఆత్మ
సూపిసజాయత ఇతి పరిషేధాదనుత్పత్తిః.

గౌణ్యసంభవాచ్చబ్రాచ్చ, ౩.

తత్తేజోన్యజగేతి తేజః ప్రాథమ్యవచనాదా కాశ స్సంభూ
త ఇతి గౌణీ - తాయాన్వాసరీక్షం దైతదమృతమితీతబ్రాచ్చ.

స్వాచ్చైకస్వబ్రహ్మశబ్దవత్, ౪.

ఏకస్యసంభూతశబ్దవ్యాకాశే గౌణత్వమ్ అన్యశ్చిముఖ్య
త్వమనువృత్తే సంభవత్వేన శ్రీవచావృత్తి పర్ - యదైకస్య
బ్రహ్మశబ్దస్య తస్మాదేతద్బ్రహ్మనామరూపమన్నచ జాయత
ఇతి పరికృతౌ గౌణత్వం తత్సాచీయతే బ్రహ్మరిముఖ్యోవృత్త

కృత్వా - పరిపూర్ణం.

ప్రతిష్ఠా హానిరవ్యతిరేకాత్, ౫.

యేనాశ్రుతిం కృత్వా మిత్థాది నైకజ్ఞానేన సర్వవిజ్ఞాన ప్రతిష్ఠాయా అహనిర్వియతాదేః బ్రహ్మకార్యస్వేన తదవ్యతిరేకాదేవ.

శ బ్రే భ్యః, ౬.

అతాశస్యంధూతఇత్యాదిజ్ఞేహ్యైః గతాం వియదత్వ త్తిం తత్రైవోన్మజతేత్యత్యాతాశా వచనావగులేజః పృథక్యం సనివారయతుం యజ్ఞః.

యావద్వికారింత్యై భాగోలోకవత్, ౭.

వితతాత్మమిదంసర్వవిజ్ఞానా అతాశాదీరపి - తా రత్వావగమా త్రైజఃపృథ్వివిభాగైః చనం సర్వస్యప్రవర్తనా భామితిసిక్ష్మయతే - తథాలాకేదశేమేదేవదిత్త పృథా ఇ త్యుక్త్యా తేషునేమితి గుప్త్యేవచనమ్.

ఏతేనమాతరిశ్వావ్యాఖ్యానః, ౮.

తేహోన్మజతేత్యాదిః క్తుం వాయుః స్పృథగుపాతానమ్.

అసంభవస్తునలోనుపపత్తేః, ౯.

అసంభవస్తునలోనుపపత్తేః - ఇతిసర్వసదేవత్యనా రత్వావగమా త్రైరుత్పత్తిరే - అతాశాదివ్యవహితకార్యాణా మపి నాత్మభోగాః ఉత్పత్తింః క్తుం పూర్వపక్షమావా.

తేజోతస్తథాన్యహ, ౧౦.

తేజోవాయోరేవోన్మజ్యతే ననాత్మభృత్తయః వాయోరగ్నిరిత్యాహ.

ఆపః - ౧౧.

అగ్నేః సవతి శ్రుతే కాపోగ్నేః -

పృథివీ - ౧౨.

శ్చధివ్యధ్యుః - అధ్యుః పృథివీతిక్రితః.

అధికార రూపశబ్దాంతరేభ్యః- ౧౩.

తా అన్న మస్మజన్మ త్యాద్యన్న శబ్దైవ పృథివ్యేవాభిధీయ
తే తాం శుక్లశుభిరావ్యత్యుష్మం తదన్న స్యేతి పృథివీ
యావద్ధానాదవభ్యః పృథివీ శబ్దాన్య- రాన్తాన్మహా-
తదభిధ్యానాదేవతు నన్విజ్ఞాత్యః- ౧౪.

తత్తేజ విష్ణు తాం శబ్దాన్మరితదభిధ్యాన రూపాత్
తైక్షణి బహుస్యామితే తద్విరూపాత్- పరమాత్మ కారణ
త్వ నిష్కాన్- సవిత సరవాత్తాతేజః పృథ్వి శరీరకః తత్
శ్చబ్దైస్సాత్కారణ్యేనాభిధీయతే.

-- విపర్యయేణతుక్రమోత ఉపపద్యతేచ- ౧౫.

పారమ్యర్థ క్రియ ద్వపర్యయే దైవ ప్రజ్ఞాయతేహీణః
కాయురిత్యానవాత్మాన్యస్సాత్కృష్టా శ్చ సృష్టిరూపః
క్రియస్సోక్త్యున్మేజః పృథ్వి తేజోక బ్రహ్మణవిత కృష్ణ రుత
శబ్దైః.

అన్తరావిజ్ఞానమనసి క్రమేణ తన్విజ్ఞాదితి

చేన్నా విశేషాత్- ౧౬.

ఘోరహిణిమారన్తరాతే వ్యుత్పన్నా గ్రామ మనసిక్రమ
జోత్సవ్యో దత్తే తస్య గుప్తా వాక్యం ఖం వాయుజ్ఞోతిరి
త్యాగిని తక్రియప్రతిభిజ్ఞానూపాల్లిజ్ఞా- ౨౬ ద్వివి విహ
రమ్యర్థ కమరిమితచేత్త- ఎతన్నజ్ఞాయితత్సస్యపాదాది
పృథ్వియతేజు సత్వేచచిత్తేకమన్య సూచికేమతీ- ౨౭ నై
జః పృథ్వి నావపి నా త్పరమాత్మైవ కారణమ౦ తేజవిష్ణు
తేజి తేజః పృథ్వి శబ్దావాకేతత్తద్విస్సువాదిమో బ్రహ్మణీ
భాతా ఇత్యేతాహ-

చరాచరన్యపాశ్రయస్తుస్యాన్తద్వ్యవచేతో

భాక్తస్తద్భావణ విత్వాత్- ౧౭.

చరాచరమన్మ సప్తర్షి తత్త్వవిశేషో బ్రహ్మణభావో

ముఖ్యవిక అనేకజీవవార్త నాను ఈవిశ్వనామరూప వ్యాకర
వాణినిసర్వస్వమును నామరూప వ్యాకరణాత్మకతయొన
చును ఈ వేశభావధామిత్వాన్ లాఃకాన్తైవమజానమ్నా నా
న్యైక దేశప్రియజ్ఞతే.

నాన్యైశ్రుతేర్నిత్యత్వాచ్చతాభ్యః, ౧౮.

నాతో, న్యవ్యతే నజాయత మృత్యుమితి తే నిత్యోని
త్యానామిత్యాదిశ్రుతిభ్యో నిత్యత్వావగతేశ్చ-

జ్ఞో ౭ త ప వ. ౧౯.

అభయేతదపంజిహిణీనిస ఆత్మామనపై తాకాహుక
శ్యప్రియతేయ ఏతిబిప్రకాశమిత్యాది శ్రుతిబిధిద్ధి ముక్త
త్వాన్యైశ్రుతే చ మౌన్యైవం చక్షుఃశ్రుతిః- స్వధర్మ
భాతం జ్ఞానం చిదః-

ఉత్తాగ్రీర్నిగత్యాగతీనామ్, ౨౦.

ఉత్తాగ్రీర్వాదీకాం శ్రుతంబుద్ధీనః-

స్వాత్మనాచోత్తరయోః, ౨౧.

గత్యాగతోః స్వాత్మవై సీవావ్యత్వా కలుప్త్యా నిశ్చ
తమ్.

నాణురతచ్ఛ్రీతేరితిచేన్నతరాధి

కారాత్. ౨౨.

శుభిష మహానజ ఆత్మేతి శ్రుతేర్నాణురతిచేన్న- యస్మా
మిత్తః ప్రతిబద్ధ ఆత్మేతి సరమాత్మాధికారాత్.

స్వశబ్దోన్యానాభ్యాంచ, ౨౩.

వీహాణురాత్మేన్యైశ్రుత్యాం ఆరాగ్రహతోక్త్యావరణి
ఉత్తాన శబ్దాద్వాణుః-ఆహూపి సకలదేహవాపి తేదనానుశ
కల్యమతే సహేతుమాహ-

అవిరోధశ్చష్టనవత్. ౨౪.

యథా కర్తవ్య విద్వరేక దేశస్థాపి సకలదేహవాపి శుభా
జనయతి తద్వదవిరోధః-

అవస్థితి వై శేష్యాదితిచేన్నాభ్యుపగమాధ్య

దిహి. ౨౫.

దశ విశేషస్థితి శ్చన్దనస్యేతిచేన్న ఆత్మ సూపి తదభ్యుపగ
మాత్ - హృదిహ్య యమాత్తా యోయం విజ్ఞానమయః హృద
ఘ హృద్యస్తర్జ్యోతిరితి శ్రుతేః - స్వకుతేనాహ.

గుణాద్వాలోకవత్ - ౨౬.

ఆత్మా స్వగుణకజ్ఞానైః సకలదేహాంత్యాహ్వానుభవతి య
థామణి ప్రభృత యః స్వకీ నేనాలోకేన వ్యాప్యప్రకాశయ
న్తి - ప్రజ్ఞామాత్రా శ్చస్వతా ఇతి శ్చుతేర్నజ్ఞానాత్త సూర్యస్వ
తిరేకత్యక్తాహ.

వ్యతిరేకోగన్ధవత్తథాచదశయతి - ౨౭.

గన్ధవతి వృథివతివత్ ఆహంజానామిత గుణవత్త్వేనాచ
లభ్యేవ్యతిరేకోఽస్తి - దర్శయతిద శ్చుతిర్యతిరేకం జానాత్యై
వాయం శ్చగుణవతి.

ప్రథగుపదేశాత్ - ౨౮.

ఆత్మకఃప్రథత్యైవ చోపదేశ్యతేజ్ఞానమ్ - నవిజ్ఞాతు
ర్విజ్ఞాత్యైవచిహ్నోహోద్యతే ఇతిజ్ఞానమాత్రావ్యవదేశః కథ
మితిచేత్.

తద్గుణసారత్వాత్తద్వ్యవదేశఃప్రాజ్ఞవత్ - ౨౯.

జ్ఞానగుణసారత్వా తాత్త్విసూజ్ఞానాదివ్యవదేశః యథా
ప్రాజ్ఞ స్వ విషయతోపి సన్నింజ్ఞానమితి.

యావదాత్మభావిత్వాచ్చనదోషస్తద్దశనాత్ ౩౦

ఆత్మస్వరూపానుబంధిత్వాత్ జ్ఞానస్యతేనవ్యవదేశో న
దోషః - స్వరూపానుబంధి ధర్మత్వేన గూత్వాదివాఖ్యాతర్వా
దిత్వాదివ్యవదేశోద్వ్యక్తే - శుభుప్ర్యాది ద్విసతాజ్ఞానస్య
గూఢతాత్త్వి విత్వం కథమితిత్రాహ.

పుంస్త్యాదివత్త్వస్యసతోఽభివ్యక్తియోగాత్ - ౩౧.

శుభుప్ర్యాది శుతోజ్ఞానస్యానిభివ్యక్తస్యాపివాగరాదా

కలివ్యక్తి సంభవార్ శ్చరూపానుబద్ధైక జ్ఞానమయధాతుం
ప్రాసాధారణసమీకణాతో చాప్యైవ సతోయవత్నై
శ్చివ్యక్తిః జీవాత్ సూక్ష్మాత్పరమణు స్తంబోక్తమ్.

నిత్యోపలబ్ధినుపలబ్ధిప్రసంగోన్యత

రనియమోవాన్యథా- ౩౨.

అన్యథాజ్ఞాప్తి హరితైః శర్వగతత్వేతావన్నిత్యవత్ శర్వదో
పలబ్ధిస్సాధ్యో-సజ్జోచకాథావత్ - విద్యకానాయా అను
విలభేరపి నైవ హేతురితి సాపినిత్యవత్సాధ్యో - జ్ఞానేవిద్యకా
నే హేత్వస్మరణనివారణా సంభవార్ అగన్తుకజ్ఞానశర్వగతా
త్వనాదేవ సమీకణోః శర్వాత్మనాంశర్వగతత్వేన జ్ఞాన
హేతూనాం మనస్సుమోగాదీనాం శర్వసాధారణత్వాత్
అదృష్టహేతూనామపి శర్వసాధారణత్వాత్సాపినియమః-
అథోపలబ్ధినుపలబ్ధ్యో ర్విరోధాదుపలభేర్వా హేతవస్సుః
అనుపలభేర్వా- తథాసత్యసృతనియమస్సాధ్యో.

కర్తృశాస్త్రాధికారత్వాత్ - ౩౩.

జ్ఞాతాసన్నయమాత్మా కర్తృనుకర్తృవ - ఆత్మసూకర్తృ
త్వేకుల్యాన్నకుల్యాదౌ శాస్త్రాసర్థ క్త్యంభవ్యాత్.

ఉపాదానాద్విహారోపదేశాచ్చ, ౩౪.

కృహిత్యా స్వేశరీరే యథాకామగమనవర్తత్యతి ఉపా
దానిచారోపదేశాచ్చకర్తృ.

వ్యవదేశాచ్చక్రియాయాం నచేన్ని

దేశవిపర్యయః- ౩౫.

విజ్ఞానంయజ్ఞంతనుతత్త్వాదీనాం యజ్ఞాదా కర్తృత్వవ్య
వదేశాచ్చకర్తృ-విజ్ఞానశబ్దోబుద్ధిర్నాత్మనామితి తత్కారణజ్ఞా
నేనేతి నిర్దేశవిచార్యమస్సాధ్యో - బుద్ధిఃకరణత్వాత్.

ఉపలబ్ధిఃకరియమః- ౩౬.

పుక్తితేరవ కర్తృత్వేతస్యా శ్చరూపాధారణత్వేన పూ
ర్వోక్తపలబ్ధినియమవశ్యలానియమస్సాధ్యో.

శక్తివిపర్యయాత్ - ౩౭.

ఉక్యతేరవ కర్మత్వకర్తురవభోక్తృత్వమితి నై వభోక్తి
స్వాదిత్యభాః.

సమాధ్యభావాచ్చ - ౩౮.

ఉక్యతేరవ కర్మత్వ ఉక్యతేరస్యాఽస్మీతి సమాధ్యభా
వచిసజ్ఞాచ్చ.

యథాచతక్రోభయథా - ౩౯.

ఆత్మనః కర్మత్వ ఇచ్ఛాయాం కరోత్యవ్యథా నకరోతీతి
వ్యవస్థాచ సిద్ధ్యతి యథాచతక్రోభయతాత్వ - మధ్యరిచ్ఛాభావా
నైవ్యవస్థా - చేరసధర్మత్వాదిచ్ఛాయాః.

పరాత్తుతచ్ఛ్రుతేః - ౪౦.

యతత్తానమన్మరో యమయతీతి శ్రుతే రాత్మనః కర్మ
త్వంపరాత్తుతమ్-సర్వవ్యచాహంకృదివన్నివిప్రోమత్తన్నప
తిర్జ్ఞానమసోహసంచత్వాదిస్త్రుతేశ్చ.

కృతప్రయత్నాపేక్షస్తు విహితప్రతి

షిద్ధావైయర్థ్యాదిభ్యః - ౪౧.

జీవస్వేచ్ఛయా ప్రవృత్తినివృత్తిశాతుం ఉక్యత్వం
కరోతి-జీవేకృతం ప్రయత్నం ప్రవృత్తినివృత్తిశాతుమపే
క్ష్యతవనుమతివాసన పరఃప్రవర్తయతీతి విధినిషేధావై య
ర్థ్యనిగ్రహశుక్తిశాన్యోఽవగమ్యతే - యథాగురుతరచార్యా
దిభరణమబలః ప్రబలసహకృతః కుర్వన్నపిస్వీయప్రయత్నేవి
ధినిషేధయోగ్యోభవతి - ఎవమేవజీవః కరమపురుషానుమతి స
హకృతః ఉక్యత్వయా నోఽపి విధినిషేధయోగ్యఇతి నకల్పిత్వి
త్తోభాః.

అంగో నానావ్యసదేశాదన్యథాచా

పి దాశక్తితవాదిత్వమధీయతపకే - ౪౨.

జీవాత్తావరమపురుషైః పృథగాత్తానం ప్రేతారంభమ

త్యాగకారణం కరణాధిపాధిపాదత్యాగిసానానాత్వవ్యవహారా
వస్యధాత్వమస్యమత్తాబ్జిత్యైకోపదాత్మ-బ్రహ్మ
కాళాత్యాగి సర్వజీవవాప్త్యైకమనీయతా-అంత్యైవమ్య
భయంభయభవతి.

మన్త్రవర్ణాత్ - ౪౩.

కాదోశ్య వివాదాత్తానీతిమన్త్రవర్ణార్థః

అపిస్త్యుర్యతే - ౪౪.

మమైవాంశో జీవలోకే జీవభూతత్యాగిసా.

ప్రకాశాదివస్తునైకంపరః - ౪౫.

బ్రహ్మేశత్వైకజీవసర్వజీవోఽయమస్మిన్నాపాద్యైవభావ-
శ్చ నైకంపరః నిరవద్యః సర్వజ్ఞః సర్వసంకల్పవీర్యకర్తా-
కథమ్- ఉక్తాశాదివల్ ఉక్తాశవిష్టానాంబుజీప్రభృతీనాం
ఉక్తాశోవిష్టైకదేశత్వైకసంధాంశః- అదిశష్టాద్వికేషగతై
కస్వభావజాతిగుణశరీరాణి గృహ్యంతే-పితృపితౄణాం విష్టై
కదేశతయా తదంశత్వైకవికేషగవికేషయో స్వరూప-
స్వభావ భేదసవిరుద్ధః సుతత్తనిత్యసృష్ట్యాశరీరమితిహి-
కుఠిః.

స్తూరన్తిచ- ౪౬.

విదవితాత్మకజగతో బ్రహ్మంశత్వంఉక్తాశాదివదితరా-
శరాదయశ్చ స్మరన్తి ఎకదేశస్థితస్యాశ్చైవ్యైవైవైవైవై-
జీయథా- పరస్యబ్రహ్మణ శ్చక్తిస్త్యైవైవైవైవై- తత్త్వ-
త్వంవై హరస్తనుః - తానిసర్వాణి తద్వపుంత్యాదిభు.

అనుజ్ఞాపరిహారోదేహసమృద్ధాజ్ఞోతిరాది

వత్ - ౪౭.

బ్రహ్మేశత్వైక సర్వజీవానాం కస్యచిదేవాధ్యయనా-
నావనుజ్ఞాకస్య చిత్సంహరణత్యైతా బ్రహ్మకాది దేవాన్తే

మనమున్నాడు మనమనకే-యథాగ్నాదే శ్లోరియగారక
కానకబాధాత్.

అసంతేనావ్యతికరః- ర౮.

శ్రీతిదేవాంభిన్నత్వాదయశ్చేనత్రోరతావచ్చిన్నత్వాద్య
జ్ఞానసుఖావ్యతికరః-అజ్ఞానూపాధిభ్యాం బ్రహ్మైవ శంభవ్య
తత్త్వతి చక్షుష్యయేవ సతత్త్వవత్.

అభాసాపకచ- ర౯.

శుభవ్యయేపి హతవత్సాదాః :-

అదృష్టానియమాత్ - ౫౦.

శత్రుమిత్రోపాధిభ్యతత్త్వేపాత్సాం బ్రహ్మణ ఏవాజ్ఞాన
ముపాధిత్వతి తత్త్వతే నాదృష్టనాపి సనియమాః.

అభిసంధ్యాదిష్యపిచైతమ్- ౫౧.

అదృష్టకేతుభూతాభిసంధ్యాదిష్యపిచైతమేవ.

ప్రదేశభేదాదితిచేన్నాంతర్భావాత్ - ౫౨.

ఉపాధిశచ్చుభిబ్రహ్మప్రదేశభేదాద్యవస్థితితిచేత్ ఉపా
ధిభ్యుగచ్ఛక్తు సర్వప్రదేశానాం తదంతర్భావాత్.

ఇతి శ్రీ భగవద్గ్రామానుజవిరచితే

వేదాంతసారే ద్వితీయస్యాధ్యాయ

స్వతంత్రీయఃపాదః.

తథాప్రాణాః- ౧,

యథాజీవాఃచక్షుశ్చనిత్యత్వమితేర్నోత్పద్యతే-తథేంద్రి
యాగ్యపి - అశక్త్యా ఇదమగ్రసిద్ధి ఋషయోవాచతే అ
గ్రసిద్ధి చాగ్రావా ఋషయ ఇతి ప్రశంసకారేచాగ్రానాం
స్థితుశ్చేతార్ - నైవత్.

గౌణ్యసంభవాన్తత్పరిమితిశ్చ - ౧,

తస్య పరమాత్మన వివ శృష్టే : పాగవతాన శ్రితే :
ముషికబ్ధిః పాగవతశ్చ పరమాత్మ న్యవ-బహుత్వానశ్చ
వ్యమలచరశ్చిరార్ద్రాః.

తత్పరిమితిశ్చ - ౩,

పరమాత్మన శృష్టిపూర్వత్వా దితరేషాం నామయోగస్య
తదానం పాగవతానో నేన్ద్రియశరః.

సప్తగతేర్విశేషితత్వాచ్చ - ౪,

సప్తవేన్ద్రియాణి-సప్తపాణిః - యదాపహ్నావరిష్టనేర్భా
నానికుసాసహ బుద్ధిశ్చ తి సప్తానామేవగతిశ్చివశాన్యోగప
తేషాం తత్పరిమితిశ్చ.

హస్తాదయస్తస్థితేతోనైవమ్ - ౫,

హస్తాదయోఽపీన్ద్రియాః తి జీవేదేహస్మఃస్థితాః ఉపకార
త్వాన్తేషాం - అతాన సప్తేవ అపితేషాం దశ - ఏకమేషురుప
ప్రాణాత్మైకాదశః - ఇన్ద్రియాదిదశై కంచేతి గుర్తిస్తృతిశ్చామ్ -
బుద్ధ్యాదయో మనోవృత్తిభేదాః - సప్తానాంగతిశ్చివగతిశ్చ
తేషాం తేషాం పాగవతానాం.

అణవశ్చ - ౬.

తానిచాగూని పాగవతానాం నామనాం సర్వపాణి
అనూత్కాని నీతి గతిశ్చివశాం.

శ్రేష్ఠశ్చ - ౭.

శ్రేష్ఠః పశ్చిమవర్తి పాణిః - పుష్పద్యతే ఉత్తరశాఖా
ధోఽయం మనువాదః.

నవాయుక్తియే పృథగుపదేశాత్ - ౮.

పశ్చిమవర్తి పాణిః న వాయుమాత్రం తత్త్రియానాం - ఏ
తత్త్రియానాం తే పాణిః ఖంవామంతి పృథగుపదేశాత్ -

చతురాది వత్తుతత్పహశిష్ట్యాదిభ్యః ౯.

కాయేః పృథగ్భూతో యం నాగ్నాదివత్ భూతాన్మరమ్.
కాయరేవ దేహభారణ యేగాకారమావన్న శ్చతురాది
వజ్జీవోపకరణమచతురాదిభి స్సహజావదశ తుల్యోపకార
తస్మాభ్యశ్చేత్యభ్యః-

అకరణత్వాచ్చ నదోషస్తథాహిదర్శయతి. ౧౦,

కరణం క్రియా-సజీవోపకార రూపక్రియారహితత్వ జో
షః - యతః క్రితిరేవదేహద్వియాద్యతైధిభ్య కరణం దర్శ
యతి- ప్రిణాత్కృతునైదేహాది తైధిల్యాభిధానాత్.

పంచవృత్తిర్మనో వద్వ్యపదిశ్యతే- ౧౧-

ప్రిణవకవపస్వవృత్తిభిః ప్రిణాహనాదినామ భాగ్యవతి-
కామాదిభిర్యథైకమేవ మనః కామస్వరూపైకాగ్రభ్యేత్యత
త్సర్వం మనవతేతి-

అథ ఋశ్చ- ౧౨-

ప్రిణానూతాక్రమతీక్యతాక్రమైరఋః.

జ్యోతిరాద్యధిస్తానస్తు తదామననాత్ప్రిణ

వతాశబ్దాత్- ౧౩-

జీవేనసహగ్నాదే రిద్వియాధిష్ఠానంపరమాత్మసంకల్పా
దేవభవతి-యోగ్నోతిష్ఠస్త్రిమస్మతో యమయతీత్యాది శ
బ్దాత్ - సర్వస్యతస్మియామ్యత్వనియమాత్.

తస్యచనిత్యత్వాత్- ౧౪-

సర్వేషామాత్మతమానుప్రవిశ్య సర్వనియమసస్యనిత్యత్వా
త్పరమాత్మనః- అవజగతీయత్వాదిత్యభః - తస్మిష్ట్యతతే
నాను ప్రావిశదితికుతేః.

తద్విద్వియాణితద్వ్యపదేశాదన్యత్ర శ్రేష్ఠాత్- ౧౫

శ్రేష్ఠాదన్యత్రయే ప్రాణాన్మద్విద్వియాశి-తేష్యవేద్వి
నిత్యత్యుపదేశాత్- ఇద్వియాణితత్వైకంతత్యాదా-

భేదశ్రుతేర్వైలక్షణ్యాచ్చ- ౧౬-

ఏకస్తాజ్ఞాయతే హిణో మనస్సుర్వైవియాణిచేరిభేదేనాత్మ
త్రిక్రితేర్వియ వృత్తుః పరమేపి హిణవృత్తుః సతమవైలక్ష
ణ్యాచ్చ.

సంజ్ఞామూర్తికౌలిప్తిస్తుత్రి వృత్తుగర్వత
ఉపదేశాత్ - ౧౭-

దేవాది నామరూపవ్యప్తి సృష్టిశ్చతుర్ముఖ శరీరకాత్మక
కూత్తన ఎవనతేవల చతుర్ముఖాత్ నామరూపేవ్యాకరవాణి
తాసాం త్రివృతం త్రివృతమేకై కాంతరవాణీలిత్రివృత్తగం
కుర్వతో నామరూప వ్యాకరణాచ దేశాన్ త్రివృత్తిగం
తేవలరతుర్ముఖస్యకనమ్భవతి. త్రివృత్త్యైహా తేజోబన్దై
రణ్ణమత్వాద్య సత్సాన్మతుర్ముఖ సృష్టిః. తదన్వయభవద్ధి
కుంతస్మిన్ జ్ఞే స్యయం బ్రహ్మత్యాది స్తుతే.

మాంసాది భౌమంయథాశబ్దమితరయోశ్చ- ౧౮

అన్నమణితంతే) ధావిధీయత ఇత్యత్ర హి గుత్తలివృత్తిగ
కా దేహాగర్వత యతోఽన్తాన్తర్వర్తిక పురుషోపభుక్తా
న్నాదీనాం పరిణామ ప్రికార ఉచ్యతే - అన్యథామాంసమన
సాః పురీషాదణి యన్వైసావ్యత్వతైజసత్వప్రసక్తిః తథాశ
బ్దన్నమణితంతే) ధేరి ధూమేరేవతే) ధాత్వోప క్రమాదన్నమ
యంహిసోమ్యఇతిమనసోభామత్వచ్చవిరుధ్యతే. తథేతరయో
కస్త జసోస్త్రైవిరుధ్యంవిరుధ్యతే. తదిదమాహ. మాంసాదిభౌమం
యథాశబ్దమితరయోశ్చలి-పురీషవస్తాంస మనసీఅపిభౌమఇ
తిమ్యుచ్యతే. తథ మూర్తివల్లోహిత హిణవవ్యాప్యతథా
స్థివస్తజ్ఞానాచాతైజసా - పూర్వమేవతివృత్త్యైతద్వైత్త్యా
త్తకం వస్తుకథమన్నహాపస్మిజ ఇత్యుచ్యత ఇత్యత్రాహః.

వైశేష్యత్తుతద్వాదస్తద్వాదః- ౨౦-

అస్మాదిథాయన్వైస వైశేష్యత్తత్వాదః-

ఇతి త్వి భగవద్రామానుజవిరచితే
వేదాంతసారే ద్వివేద్యసాధ్యాయ.
స్య చతుర్థఃపాదః సమాప్తశ్చ
ధ్యాయః-

తదంతరప్రతిపత్తారంహతి సమ్మరిష్వక్తః

ప్రశ్ననిరూపణాభ్యామ్- ౧-

జీవోదాదైవాన్మర గణనే యాత సూక్ష్మై స్సమ్మరిష్వకో.

యాతిగచ్ఛతి-కుఠః-ప్రశ్ననిరూపణాభ్యామ్ శబ్దాన్నివిత్యా
యాం ప్రశ్న ప్రతిపత్తాభ్యామ్ సవగమ్యతే- వెత్తయథావత్త
మ్యకామతావాపిఃపురుషవచసోభవన్తిప్రశ్నః. ఇతితుప
త్తామ్యకామతావాపిఃపురుషవచసోభవన్తిప్రతిపత్తావనమ్.
జీవారమ్యకా ఆవన్తివృత్తరణేన యాతాన్మరసంసృష్టాః
మ్యవర్జవ్యప్రతిపత్తిపురుషయోషియావాగ్నియజీవేనసహప్రతి
ష్టాః పత్తామ్యకామతామోషివగ్నిప్రవేశవేదాయాం పు
రుషశబ్దాభిలపనీయాభవన్తి పురుషకారతాం భవన్తఇత్య
థః- ఉత్తరైస్సూత్రైరయమర్థోఽభివ్యజ్యతే - సచాయ
మథః- జీవోబ్రాహ్మణాదేహశ్చస్వభావాదనాదికర్తృతత
త్ఫలభోగాయాప్తాదేహదుత్థాయ గచ్ఛన్తేదేహస్థాభియా
తాన్మరసంసృష్టాభి సూక్ష్మైకారాభిరభ్యః పరిష్పత్తాఽగ్ని
త్వేన రూపితంమ్యలోకం ప్రివృతాభి రేవామృతమయజేహ
కార పరిణతాభిరభ్యః పరిష్పత్తోదేహశాం తెషత్వ ముపగ
మ్యతై స్సహ తత్ప్రభోగమనురూపయ కర్తావసానేభుక్తశ్చప్రా
ప్తాదేహ యోనిప్రాపకకమణానాసహ పునరపీకుంలూక మగ
మ్యకమణకర్తుం తాభిఃపరిష్పత్తాఽగ్నిత్వరూపితం శబ్దా
నన్యం ప్రివృతమణధారాభిస్సహగ్నిత్వరూపితంప్రతిపత్తి
తగమ్యవీర్యాదిసన్యేన సంయత్యాత్మాకారపరిణతేన తేన

శుభాగ్నిత్యయూపితం శురువం చాగ్నివ్య తతి క్షాతార పరిణ
తాధిస్తాభిరద్భిః పరిష్వక్తోఽగ్నియూపితాం యోషితం చాగ్నివ్య
తత్రగర్భాకారం కరిణతాధిస్తాభిరద్భిః శురువం బ్రాభిలక్షణీయః
భిః పరిష్వక్తః కర్తృన రూపం చాగ్నిహృణాదరూపేణ జాయత ఇతి.
కథమశ్చ బ్రహ్మనాధిధానం శర్యేమమిత్యాశక్తోఽహః.

త్రాన్యకత్వాన్యభూయస్త్యత్ - ౨,

గ్నివ్యత్కరణేన త్రాన్యత్కత్వాత్ ఆపి ఇతి యాతాన్తరణం
శృష్టావవాపాఽభిధీయన్త ఆపాం యాస్త్యదాధిత్వాచ్చా
శ్చ బ్రహ్మనాచ్యన్తే.

చాగ్ని X తే శ్చ - 3,

ఇతశ్చ యాత సూత్యైస్సంయుక్తో యాతి చాగ్నివ్యనువం.

తాగ్నికున్తం శర్వపాతా అనూతాగ్నికున్తీతి జీవేన శ
శుద్ధియగతే స్తతాశ్చయిత్వేన దహన్యాపి సూత్యస్యగతిర
వగమ్యతే-స్తర్యతేచ మనష్షష్టా నీప్తియాణి వగ్గణిస్థానికర్ష
తి - శరీరం యదవాప్నోతి యచ్చాశ్చ తాగ్నికున్తీశ్చరః-గృ
హీత్యైతానిసంయాతి వాయుర్గన్ధానివాళయః ౬తి

అగ్నాద్విదిగతిశ్రుతేరితిచేన్నభాక్తత్వాత్ - ౪,

అగ్నిం చాగ్నేతీతీన్ద్రియాణామగ్నాద్విదిగతిశ్రుతేర్నజీవే
నశుభాగమనమితిచేన్న-వ గాద్యభిమానదేవతాసుభాక్తత్వా
త్వాగాదిశబ్దానామ్-ఓషధీర్లోయనీత్యనవియద్భిర్లోమదిభిస్స
హహాకారః.

ప్రథమేత్రవణాదితిచేన్నతాపవ

హ్యుపపత్తేః - ౫-

చీరభమేమ్యలా తాగ్నిమూమిదేవ మగ్నిః తాగ్నిహృణా
తాన్తరణం శృష్టాగ్నివ్యన్తీతివత్తుం శక్యతే-3ంకురన్తీస్సేతసి
స్మగ్నోదేవశ్చీర్ధాంజావ్యతీతి శ్చీర్ధేవ మూమ్యత్వేన చాగ్ని
యత్ర ఇతిచేన్న - ఆశవత శ్చీర్ధాశక్తేనూచ్యన్త ఇత్యశ్చ

పుష్టాను కృతివచనస్య పృష్టానునుజ్యోవపత్రేర్గమ్యతే-శి
 ధ వా ఆ ి యోహి క్షాయతే.

అశ్రుతత్వాదితి నేన్నేష్టాదికారి

తాంప్రతీతేః- ౬-

అశ్రు పృష్ట పృతివచనయారావ ఎవనీరియ న్నెన రత్వ
 రిమ్యక్తో జీవఇతి చేత్ న-ఉత్తరతీ అధయఇమ గామిష్య
 పూర్వదత్తమిత్యావో ఇష్టాదికారిణాం జీవానాం గమన శ్ర
 తారవచనాద్యుల్లాసాగ్ని సమ్మధ్యశ్చబ్ద వాచాఽయా న్నస్య
 ఆమలెస్య మేరాణా సంబంధావేతి సోమధూతతో వ్యక్తే సో
 మధూతస్యైవ సోమేరాణా జేతి పృష్టిభిజ్ఞానాదప్తిః పరివ్యక్త
 స్తాచ్యరీరి ఎవ ఆవ ఇత్యుచ్యత ఇతి గమ్యతే-తం దవాభక్తయ
 స్తీతి ధూమాదివాగతస్య వైవేభాక్త్యుగాగత్వ శ్రివ జాజ్ఞీవ
 స్యాన దన్యత్యాచ్య నజీవస్మ త్త్యత ఇత్యాశక్యోహ.

భా క్తం వా ౭ నాత్మవిత్త్వాత్త ధాహిదర్శయతి-౭-

వివసోమేరాణా తం దవా భక్తయస్తీతి సోమధూతస్య జే
 వైభాక్త్యుగాగత్వవచనం భాక్తం తేవలెష్టా దికారిణా మనా
 త్మవిత్త్వేన దవోపకరణత్వాభిప్రాయమ్ - తథాహి దశకాంత
 తి కృతిః-యథా పశురేవం సదేవానామితి పశువైవోపకరణ
 త్వం దర్శయతి-యథా శజ్జో దవోపకరణత్వే-తథా ౭త్తవిజా
 మనాత్త్ విజాంచ పరమపురుషోపకరణత్వం దవోపకరణత్వ
 ఇచ్చ ప్రర్యతే- దేవాః దేవయజ్ఞోయాని మద్భక్త్యా యాని
 మామపీతి-

కృతాత్వయే ౭ నుశయవాన్ దృష్టప్రృతిభ్యాం

యథేతమ నేవంచ- ౮-

కృతస్య కర్మాణా ౭ నే అనుష్ఠేల్లా కాన్ని వర్తమానాభు
 క్త శిష్ట కర్మకాన్ని వర్తత ఇతి కృతిస్మృతిభ్యాను వగమ్యతే-
 తమణీయ చరణారమణీయాం యానిమా పద్యస్త ఇతి కృతిః-
 తతః పరివ్యక్తౌ కర్మాఫలశేషేణ జాలింయా పమిత్యాదికాన్త్య

లి:- ఆహాహా ఏకాదశ మార్గకదళే ఏకాదశరేణ వై
కదళే.

చరణాదితిచేన్న తద్దుపలక్షణా ౧౦-౧

కార్తాజిని:- ౯-

రమణీయ చరణాదితి చరణశబ్దాన్నానుశయః చరణశబ్ద
స్య స్తాతాచార విషయత్వాదితిచేన్న-అనుశయోపలక్షణార్థా
చారశ్రుతిః తస్యైవనుభవాధనత్వార్థః -

ఆనర్థక్యమితిచేన్న తదపేక్షత్వాత్ - ౧౦-

స్తాతాచారశాసనవియోగాదా నధాక్యమితిచేన్న తద
పేక్షత్వాత్ సర్వస్య పుణ్యకమణిః సన్యాసోనాశుదిర్ఘ
త్యమితి విచనాదితి కార్తాజినిమతమ్ -

సుకృతమమృతే పవేతితుబాదరి:- ౧౧-

రమణీయచరణాఃకుపూయచరణాదితి చరణశబ్దేనసుకృత
మమృతే ఎవాభిహితే పుణ్యం కమణాచరణీతి ఏసిద్ధిరితివా
దరి:- ఏతదవస్థీకృతం స్తాతాచారాపేక్షం సర్వకమణీచ
స్థీకృతమ్ -

అనిష్టాదికారిణామపిచశ్రుతమ్ - ౧౨-

ఇష్టా పూర్తాద్యకుర్వతామపిచస్సగమః మన్యైవైతేచా
ప్తాల్లాకార్యయన్ని చస్త్రికునమేవత ఇత్యుక్తమర్థః -

సంయమనేత్వనుభూయేత రేషామారో

హావరోహౌతద్గతి దశనాత్ - ౧౩.

ఇష్టా పూర్తాద్యకుర్వతాం యమశాసనే తత్ఫలమనుభూ
యారోహణిః వైవస్వతం సంగమనం జనానామిత్యాదౌ తద్ద
శనాత్ -

ప్రరన్తిచ- ౧౪-

సర్వచైతే వశంబూర్తియమప్యు శగవతా తతి-

అపి సప్త, ౧౫-

శుక్తరారణాదీనపి స్వరన్తి.

తత్రాపితద్వ్యాపారాదవిరోధః, ౧౬-

తత్రాపియకుప్యాపారాదేవయకువశ్యతాయాఅవిరోధః.

విద్యాకర్తృణోరితితుప్రకృతత్వాత్ - ౧౭.

విద్యాకర్తృణాః ఫలం బ్రహ్మగమనం వస్త్రగమనం చ శధమ-తద్య
ఇథంవిదుస్తేవిధాన మభినంభవన్తి ఇష్టాపూర్తే దత్తమిత్యపా
శుతే తేధూమమభినంభవన్తి తి ప్రకృతత్వాత్ - బ్రహ్మచస్త్రగ
మనయే: - అతఃపాపినాం నశత్ప్రసక్తః.

నత్యతీయేతథోపలభ్యే: - ౧౮.

నరపాపినాం చేహ మద్యగోగమనాద్యపేక్షాతేహంద్య
లోకగమనాభావోపలభ్యే: - అథైతయే: శుభోర్మకతరణ తే
త్యాకభ్య ఏతత్ప్రతి మంథానం తేనాసౌలకోససంపూర్ణతే
ఇతి- త్యతీ మథానమితి పాదకర్తృణాదవ్యస్తే.

స్తర్యతేపిచలోకే - ౧౯.

లోకే దవో)పత్యాదీనాం పుణ్యకర్తృణామపి శుభ్రయామా
త్యనపేక్షా దహరమృస్తర్యతే.

ద శ్చ నా చ్చ - ౨౦.

తథాద శ్చితావపి దృశ్యతే-యాతానాం త్రిజ్యోతబీజానిశ
వస్త్యాద్విజం దేవజయద్విజమితి స్వేదజౌద్విజయోస్తదనపేక్ష
త్యమ్.

త్యతీయశబ్దావరోధ సుంశౌకజస్య - ౨౧-

స్వేదజసోద్విజకజైన సక్లిహ ఇత్యభా: -

తత్స్వాభావ్యాపత్తిరుపపత్త్యై: - ౨౨-

యథేన కుకాకమిత్యాదినాఽకాకా పాద్యత్యాకత్తి: శ్చ
త్యవరోహరణి తదిత్యతే. తత్రతత్ర సుఖయ:ఖానుశవాహ
యాహ వశత్తి: - తదనుశవాహరణి తద్రోరతా.

నానిదిరేణ విశేషాత్ - ౨౩ -

వీరహృదయోః హృదయోః కాళిదాసునానిదరంబిధురీ అహో
వైఖలుదుర్మిష్యుః తగమిరీ ద్రిశ్యువో విశేషకనాత్.

అన్యధిష్ఠి శేషూర్వవదభిలాషాత్ - ౨౪ -

తదహాప్రీతియహా త్యాజ్యో చాన్యజేవాధిష్ఠితే ద్రిశ్యువో
శంఖేషుకాత్రిమేనావనోహః : ఆ కళాన్యజేషున హతువిర
హితాభిలాషాత్ బాంధవజ్ఞత్యోపచారమ్. యత్ర బాహ్యునా
నిజస్తాప్తే తత్కరణణీయదరణాజిత హతురభిలష్యతే.

ఆశుధ్మమితిచెన్నశబ్దాత్ - ౨౫ -

అతరోహణీపూర్వానాస్థితం యాగాదివ్యక్తిమహిమయేతా
హింహగర్భకేన అశుద్ధంకర్తవ్యతీతిచెన్న-హిరణ్యశరీరదోర్భవం
స్వగం-మరిసనా ఉపరిన్దియ నేవరివ్యనీరి పను సంజ్ఞివన
స్యాహింసాత్వ శబ్దాత్

రేతస్సన్యోగోధ- ౨౬ -

యోయోహ్యుమత్తి యోగోరేతస్సన్యోగోత్తమనంస్య
ప్రస్య అన్నమతీతిరంస్యచా యోగమాత్రిమిసన్తర ముచ్యతే
అతః పూర్వవిషయ హృదయోగమాత్రిమ్.

యో నే శ్చ రీ ర మ్ - ౨౭ -

యోనిసాప్తః పశ్చాదపరోహతా శరీరం సాక్ష్యత.

ఇతి త్రిభగవద్రామానుజవిరచితే

హస్తసారే తృతీయాధ్యాయస్య

ప్రథమఃపాదః.

సంధ్యే సృష్టి రాహుహి - ౧.

సంధ్యే స్వప్నై ఆభరణాభరణయేగా స్వప్నస్మి జరణత్యా
నిసాధిహితా సృష్టి జీవకృతా - తుష్కరిగ్య స్మృత్యై స్వప్న
జలె సహితరేతి స్వప్నదృశంజీవమహితరహితా కృతిః.

నిర్మాతారం మైకేపుత్రాయశ్చ - ౨.

ఏతమేవజీవం నిర్మాతారం స్వాప్నానామర్థానామైకేకాభి
నూఽభీయతే - ఎవ సుప్తేషు జాగర్తి కామం కామం శురుషా
నిర్మితాని జ్యోతిరే కామశబ్దనిర్దిష్టాః కామ్యమానతయా తు
త్రాదయన్తే - పూర్వతేనర్వాన్ కామాభసంభవ్యుత్పత్త్యా
శతాయాః తుల్యేపాత్రానితి వివృతత్యాత్.

మాయామాత్రంతుకాత్స్యేనాన

భివ్యక్తస్వరూపత్వాత్ - 3.

తుశబ్దాత్పక్షే వివరితరే - స్వప్నయోగకాదిసృష్టిః తది
వమిశ్వరకృతం మాయామాత్రం స్వప్నదృశైకేనానుభవ్యం
తత్కాలమాత్రానసానమిత్యాశ్చర్యతయా మాయేత్వక్తవ్యేతి
వశ్య సత్యసంకల్పత్వాది స్వరూపం స్వాభావికం సంసారదకా
యాం కారైస్త్వినానభివ్యక్తమితి సత్య సంతల్పమాత్రాత్
సృష్టిరుచవద్యతే - సహితరేతా శురుషానిర్మితాని జ్యోతి
యం తస్మిన్లోకాత్పితా స్వర్యజితి వచనాత్ - స్వాభావికస్వా
సభివ్యక్తే హేతుమాహ.

పరాభిధ్యానాత్తుతిరోహితంతతో

హ్యస్యబద్ధవిపర్యయా - ౪.

తుశబ్దః పక్ష్యాత్పక్ష్యభావః - జీవస్యానాద్యవచార త్రి
వాకేణ పరాభిధ్యానాదవతిరోహితం రూపమేతదవచారా
త్తదనువృత్తైర్వ్యస్యబద్ధమేకైకభవస్యభయం భవతి ఆభ
సాభయంకతో భవతితి కృతిః.

దేహయోగాద్వాసోఽపి- ౫.

సోఽపి తిరోభాసభావో దేవతనుష్యుడి దేహకారాదిద్యో
గాత్ శృష్టివేదాయాం నామరూపవిభాగానర్హ మత్యైకాత్
విద్యోగాత్పరితమ-

సూచకశ్చహి శ్రుతే రాచక్షతేచతద్విదః, ౬.

అథ శ్శృష్టాః పురుషం కృష్ణమిత్యాదికృతేశ్శుభాశుభసూ
చకశ్శృష్టాః- శ్శృష్టవిద్యాదక్షతే- అతోనదేవశ్శృష్టా
శ్శృష్టార్థనామ్.

తదభావో నాడీమృతచ్ఛ్రుతేరాత్మనిన, ౭.

శ్శృష్టాకారస్సుమప్తిః- ఆసుతవాసుప్తాభవణ- సతాసోమ్య
తతాశ్శుమ్నోభవతీతి కృతేర్నాడీమృతరూపత్వనిచ- పురీత
తికతత్త్వకృతేః పురీతతిచ- పాపాదఖట్యాపర్యజ్ఞవదవి
దోభాత్.

అతఃప్రభోధోస్తాత్- ౮.

శతతిగమ్యసమిదుతిబ్రహ్మణః శ్రవణోధక్రమిరనివ.

సపవశుకర్తానుష్ఠృతిశబ్దవిధిభ్యః- ౯.

సతాసంపన్నాపి సుమప్తవివ శ్రుబుద్ధస్తిప్తతః- శ్శాసనైదు
శ్యేణకృతన్యకర్తృణస్తేనామభావ్యత్వాత్ పూర్వానుభూతప్ర
త్యభిజ్ఞానాత్ తదభిజ్ఞానాభ్యామృతేత్యాదియద్యచ్ఛవన్తి తథా
భవన్తి శబ్దాత్ మాతోపాయవిధ్యానర్థత్వాత్.

ముద్ధేఽథ౯సమ్ప్రీతిఃపరిశేషాత్- ౧౦.

మూర్ఖితేపురుషేయాఽవస్థాసామరణాయార్థసంపత్తిరితి
సామభిజ్ఞానాకారభేదాత్పునరుత్థానాభావనియమాభావావప్త
జ్ఞాయతే.

నస్థానతోఽపి పరస్యోభయలింగంస

ర్వత్రహి- ౧౧.

తాగరాదిషు చతశ్శ్చవస్థాశ్శస్త్రర్యామిత్యేకస్థితకస్థి

వికృతముఃఖానితాకుంకిప్యతైమూహానసపీతికృతానుగ్రహ
నివర్తితానీతి తత్సత్పరాభావమనునందధారి - అథాత ఆ
దేశోనెతిశకలవిశవప్రతిషేధామౌళియలిక్తస్వమిత్యతతా.

ప్రకృతైతావత్త్వంహి ప్రతిషేధితతతో

బ్రవీతిచభూయః- ౨౧.

ద్వేతావబిప్రాయాపెఇత్యాద్యభ్యుత్పన్నప్రకృత్యాస్య
బిప్రాయాపకేనాపిజ్ఞాతస్వయాపవ్యయపదిశ్యమనప్ర
వైక ప్రతిషేధానమౌహా ప్రకృతైతావత్త్వతః సకలవి
బిప్రాయాపిప్రకృత్యతాంనెతినిహి ప్రతిషేధి- తతఃప్రకృ
త్యాస్యమనుక్తగుణగణంబివీరిచ- సచ్యతప్రాదితెత్యస్యత్వ
తమస్తీతి- ఇతినినిదిహిమౌర్ బిప్రాయాస్యప్రకృత్యాప్రకృ
త్తి- అథనామధేయం సత్యస్య సత్యమితి తన్నిర్వచనంహా
నై సత్యం తేమమేష సత్యమితి- పాశాఃకేవాత్తానః వియతాది
వదుత్పత్త్యావాత్ తేమం సత్యత్వం తేభ్యోఽవ్యవసత్యంజ్ఞా
నసహోచాద్యభావాత్ అతఃప్రకృత్యతాప్రతిషేధాదుభ
యలిక్తమేవ - ప్రకృత్యేన సత్త్వతఃప్రకృత్యావ్యవసత్యతే అస్య
త్వత్వంభాగిన్మమితి నెతినేతినిహి ప్రకృత్యావ్యవసత్యతా.

తదవ్యక్తమాహహి- ౨౨.

బిప్రాయాస్యయాప సకేవాపిప్రకృత్యావ్యవసత్యతే- తథాఽహి
కులిగణః- ససంధ్యశ్యతిష్ఠతియాచమస్యనచక్షుషాచశ్యతి
కశ్యనైసమిత్యాదిః- విత్యత్యాదిసామిహిదేశవాస్తిత్వంగృహ
తేన బిప్రాయః.

అపిసంరాధనప్రత్యక్షానుమానాభ్యామ్- ౨౩.

అపిచాత్యర్థప్రియానుభూత్యానయాచసమ్యక్ప్రీతిసేబిప్రాయ
యాచంగృహ్యత్యతి కులిగణాదుభ్యామవగమ్యతే - నాయమా
త్వాప్రీతిచననెత్యాదికులిః- నాహంవేదైరిత్యాదిత్వతిః.

ప్రకాశాదివచ్చావైశేష్యంప్రకాశశ్చ

కర్మణ్యభ్యాసాత్ - ౨౪.

ఆరాధనకర్మణ్యభ్యాససంపాదనాద్యేహంబ్రహ్మస్వరూపద
త్వసంజాతం తద్దత్తనైవజ్ఞానానన్తా దేవ జగదైవ్యరహస్యస్య
వైశిష్ట్యం చిరీ కుతే - అహంబునురథవం నూర్యశ్చేత్యాహా.

అతోఽనస్తేనతదాహిలిజ్ఞమ్ ౨౫.

అతో ద్వైవావబిప్రజూరూపైత్యాదిమోచిద్వైవాననైవ
కల్యాణగుణగణైవ యోగోబిప్రజుస్సిద్ధిః - తథాసత్కుళయ
లిజ్ఞమివ బిప్ర.

ఉభయవ్యపదేశాత్త్వహిమన్జులవత్ - ౨౬.

ఆత్మైవేదంసర్వమ్ - అస్తావ్తాయాశృజతేవిషమిత్తేకత్వసా
నాత్వ వ్యపదేశాదహేః కున్జులవాదివత్ బిప్రస్వరూపస్యై
వ ద్వైవావబిప్రజూరూపైత్యాదిసూక్తః స్ఫుటివ్యాదిభావః.

ప్రకాశాశ్రయవద్వాతేజస్తాత్ - ౨౭.

చిరకాశతతాశ్రయయ్యేర్వథా స్వరూపభేదఽపితేజస్త్య
యోగేనైకమ్ - ఎవంబిద్బిప్రజూత్తేకజాతియాగన.

పూర్వవద్వా - ౨౮.

కాశబ్ధః పక్షద్వయవ్యాప్యత్వభావః. యథాపూర్వత్రీణీ
వస్య ప్రకాశజాతిగుణశరీరవత్ విశేషణతైకస్వభావతయా
విశిష్టైకదేశత్వేనాంశత్వమ్ - ఎవంబిద్బిప్రజూత్తేకజాతియాగన
దంసర్వమితి చిదబిహోరతే నైవశత్యేనైక్యాభిభావ మిత్వం
శత్యమప్యేకరూపమితిపూర్వవద్వత్కుత్తమ్ - ఇతరపక్షయా
ర్చిప్రజుస్సవోపతాదిగుర్వావమిత్వభావః - యస్యాత్మాశరీరం
యస్యస్ఫుటిశరీరమి చిదబిద్బిప్రజూత్తేకజాతియాగన
వ.గ.స్వభావతానీదా.

ప్రీతిషేధాచ్చ - ౩౯.

నాస్యజయైకజీవ్యతైక్యాదివాఽవిధర్మప్రతిషేధాచ్యైవమ్.
పరమతస్సేతూన్మానసమన్తేభేదవ్య

దేవేభ్యః- 30.

జన్మావ్యసృయగజత్వాదివా (పరిషేనాచ్యే త్యైతవవైసయ
ప్రమకారణం బ్రహ్మచర్యేహదితమ-ఇతిఃపగమపి కిందిత్వ
మపీతి యక్ష్మా రాసే శబ్దతే. ఆథ య ఆత్మాససేతు రగంసే
మంతీర్వా-చతుష్పద్య 'వ్వా-ఆమృతవైవనైమరత్వాదిభి రస్య
బ్రహ్మణసేమత్వ తతఃస్వర్గే చరిమిగర్వహ్నిఃకర్మవ్యవదేశ
భ్యః - తెనేవంపుర్య పునఃపగసర్వంతతోయద్యుతతరమ
త్యైవ్వాదభావాన్తత్యవ్యవదేశాచ్యావ్యసృయగమపి.

సా మా న్యాత్తు- 31.

మృత్యువైతేత స్వఃస్త్వ శరి-నై-స్వత్వమ్-మతః-హ్యోకత్వాది
తి నేత్యసస్వమస్తేతి ముక్తామూర్త బ్రహ్మచర్యకాశకయా
తద్వికల్పాంతిసేరిప్తాత్ పరిబ్రహ్మచర్యత్వరం నాసీన్యాది
సమేధఃపాత్రాత్ పరిబ్రహ్మచర్యే నేతుప్రవృత్తదేశః ప్రాస
నాత్ సర్వలోకాగమంతల స నేమిసాహ్యోత-తదాగా-ఆథ
యోజ్యససేమిగ్గ తతఃపాత్రావామసంభవాయేతి- స
ర్వంభవిద్యబ్రహ్మచర్యం శాస్త్రపాసీతేతాగర్భోక్తజగ
ద్విమితోసావాంవాంసైవ ప్రవృత్తమితిః (ప్రవాహ-భ
దితాస్తీతిపరమహ్నిస్వర్గ-చనాత్ తరతిపిపాప్తి-చనః-

బుద్ధ్యధావపంచవత్- 32.

చతుష్పదిమృత్యుసర్వసదేశోఽపి వాక్పాదకమ్యః పాద
ఇత్యుహసగర్భః

స్థానపి శేషాన్మృకాశాదివత్- 33.

ఆపరిమిరహ్యపిహానపతే సచమృత్యాపివ స్వ్యాసరంభా
నయజ్యతే - బ్రహ్మచర్యం వితతస్యాః వాతా మగమటా
దినా.

ఉపపత్తేశ్చ - 34.

హివ్యవైవ పరమాత్మనః హ్నికతోప-తైః యథాహ
యమేవైవమృతే తేనలభ్యంతి.

తథాన్య ప్రతిపేధాత్ - 3౫.

యస్తాన్య వాచకని నిర్దిష్టత్యైర్నియోజ్యాయైః ౭
 స్తి కృద్విత్త్యన్యైశ్చ పురుషావస్యన్యైః పురుషైః పురుషైః
 ధాతితోఽధికం నాస్తి తతో యావత్తానరవితి వ్యాపారపరి
 త్యా వస్యనుత్పత్తేరం నాస్తి తతః పురుషావస్య
 మేవ ఆయావదునావాయం యవతిద్విగురుత్వాన్యైః పురుషైః
 ధాతిరదుఃఖమేవాస్తి కృద్విత్త్యన్యైః పురుషైః పురుషైః
 వసంప్రసృతం తతో యావత్తావస్యన్యైః పురుషైః వాన్యైః పురుషైః
 మన్యైః కృద్విత్త్యన్యైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః

అనేన సర్వసాన్యమాయానుశ్చేద్యబిభృః - 3౬.

అనాదీయైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః

ఫలమతడపపత్తైః - 3౭.

అతః పరస్తాన్యైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః

శ్రుత త్వా చ్చ - 3౮.

శ్రుతమేవ హ్యన్యైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః

ధర్మంజై మినిరతపవ - 3౯.

ధర్మమేవ తడపపత్తైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః
 పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః పురుషైః

పూర్వద్వారణ గర్తస్థలపాథసమితి నిశ్చయః.

పూర్వస్తు బాదరాయణోహేతు

వ్యవదేశాత్. ౮౦.

పూర్వోక్తం పరమపురుషస్యైవ ఫలకాయత్వం భగవాన్
కావరాంతరే కున్యతే - నాయన్యగ్ధశ్వతకాల భేత్యాది
మ సేవై సమ్భూతిం గమయతీతి భగవదాత్మక నాయ్యాదేః
కమలాధిష్ఠ్యవ ఫలకేతుత్వ వ్యవదేశాత్ వాక్యశేష స్థవి
ధ్యపేక్షితం ప్రితిత్వనితకవా ఇత్యాదిమస్వీకీయతే -
యేవాయాతిత్వనితిహిసూయతే -

ఇతి త్రివిధభగవద్రామానుజవిరచితే

వేదాంతసారే తృతీయస్వాధ్యాయ

స్వద్వితీయః పాదః.

సర్వవేదాంతప్రత్యయం చోదనాద్య

విశేషాత్. ౧.

సర్వవేదాంత ప్రత్యయం దహరాద్యకాశన మకమక
విశ్వాకాశనీతేతి కమలాధిష్ఠ్యవ ఫలసంయోగ రూపాఖ్యా
నాను విశేషాత్.

భేదాన్నేతిచేదే కస్యామపి- ౨.

అవిశేషపున క్కులిర్పదాపాదకేతి సవిద్యైక్యమితిచో ౨
త్యైక్యేపి కాఖ్యానరే ప్రతిపత్తృభాతాత్ సభేదః.

స్వాధ్యాయస్య తథా త్వేహి సమాచారే

ధికారాచ్చ సవవచ్చతన్నియమః- ౩.

అథర్వవేదే తేషామేవైతాం బ్రహ్మవిత్వాం వదేతేతి శిరో
వ్రతకతాంత నియమః శిరోవ్రతశ్చ స్వాధ్యాయాన్త్యైకత్వేన- ౪.

తదవినానాగ్రోఽధీయూతేతి తస్యాధ్యయన సమృద్ధావగ
మాత్-సమాచారాఖ్యగ్నిస్థైర్వికలుపి వేదప్రతేన త్యాఖ్యత
మిలివేద వగత్యావగమావృ-బిప్రవిత్యామిత్యత్ర బిప్రకట్టో
వేదవిషయః-యథాశవ హూమాస్మైపామేవ ॥ధావరోవగ
త్రమసి-తన్నవిద్యాభేదలిక్ష్మ-

దశై-య తిచ- రః.

కురితవ విద్యైక్యం దశయతి-ధామైశ్వదహరవిద్య
క్తం గుణాప్యకం తైత్తిరీయకే తస్మిన్వదవ్రతి-

ఉపసంవరోఽథా-భేదాద్విధిశేష

వత్సమానెచ- ౫.

విజం సర్వత్ర విద్యైక్యే అస్యత్రోక్తానానుస్యకోపసం
హరః తద్విద్యోపకార రూపాథైశ్చాత్ - యదైక విధిశేష
తయా విహితాజ్ఞానామితి - పూర్వక జ్ఞోత్తం స్థిరీకృత్యా
త్రవక్తవ్యమాహ-

అస్యథాత్వంశబ్దాదితిచేన్నావిశేషాత్ - ౬-

వాచినాం ధన్వైగానాశ్చ ఉద్ధీధే ప్రిగదృష్ట్యాపాశసం
శ్రుతపరిభవఫలం విహితం.తప్రివిద్యైక్యం పూర్వచేత్తంహృ
దినిధాంత రాజ్ఞాన్త చ్ఛాయయాచోదయతి-వాచినాంప్రి
గదృష్ట్యాపాశసమ్ ఉద్ధీధకర్తృ విషయమితి శబ్దాదేవ ప్రీతి
ంతకే-అథ హేమమాసస్యం ప్రిగమూచుశ్చస్మ ఉక్తాయే
తి సతతేలితేభ్య ఉదగాయ దిత్యాదినా - ధన్వోగానాన్మయ
ఏవాయం ముఖ్యప్రిగశ్చ ముద్ధీధయపాపాం చక్రిరే ఇత్యు
ద్ధీధవిషయమితిచేత్.తదిదమాహ-అస్యథాత్వంశబ్దాదితేన్న
ఉపకరమా విశేషాత్ హస్తానురాన్యజ్ఞ ఉద్ధీధే నార్యయా
మేత్యేకత్ర-అస్యత్రాపి తదవ్రతేవోద్ధీధమా విహితంనైనాన
విహానిషామితి-

నవాప్రిర.భేదాత్పరోవరీయస్తాదివత్ - ౭-

నైవమ-ప్రికరణం ముఖ్యత్యత్రాధివ్యతే-ఓమిత్యేత దక్షర

ముద్గీగ ముహూర్తాది ఉద్గీతానామవర్ణన ప్రణవవిషయం
 ఛందోగానామ్ - హస్తామరాత్కర్ణ ఉద్గీతేనాత్యయే మేరి
 తువాజినాం కృత్వోద్గీగ విషయమితి రూపభేదాద్విద్యా
 భాష - యథేకవ్యాసుపి కాభాయా ముద్గీతో చాసనంహిత
 క్తయ శ్రుత్య వ్యప్తః పరోపరీయప్రాదివిజ్ఞప్తప్రభిః ద్యతే-

సంజ్ఞాతశ్చేత్త ముక్తమస్తి తుతదపి. ౮.

ఉద్గీగ విద్యతి సంజ్ఞిత్యా దుశయత్రైక్య ముక్తంచేద్వి
 భేదయభేదసింధైక్యవ్యవస్థైః - యథావై యమితాగ్నిహూ
 త్రేపిష్టిసాయురాయ గావగ్ని హూత్రేచేత్యేవ మాదిమ-

వ్యాఖ్యేష్వ సహజ్ఞానమ్. ౯.

ప్రకమ చ్చరతే ఉపకమం గుత్తరాస్యపి గుణసోప్య
 హస్తోపద్యమై ముఖ్యేనోపాసాం చక్రకర్ణి ప్రణవ విష
 యత్వమే - సహజ్ఞానమ్.

సర్వాభేదాదస్యత్రేమే. ౧౦.

యోహవై త్యేష్వభ్యా క్రోష్టభ్యా వేపిత్యేష్వభ్యా సోప్యేష్వభవ
 తిప్రాణా వాస్త్రేష్వభ్యా కేష్వత్యేరివాజనాం ఛందోగానాంకా
 పీఠితవాంఛ వా, అవిద్యాయాం వాగాదకాంకాంబుధి తేస్మ
 త్కాగ్నోగ్నావ వాగ్రహేతుకత్వేనతి స్మప్న క్షేకరూపేణప్రా
 గజ్ఞైష్టమితి మాదిమ్ - వాగాదిగతవనీత్యత్వాదిః పృథ్విశ్చమపి
 ప్రాణసోభయతోక్తం కాపీతకీవాంతు కిన్నుక్తమ్ అథా
 విసర్వజ్ఞైష్టమివాదన ప్రకారస్య సర్వవ్యాభేదా ద్విద్యేత్వ
 మితి కాపీతః ప్రాణైత్యాయామపి వసీత్వాదియ ఉపసం
 హార్యాః.

అనన్తాదయఃప్రధానస్య- ౧౧.

అభేదాదివర్ణనైః - బ్రహ్మస్వరూప నిరూపకత్వార్థతా
 మల్యోగ్నానానంతాదియో గుణైః సర్వానుపర విద్యాసూత
 సంహార్యాః గుణినో బ్రహ్మణ స్మర్మతాభిభావత్.

త్వాచామేదేతమనరదన్నకునగ్నంకురుతఇత్యత్రాచమనశ్య
 త్పుత్యాచారప్రాప్తత్వాతాచమనకుస్త్రేప్యాచమనీయానామ
 పాంచాగ్రితాశస్త్రసుసంధావకుచాప్తందిధింతతఇత్యుక్తమ్
 ఆచాప్తస్త్రైవవిధఃశరయూఖ్యాచనాత్ - ఆత్రానునాద శ
 రూపేఽపివిధిః కల్పరత్నత్యుభయః.

సమానపవంచాభేదాత్ - ౧౯.

అగ్నిరహస్యేబృహతారణ్యకేచాక్షుతాకాజ్జిల్లవిత్వా - ఏ
 కత్రీశితత్వానముపాసీతమసూయంతంఛాగ్రితరగిరూపం
 శత్యసంకల్పకాకాత్వానమితి - ఇతరత్రీకుసూకుయేయం
 పురుషభాస్యత్యంతస్తిన్నవర్ణదయేయథాప్రహిర్వాంతవో
 వాశంష సర్వశ్యవశీ సర్వస్యేకాన స్పృష్పాధిపతిస్సర్వమి
 దంచీకాస్తితి - ఏళయత్రీకుసూయంతత్వాదికే సమానసతి
 వశత్వాదే సుత్యసంకల్పత్యవిరతియాపదభేదాద్విద్యైక్యమ్.

సమృద్ధాదేవమన్యత్రాపి - ౨౦.

యపషవరస్తికామణ్డరే పురుషయశ్చాయం డక్షిణేక్షి
 స్తిత్యుపకీమ్యసత్యశ్యబ్రహ్మణిదివిమణ్డరేఽక్షిణదిపాశ్య
 త్యముక్త్వా తస్మాపనిషదహరిత్యధిదైవతం అప్యాపనిషదహ
 మిత్యధ్వాత్తమితి ద్వేనామనీకాక్షుయేతే - ఏళయత్రైకస్యైవో
 పాశ్యశ్య సంబద్ధాద్విద్యైక్యమిత్యుళయత్రీకభేదామనీ.

న వా వి శే షా త్ - ౨౧.

నైతత్ ఆదిత్యాక్షిస్థానసప్తస్థభేదాత్. ఉపాశ్యన్యవిత్వా
 భేదఇతినియతేనామనీ.

ద శ్క య తి చ - ౨౨.

వర్షంతతిగురివిత్వాభేదమ్ - తస్యైతశ్యత దవరూపంయ
 కముక్యరూపమితి రూపాదిదశంబుగీతీ.

సంభృతిద్యువ్యాప్యపిచారః - ౨౩.

బ్రహ్మజ్యేష్ఠావీర్యానంభృతాని - బ్రహ్మగ్రజ్యేష్ఠందివహుర
 హైనేత్యాది జ్యేష్ఠానాం వీర్యాణాం బ్రహ్మణి సంభృతిర్ద్యువ్యా

ప్రశ్న బ్రహ్మణ్యతేన తదవతానాభ్యాధీతమితి సమర్థోపాసన శేష
 యోగము-అతాద్యువాప్తి సామర్థ్యాదల్పస్థాన వ్యతిరిక్తేషాహ
 సనైషు హిప్సాతి-సంశృత్యాద్యువాప్తి సహ కరితం
 తత్రైవ.

పురుషవిద్యాయామపిచేతరేషామ

నామ్నానాత్ - ౨౪.

ఛాన్దోగ్య తైత్తిరీయకేచాక్షుతా పురుషవిత్వాభిన్నా
 యజమానకత్వాదీనాం యజ్ఞవయవానామైతరేషాం సేవన
 త్రయాదీనామివత్రాక్షుతానామస్యత్రానామ్నానాత్ ఫలభే
 దాచ్చ - తైత్తిరీయకే ఆత్మాదీనాం యజమానత్వాదికల్పనా సా
 యం ప్రాతిర్దధ్యన్తి నానాం సేవనకల్పనం బ్రహ్మవిహితహి
 ప్రతిఫలం ఆత్రఫలస్యాశ్రవణాత్ పూర్వప్రస్తుతసఫలబ్రహ్మ
 విద్యాజ్ఞప్తః ఛాన్దోగ్యేపాశ్చిమేదీనాం దీక్షాదికల్పనం త్రిధావిధ
 త్త పురుషవిద్యునాం సేవనకల్పనం శతంబీవతీతిచఫలం.

వేదాద్యధాభేదాత్ - ౨౫.

ఉపనిషత్కారమృష్యధీత కుశం ప్రవిధ్యత్వాది మన్త్రీవన్త
 హస్తతాదికర్తవచ్చ శమ్నామిత్రస్సహనావవత్స్యతి మన్త్రీవ
 పి మన్త్రీహ మర్హ్యన ప్రయోజనభేదావగమాదధ్యక్షనశేషభూ
 తా విధిసవిద్యాజ్ఞానూతావేతా.

హానాతూపాయనశబ్ద శేష త్వాయు-

శాచ్చస్త్రస్తుత్యుపగానవత్తదుక్తమ్ - ౨౬-

విదుషోబిప్సాహిత్తువతిః పుణ్యసామయోర్విమోదనమ్ ఏక
 స్యాంకాభాయాం విదుషస్తచ్చిన్త సాధకాధీరమ్-విదుక్తయేః
 పువేశస్థానమేక స్యాంకాభాయామ్-పుణ్యస్య పువేశస్థానం
 సుహృదః కుష్కూతస్య శత్రోన ఇతి- ఏక స్యాంకాభాయాం వి
 మోదనం పువేశస్థానం తేమృతం హుహురమ్-సేవ్యం తద్వి
 న్త సార్థక-హనా విధిపద్య సార్థకమ్-హనా బ్రహ్మనేతేత్యర్థః
 హానిర్విమోదనమ్ ఉపాయసంప్రచేతః శేషలహానా వాహ్నా

తాముం కేవలచోపాయనే అన్నలే ఇరళేతర సమచ్య
యోన్యాయ్యః సవికల్పః దేహాయన శబ్దస్య హనివాక్యశేష
తావత్తచ్చేషత్వం చ క్తయోః ప్రవేశస్థానవాచకత్వేన తద
క్షేపత్వం - యథా వాసంప్రదేశాదేనైవ వ్యాకృతశేషభూ
తమ బోధవ్యవస్థః కుశాగ్రణితద్విశేషకం ప్రదేశాన్తరస్థమ్ - య
థాచ దేహ సురాదా భవ్యోక్తిరిచ్చేద్యే భూత దేహచ్ఛబ్దాం
విభావ్యుని ప్రదేశాన్తరస్థమ్ - యథాచ దేహశబ్దస్థాత్ర ముపా
కరోతీత్యేతచ్చేషభూతం సమయి ఓషితేనూర్యోషాదేశస్సో
త్త్రయ ప కరోతీతి - యథాచర్విజదేహగాయన్తీ శ్చేతశ్చేషం
సాధ్యత్వరుపగయేదతి - ఎవ ముపాయనవాక్యస్య హనివాక్య
శేషత్వయా సంభవవ్యాగతౌ సవికల్పాన్యాయ్యః - తదక్తిమ్ -
అపి తువాక్యశేషస్సాద్యవ్యాకృత్యాద్యైకేన సేత్యాదిహ.

సాంపరాయేతర్తవ్యాభావాత్తథాహ్యన్యే - ౨౭.

సుక్యతదుష్కృతయో గ్లానిరశ్వజన రోహణే ధూయ ధూ
త్యా శరీరమితి దేహవియోగతాలే శ్చుతాశాఖాన్తరే స ఆగ
చ్ఛితి విరజాన్తం తత్సుక్యతదుష్కృతే . ధూనుతచ్చేషత్వస్య
ఓషితాపి సా ప్రరాయే చరమశేహ. యోగతాలవ వినన్తని
యా - దేహవియోగాదూర్ధ్వం బ్రహ్మపాప్తివ్యతిరేకేణ తరి - వ్య
భోగాభావార్ తథాహ్యన్యే శాఖినః - అన్యతావదేవరంయూ
విన్నపిమోక్షే అథ సంపన్నై ఇతి దేహవియోగ సవనస్తకం
బ్రహ్మపాప్తిమథీయతే.

చన్తత ఉభయం విరోధాత్ . ౨౮.

దేహవియోగతాలే మున్యపాప విమోచన శ్చుతేదేహ
వియోగాదూర్ధ్వం బ్రహ్మపాప్తిశ్చ తే క్షేత్వత్వభయస) తోస్థరవి
తోధాదైతః తత్సుక్యతదుష్కృతే విధూను హ్యాయం శ్చుతిభ
ద్విక్వత్వ తోనేరవః - ఏతం ప్రస్తానం దేహాయనవాచకత్వేనా
శ్చిభిజ్ఞాత్ హ్యాయం కమయితవ్య ఇ ధృతః.

గతేరథావత్త్వముభయథాన్యథాహి

తద్భవాభ్యామాపసుదవత్తదుక్తమ్-33.

ఎంద్రైరవమరమ అభవరాక్షసా తవమరమిత్యారభ్య
అస్థూలమనన్యకాశ్చింతం యత్తవదీశ్య మగాగ్రామిత్యార
భ్య అస్థూలత్వావ్యవ్యభ్యత్వాదివిషయా తా మమరసమ్బుద్ధిసీ
మాంధియాం సర్వాసు పరవిత్యాసు సంగ్రహః- గుణీనా
బిప్రసాదస్వర్యత్రైకత్వా తేత్రైర్బుద్ధ్యైవాశుకలతరవ్యావృత్త బి
ప్రసాదసంధానానువచత్రైశ్చ-చాంతసంబన్ధానద్వానద్వాదయో
పి పృత్యగార్తనూ బిప్రసాదైర్తాః- శ్చిధానానువర్తిత్వం
హిగుణస్వభావః- యథాచామవగ్మ్యరతూరాత్రే శ్చురోదా
శోచిసక్లదభూతమన్త్రీశ్చ పృథానభూతోపనమమర్తిత్వేన
జీవాంశుగుణకశ్చిమ్-తదుక్తంగుణమభ్యవ్యక్తిక్రమైత్యాదివా
నైతావతా సర్వత్ర సర్వోపసంహారచాపిప్రీతిత్యాహ.

ఇయదామననాత్ - ౩౪.

అనునను ఆధిపత్యమును ననునను ఇయ్యదేవగుణవారం న
వ్యత్యాసమును ననునను-యేనగుణవారతననకలేతరవ్యాప్తమును
ప్రకటనము.

అన్తరాభూతగ్రామవత్స్విత్వనోఽ
న్యథాభేదానుపపత్తిరితిచేనోపదేశ
వత్ - ౩౫.

[illegible]

లేకవిషయా పుష్పభోజనభేదకవిత్వాహ.

వ్యతిహారోవిశింషున్మీతరవత్ - ౩౬.

అర్థకేసరితే పుష్పాభ్యుద్భిష్టవ్యతిహారఃకార్యః. ఉపస్థితా
అకానాయాద్యతీతవ్యధిఃకహూతనాపి పాణాద హేతువ్యధిః
కార్యః-ఉభయత్రకరణగత వాక్యానిహి పరమాత్మానమేవ
విశింషున్ - అభేదతరి సద్విత్వాయామపి పుష్పాభ్యుత్పత్తి
కథమైక్యమిత్యత్రాహ.

సైవహిసత్యాదయః - ౩౭.

నేయందేవతేతి పుష్పతాదవలైవ సర్వత్ర పుష్పగతా
పులిసచనేషు తత్సర్వం సతతే త్యావయ్యత్యర్థః.

కామాదీతరత్రతత్రచాయతనాదిభ్యః - ౩౮.

కహూతస్మిన్నసంప్రకాశ ప్రస్థిత్యవస్తవస్వప్తవ్యమి
త్యుత్పాదేషత్రాపహతపాదైత్యాద్యభ్య సత్యకామసృత్యస
క్లబ్ధిభిచ్చాన్యైగ్య-వాదినాంబయవిషయస్తద్వ్యవయత
కాశప్రస్థితౌత్పేతే సర్వస్యంకీ సర్వస్యేకానైకత్యుభయత్రా
వయావయత్యసర్వసంకల్పత్యుద్భిష్టకేషుపాపకార్యాదినిర్ద
హతవిత్వా పుత్పభిజ్ఞానాత్ సత్యసంకల్పత్యసహచారిణోప
హతపాదైత్యాదిసత్యకామస్వపర్యవై ఉభయత్రాపసంహ
ర్యాః.

అదరాదలూపః - ౩౯.

నేహనానాస్తికింబసనవిషనెతిసతిత్యాగైతివిషేధోనక
త్వాదిగుణవిషయః సర్వస్యవశీ సర్వస్యేకానైకతీతమజ్ఞా
తానామాదరణ విధానాత్-అతో నలాపః-సర్వస్యవిత్వా
ర్యతయైత్యాన్నానానాస్తిత్యబ్రహ్మత్రకనానాత్వం పులిష
త్యత-సవిషనెతి సతిత్యాగైతిచ పాత్కరణకేషవిషయః.

ఉపస్థితేతతస్తద్వచనాత్ - ౪౦.

ఉపస్థితేబ్రహ్మపసంపన్న ఉపసంపత్తేరవ హేతో
జ్ఞాతృత్వీదప్రమహాత్మ్యాదిసాధన్దతోజ్ఞాతృత్వీదపాత్కర

భిధానాన్ సాదాస్తోత్రః పఠంతస్స సాంసారికమితీశరః పద్వైవేషా శుగుహా.

తన్నిధారణానియమస్తన్వప్తేః పుష్ప

స్మృప్రసాదబద్ధః ఫలమ్ - ౪౧.

ఉద్భిధాన్య సాసనస్య క్రతౌ గౌదోహనాదివ సుపాదానా నియమః - తేనాభామనుజో యత్యైతదేవం వేదయశ్చవ వేదే యుద్భిధో హాసనరహితస్యాపి కర్తవ్యమస్మాదగ్యనాత్ - యదేవ విద్యయాకరోతి శ్రద్ధ యోచనచచా తదేవవీర్యవత్తరమితి వ ర్మయానవిదే-తేఽపి క్రతువీర్యవత్తరత్వ సాధవతయో హాసన విధిః కల్ప్యతే - వీర్యవత్తర స్వం నాను శ్రీబలకర్తాన్మరాప్రతిబ శ్చేహవిఃప్యే శిఖలత్వమ్ అలంకృతుఫలాత్పృథక్ఫలమన్విధో హాస నమితి నియమః.

ప్రదానవదేవ తమక్తిమ్ - ౪౨.

రహరవిద్యానూ నచ పాపాస్తా త్వాదిగుణవిష్యో హాదా నై తత్తద్గుణిష్ట స్వయావ సేవాప్రతిగుణం గుణ్యాప్యో - ఇ స్తామియరాజ్య త్యాగిమివిష్ట స్వయావభే నాత్మిధానా వృ త్తివత్ - తమక్తం నానానా దేవత్యాభిభక్త్యాఽపి.

లిఖ్యమాయస్తాత్తద్ధిబలీయస్తదపి - ౪౩.

వహానశీర్షం దేవమిన్ద్రా నారాయణశబ్దేః చక్రకృతదహ రవిద్యో హాస్యరూత్రం ప్రవిశ్యతే - అపి సు సర్వ చరవిద్యానూ హాస్యమేత చ్చిక్వా భూతవాక్యమాయస్తాత్ - దేవాక్షరవిశ మ్భవరబ్రహ్మశబ్దై స్సగోష్ఠి హాస్యా నూద్యనారాయణత్వం హివిధీయతే - చక్రకరణాద్ధివాక్యం బలీయః - పదపి శ్రుతిలిక్తే త్యాగిసాక్షమ్

పూర్వవికల్పః ప్రకరణాత్స్యతి - ౪౪.

యామానసవత్ - ౪౪.

మనస్సితోవాప్తిః ప్రాగిదితత్యాదిసామాన్యతాగ్ని నా మ్మనస్వాదవమగ్నిః ప్రాగిదితత్యాదిసామాన్యతాగ్ని నా

[illegible]

అంబేద్కర్ - రమ.

తేజమేక్షకంపితవాన్యవానసాపూర్వజన్మప్రకటతామ్
కార్యలిదోర్న తదజ్ఞామ్.

విద్యోగము నిర్మలముగా నుండునాదు - ౪౬.

ವಿಜ್ಞಾನವೇ ತೇವವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ. ವಿಜ್ಞಾನವು
ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ ತೇವವಿಜ್ಞಾನವು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ. ತೇವವಿಜ್ಞಾನವು
ವಿಜ್ಞಾನವೇ. ತೇವವಿಜ್ಞಾನವು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ. ತೇವವಿಜ್ಞಾನವು
ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ. ತೇವವಿಜ್ಞಾನವು. ತಾತ್ಪರ್ಯವೇ. ತೇವವಿಜ್ಞಾನವು.

శ్రుత్యాదిబలీయస్త్యాచ్చనబాధః ౪౭.

తేజాతెరియ్య చిరవినిద్యులు వైవిధ్యములతో భవ
నీతి శుభా వాక్యేనావగతిని వ్యామయక)ప్రస్వయస్య దో
ర్బలాను ప్రకరితం నవాధి.

అనుబంధాదిభ్యః ప్రజ్ఞాన్తరపునక్తే

వస్తువు తమకి - రూ.

గ్రహాభివృద్ధిని జ్యోతిషశాస్త్రమున బట్టి తెల్పెనటెనిగ్గతి
 తిలకింపుత్యాని శాస్త్రవిద్యామయః క్రతువిధిః కల్పతి తిలకి
 మారవిద్యాదీనామకీర్తనామయత్యాని వ. కర్తవ్యవిధిని వి
 ద్యామయశ్రోతః సన్మనబడైః క్షుభక్త్యమవగమ్యతే - దృష్ట్యా
 నువాదనరూపేషిణిః - యదేవ నిద్యయః కరోతీత్యాదీ - తదుక్తం
 వచనానిత్యపూర్వత్యాది

నసామా న్యాదపుపలభేర్పుత్యపన్న

హిల్లోకాపత్తి:- రు.

తేనామొక్కకవిఃతావా యావాననావిల్పికఃతాగ్ని
ఫలనామనైవాతిదేశఃవిష్ణుకవితైః స్పృశ్యమన్యరేణమ

త్వం తదైవం విద్యామయకృతత్వం ఫలమితి శాస్త్రం
 వ్యక్తం తాత్పర్యం తదైవం. తేనాది సామాన్యతాత్పర్యం
 తేనాది: - తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం.

పరేణచశబ్దస్య తాద్విధ్యంభూయస్తాత్పర్య

నుబద్ధః - ౫౦

పరేణచ బ్రహ్మతాత్పర్యం మనశ్చ తాద్విధ్యం శబ్దశబ్ద
 తాద్విధ్యం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం.

ఏకతత్వనశ్చరీరేభావాత్ - ౫౧.

శరీరంతర్యామి తాద్విధ్యం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం.

వ్యతిరేకస్తద్భావభావిత్యాన్నయ

పలభ్యవత్ - ౫౨.

నైవం యత్కర్తృత్వభావత్వత్వాదిస్వయాచన్యేనోపాసీతు
 రాత్తరయోతదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం
 తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం తదైవం.

అక్షావబద్ధాస్తునశాభాసుహిప్రతివేదమ్ - ౫౩.

ఉద్భిధాది కర్తృత్వాదియో ఉపాసనాయా ముఖ్యాను
 కూరియన్త తాన్యేన తార్యాదివత్సాన్నినియామకమ్ - తా
 ఉద్భిధానుబద్ధత్వాత్ క్రితికాంతార్యా:

మంత్రాదివద్వావిరోధః- ౫౪.

కాశబ్దఽవధారణే- యథాకృత్యక్షణతానామన్తాన్
తామ్- ఏతైకకాళాగతానామపి సర్వకాళాగతకృత్యస్యయేన
విరోధః-

భూముఃక్రితువజ్జ్యాయస్త్యం తథా

హిదర్శయతి- ౫౫-

వైశ్యానరవిశ్వానూంత్రిలోక్యకరీరయోపాశ్యక్యస్త్య
లోకాది పృథివ్యన్తామ్- వైశ్యాన రాత్త సూర్యార్థాదిహ
తాన్తామ్- యవత్యమభిధాయ యస్త్యత మేవం పౌరీతకూ
త్రీమభివిమానం వైశ్యానరముపాన్తే సర్వమలోకేష్యత్యాది
నా బ్రహ్మయథవఃఫలంచాభిహితమ్ తత్రీ మూర్ధా వ్యవయవో
పానసార్ భూముస్సమస్తోపానసస్య జ్యాయస్త్యం
పౌరీతకీకత్వమస్మి- తత్రైవ బ్రహ్మయథవ ఫలాభిధానాత్- త
త్రావయవోపానసంతత్రీతత్రీఫలీతనం తత్రీతావిత ద్విప్త
వ్యమ్- వైశ్యానరం ద్వావశక హలంనిర్వపేక్ష్మత్రీహితవ్యమ్య
త్వాన్తయ ద్విప్తక హలౌభవతీత్యాదౌ తథాసమస్తోపానస
స్యైవత్రైప్త్యం ద్వకలయతి క్రియేదివ మేవభగవోరాజ నిత్యవ
యవోపానసైలిహితే మూర్ధా తేవ్యపతివ్యదిత్యాదినాఽన
ర్థంబ్రువతి-

నానాశబ్దాదిభేదాత్- ౫౬.

సద్విశ్వానూమ విశ్వాదీనాం బ్రహ్మణిక స్వైవోపాశ్య
త్యైవత్యాన్తే- రేవఫలత్వే శ్చుపాశ్యత్యపౌరీతకభేదాద్విద్యా
భవః పౌరీతకభేదశ్చ కర్తాద్యనుబద్ధభేదాదవ గమ్యతే- పూ
ర్వకాన్త్యాదిరమపిష్కానశ్యావిధేయతాం బ్రువతాంనిరాసనా
య పున రారబ్ధమ్-

వికల్పౌఽవిశిష్టఫలత్వాత్- ౫౭-

వికల్పిత్తుపానతే సర్వానాంపర విద్యానాం వికల్పః- అత
రిచ్చిత్తానన్త రూప బ్రహ్మః శవఫలశ్యా విశిష్టత్వాత్-

భిక్షువీరి బ్రహ్మచారి వేదవేద సర్వరక్షణమునకుఁ బ్రయత్నింపఁగలరని
తృప్తికృతినాం వేదసన్యాసశ్చ తాం దర్శయంతి త్యుపాదానాని
యనునీర్థం.

ఇతి శ్రీ భగవద్గ్రామానుజపిరచితే
వేదాంతసారే తృతీయస్యాధ్యాయ
స్య తృతీయః పాదః.

పురుషార్థోఽతశ్చ బ్రాహ్మణ్యవివాదరాయణః - ౧.

విశ్వాకః పురుషార్థాని భగవాన్ బాదరాయణా మనోబ్ర
హ్మవికాష్టాదిపరమాయా వేదసాక్షుతే సర్వాన్మానానాం శ
మత్వాదికభూత్.

శేషత్వాత్పురుషార్థవాదో యథానేయ

స్మితిజైమినిః - ౨.

తత్త్వమునీత్యాది సామాన్యాధికరణ్యేన కర్తృశుకర్తు రేవప్ర
మాత్వావగమాత్ ద్వంద్వస్య తత్త్వం స్కారతయా కర్తృశేషత్వా
ద్వివ్యాధిసంస్కారవత్ ఫలకృతిరథావాదః.

అచారదశానాత్ - 3.

అశ్వవతిః కేకయోబ్రహ్మవిద్యమ్యుహానామనై భగవత్తమి
త్యావో బ్రహ్మవిదః కర్తృప్రధానాచారదర్శనాద్విశ్వాకర్తృజైమి.

తచ్ఛ్రుతిలేః - ౪.

యదేవ విద్యయాకరోతీతి శ్రుత్యైవవిద్యాయాః కర్తృశు వి
నియోగాద్విశ్వాకర్తృజైమి. యత్కరోతీతి విద్యయేతిహి శ్రుతిః.
యద్విద్యయాసాధనభూతయా. కర్తృకరోతి తత్కర్తృవీర్యవర్త
కమితివా.

సమన్వారమ్భణాత్ - ౫.

తం విశ్వాకర్తృణీ సమాన్వారభేతి ఇత్యాది విశ్వాకర్తృణాం
రేకస్మిన్పురుషే సాహిత్యవర్తనాత్ప విశ్వాకర్తృజైమి.

తద్వతోవిధానాత్ - ౬.

అచార్యకులాద్యేకమధీత్యాభిశయవ్యర్థకుటుమ్మే ఇత్యా
కావధానానాశర్యవ్యాధ్యయనవతః కర్తవిధానా చ్చాధ్యయ
సంహృథాభ్యాసశర్యత్తమ్.

ని య మా త్ - ౭.

తుర్వస్తేనేహ కర్తాణి విజీవిషేషకంనమా ఇత్యాత్తవిదో
జీవనశ్యకర్తసువినియోగాచ్చ.

అధికోపదేశాత్తుబాదరాయణస్యై

వంతద్దశనాత్ - ౮.

శవిశ్యాకర్తాల్లమ్ - అపితు విశ్యాతః శురుమిర్థఇత్యేకమ
క భగవతో బాదరాంజనస్యేష్టమ్ - కర్తుఃశ్రీర్యగాత్తనూఽ
ధాన్తరణాతస్యైక వేద్యురయోచితేశాత్ - కథమ్ - బహుశ్యాం
జాయేయేతి శకారణం కరణాధిపాధిశ ఇత్యాదివాక్యేషు వే
ద్యశ్యాధిక్యకర్తనాత్.

తుల్యంతుదశనమ్ - ౯.

విశ్యాయాఃప్రాధాన్యేపి తుల్యతాచారకర్తకమ్-ముష
యః కావషేయాఃకిమథావయమధ్యమ్యకుపాఇత్యాదౌబ్రహ్మ
విశాం కర్తత్యాగోహిద్యశ్యతే - అనుష్ఠానంతు ఫలాభిశంధి
కపితశ్యవిశ్యాన్తరేన-త్యాగఃసు ఫలాభినందియత్తస్యేతి
విరోధః.

అ సా ర్వ త్రి కీ . ౧౦.

యదెకవిద్యయా కరోతీతిన సార్వత్రికీవిద్యోచ్యతే-యదె
కవిద్యయేతి శ్రీనిధి వన్నిర్మితాత్ - శ్రీనిధి శ్చ ఉద్ధీకవిశ్యా
యాః-యదెకవిద్యయా కరోతి తదెకవిద్యవత్తరం ఫలతీతిన
శ్చ తోద్ధీకవిశ్యాయాత్తశ్యూత కర్తనావీర్యవత్తరత్వ సాధ
నభావావిధియతే.

వి భా గ శ్చ త వ త్ - ౧౧.

తం విశ్యాకర్తణీ శకున్యాకర్తే ఇతివిశ్యాకర్తగోవిష్టు

భువ్వైశ్వర్య శక్తిసైఫలయా నైవేరితాః యథామేకైరత్మవే
కృత్యైశ్చ శతవ్యయమిత్త్యుత్తేత్యైశ్చైర్థం శతం శతార్థం శత
మితి.

అథ్యయ న మా త్రే వ తః - ౧౨.

తదమధ్యైశ్వర్యధ్యయనమాత్రవలఃకరణవిధానాన్నవిత్తాన్
కర్తాన్ - అథ్యయనంహి అమరరా! గృహణమాత్రేకర్యత
శ్రుతిత్వకృత్ - అర్థావబోధపర్యన్తేపి అర్థబోధనాదర్థా
న్తర యాతావిత్తాదుపాసేతేతి విహితావిత్తాప్రత్యయాన్
కరూపా.

నా వి శే మా త్ - ౧౩.

కుర్యన్నేవహికరణాదీత్యుత్తేనైకరూపి విద్యదా
యమావినియోగభి విశేషాత్పర్యభావత్ ఈశావాశ్యమిదం
శ్రుతిమితిప్రకరణాచ్చవిద్యాన్తి యతమేతక్మమేతిబోధయ
తే అతోపవిత్తాకరణాన్తే.

స్తు త యే ౭ను మ తి ర్వా - ౧౪.

విత్తాస్తుతయే కమానుకుతిర్వావిద్యాకుచత్తైశ్వర్య
వ్యదాకరణకుర్యన్నపితైర్మలిచ్యతేఇతివిద్యాస్తుతిస్సృష్ట
నకరణజాలిపృతేనరెతి చవాక్యతే.

తా మ కా రే ని మై కే - ౧౫.

కేంద్రజయోకరిష్యాచిత్యావికామకారణగర్ హభ్య
త్యాగమధ్యం న కేంద్రం చ విద్యైవప్రధానభూతా.

ఉ ప మ ర్థ భృ - ౧౬.

విద్యయా శ్రుతకమానమర్థభృధ్యతే - క్షియంతేచా
శ్రుతకరణి తస్మిన్ దృష్టేతరావర ఇత్యాదితా.

ఉ ర్థ్వ రే త స్సు చ శ బ్దై హి - ౧౭.

ఉర్థ్వరేతస్యైశ్చిదువిద్యాకర్మనాన్తేచుచ అగ్నిరూ
ప్రావిద్యభావాన్నవిద్యాకరణాన్తే - తేచాశ్చిదుశ్చైశ్వర్య
వేదాధిమకాన్తే - ఇతివైదికహిశబ్దస్యశ్రుతి.

పరామర్శంజైమినిరచోదనాచ్చాపవదతిహి-౧౮.

త్రయోధమశ్శ్రీధా ఇత్యాదోచోదనాభావాదుపాశ
నాన్మర్శభానువాదమేవ జైమిమేన - వీరహవాపష
దేవాహం యోగ్నియద్వాసయతఇత్యుపపతి చాశ్రమాస్త
కన్య.

అనుష్ఠేయం బాధరాయణస్సామ్యశ్రుతేః-౧౯.

గృహస్థాశ్శ్రీకువదాశ్శ్రీమాన్మర కుచ్చనుష్ఠేయ మితివాద
రాయణకతం (త్రయోధమశ్శ్రీధా ఇతిసర్వాశ్శ్రీకుసా
మ్యుక్తితేః

విధిర్వాధారణవత్ - ౨౦.

ఉపహితవేద్యధారణసీత్యపాస్తవ్యేనయథాధిక్ష
వ్యత్.

స్తుతిమాత్రముపాదానాదితిచెన్నా

పూర్వత్వాత్ - ౨౧-

ఉద్గీధాదిపురశతకత్వాది వృష్టిః ధి ర్మనమృపతి ఇయ
మేః జాహూస్వర్గో లోకతనవనీయఇతిః త్తేహాద్ధిభా
తోద్గీధామృపాకాయచస్య రశతమత్వవచనం తత్ స్తుతిహా
తిమితిచెన్నైత్ - జాహూదివిధివదుద్గీధాదివిధిరతాశ్రీసన్నిధా
నాద్రీసతకత్వాదివృష్టివిధిరవ.

భా వ శ బ్దా చ్చ - ౨౨.

ఉద్గీధముపాసీతేతి విధివ్యత్యయః చ్చ.

పారిష్లవాధాఇతిచెన్నవిశేషితత్వాత్ - ౨౩.

వెతాన్మరత్రద్విత్వారమ్మ౭ధీతాః పృతది మోహవా
ఇత్యాత్యాభ్యాయితాః పారిష్లవాధా ఇతిత్యాభ్యాసాశ్శం
శసీతి తత్రోనియోగాదితిచెన్న తత్రైః మనుర్వైవస్వీత ఇ
త్యాభ్యాసానాంవిశేషితత్వాత్తేహమేవతత్రోనియోగః.

తథాచైకవార్యోపబద్ధాత్ - ౨౪.

విత్వావిధిచైకవార్యత్వాత్తసోతోద్గీత్యాదివద్విత్వాసిద్ధ్య

భాగ్యుతాః.

అతపవచాగ్నిష్ఠనాద్యసపేక్షా - ౨౫.

ఉత్సర్జితసామేతమేత ఉగ్రాజినా లోకమిచ్ఛత్తః
ఉగ్రాజినీత్యాది కృతేతరతేమి విత్యావత్త్వ తేషాం
వాచానాద్యపేక్షావిద్యా.

సర్వాపేక్షాచయజ్ఞాదిశ్రుతేతరశ్వవత్ - ౨౬.

కర్మవత్సృగృహస్థేషు అగ్ని హూత్యాదిశర్యకర్మాపేక్షా
విత్యాబ్రాహ్మణా వివిధ్యున్మయజ్ఞేనతానేనతపసానాశతేన
త్యాదిశ్రుతేః - యథా ౨ శ్లోగమన సాధనాపిస్త్యచరికరబద్ధా
పేక్షాగమనే - ఉత్సర్జితసమేతకర్మాపేక్షా.

శమదమాద్యపేతస్యాత్మధాపితుతద్విధేస్తదజ్ఞ

తయాతేషామవ శ్యానుష్ఠేయత్వాత్ - ౨౭.

గృహస్థావిహిత కర్మవ్యాప్యతోపి శాస్త్రాతాన్త ఇ
త్యాదినా శమదమాది విధేస్తద్యుత్సర్జ్యో విద్యానిష్పత్త
యేశమాదీనామవశ్యానుష్ఠేయత్వాచ ఛత్వచరిత పృథ్వితి
ర్విశావిద్యోత్పత్త్యనుతపత్వేః.

సర్వాన్నానుమతిశ్చ ప్రాణాత్మయే

తద్దర్శనాత్ - ౨౮.

ప్రాణవిద్యానిష్ఠస్య సహవాచికం విదిత్యానన్నమ్మచరీ
తి సశర్యదాశంస్వాన్నానుమతిః అపికుప్రాణాత్మయాచ
త్వావేత అతికయిత శక్తిచ్చిత్తవిదోపి హ్యుచ్ఛిష్ట భక్షణా
దౌప్రాణాత్మయాచత్వావేతేతి కృతిదర్శనాత్.

అబాధాచ్చ - ౨౯.

ఆహరకుడ్ధో శత్రుకుడ్ధిరితి ఆహరకుడ్ధివిధే రబాధాయ
తప్రాణసంశయవేతి.

అపిస్త్యర్యతే - ౩౦.

ప్రాణసంశయమపిస్త్యయోగ్యమితియతస్తతః తి
స్త్యతేన సహవేతచత్తచత్తమివామ్మసేతిప్రాణాత్మయవేతస్త

హ్యస్మానుమతిః శ్లేశ్యతే.

శబ్దాశ్చతోకామకారే- 30.

తప్తాద్భిప్తాస్సురాస్మపిబెతి కామకారశివ్యశివ్య
శ్చ అరవికపాగిగళంకయే శుర్యాస్మానుమతిః.

విహితత్వాచ్చ శ్రీమకమాపి- 31.

యజ్ఞాదికర్తయ్యావజ్జీవకుస్మి హేతవ్యమిత్యాదివాక్యవిహిత
త్వాత్ విద్యారహిత కేవలాశ్రమినామత్యమమయమ్.

సహకారీ త్వేనచ- 32.

తమేవం వెదానువచనేనత్యాజనావిద్యాజ్ఞతయా శుభ
కారీత్వేన విదుషుచానుష్ఠేయమ్.

సర్వథాఽపితపవోభయలిక్ష్ణాత్- 33.

ఉభయత్రోవినియోగపి యజ్ఞాదయశ్చేవ ఉభయత్రో
ప్రతిభిజ్ఞానిత్వాత్. కమాన్వయాప్రకృతివినియోగ శుభ
త్వేనవిరోధః.

అనభిభవజ్ఞుదర్శయతి- 34.

భూమిసాచుమచనుదరితి విద్యోత్పత్తి శ్రుతిబద్ధక కా
శునివకకానన విద్యాయాఅనభిభవం కమానుష్ఠానకార్య
జ్ఞుదర్శయతి.

అన్తరాచాపితుతద్వప్తే- 35.

అక్రమానన్తరావర్తమానూవిధురాదిరవాశ్రమి. తస్మాపివి
త్యాధికారోన్మిత్యాదిష్యవాశ్రమినుబిప్తావిత్యాదర్శనాత్.

అపిప్త్యతే- 36.

అవాశ్రమిణాపిజనాదిసావిద్యానుగ్రహః శ్లేశ్యతే. ఇత్య
నాపిచశంసిధ్యతి.

విశేషానుగ్రహశ్చ- 37.

అశ్రమిణియతథమావికేషణ విత్యానుగ్రహశ్చకూరియ
తే. తతసాబిప్తవర్తన శ్రద్ధయా విశ్వయాచాత్తానకున్మ
న్మదిత్యాదితా.

అర్చిజ్యమి త్యోమలోమిస్తస్మైహి పరిక్రియతే.

కర్మాశ్చరూతతత్తదక్లాశ్చియమహర్విజ్యమ్. పాణ్డ
భలపాధన కర్మానుష్ఠానాయహి ఋర్వికృతిశ్చియతే.

సహకార్యంతరవిధిః పత్తేణతృతీయంత

ద్వితోవిధ్యాదివత్ - ౪౬-

కాప్రణః కాడ్జ్యమిత్త్యారభ్యాధమునిత్యత్ర) విత్త్యాక
తోయజ్ఞాదివత్ కాల్యకాడ్జ్యయే శ్రుతీయం సహకార్య
స్మరం మానంవిధీయతే ఉతేగప్రకృష్టమనసశీలేయనిశబ్దప్ర
యేగాచ్చతోవిషయధ్యానరూపం మనసమిహప్రాప్తమత.

కృత్ప్రభావాత్తు గృహీణోప సంహారః - ౪౭.

కృత్ప్రేక్ష్యుశ్చిమిమ విత్త్యాసకృతాత్ - ఛాన్దోగ్య అభి
సహకార్యమిమిత్తు ఇత్త్యారభ్య సఖ్యేయం వర్తయన్త్యాక
కాయపం బిప్రలోకమితి గృహీణోప సంహారః సర్వేషాం
ప్రదర్శనాధాః - తుకజ్ఞోగృహీణ ఏవివిద్యతి కర్మాచార్యవృ
త్త్యధః.

మానవదితరేషామపుష్పదేశాత్ - ౪౮.

అభయనిరిత్యత్రా ప్యధభిక్షవర్కంచరతీతిహరితాశ్చేనూ
ఉసంహారః ప్రదర్శనాధాః - మానభిక్షవర్కవదితరాశ్చిమ
ధమాణాం యజ్ఞాదీనానామపుష్పదేశాత్.

అనావిసుగర్వస్వస్వయాత్ - ౪౯.

కాడ్జ్యం నిరిత్యకార్యేనతిష్ఠాసేదితి కాల్యమిత్యవిశేషేణ
కృతావపి కాలకర్మాశ్చరూతాశ్చరూతానా విమూరరూపం వి
త్త్యావ్యయయేగ్యరయా విధీయతే-

విహికమప్రిస్తుతేప్రతిబద్ధేతద్దశనాత్ - ౫౦.

అభ్యుదయభలమ్ ఉపాసనం స్వపాధన భూతశుణ్య
కర్మాశ్చంతరమ్ ఉత్పత్యరచితి నాయం నియమః - ఉపిబల
కర్మాశ్చరపరిలిఖ్యాభావత్యేవైవస్వస్వకమ్ - ఉపిలిఖ్యాత

త్వమపైరసననరమ్ - తదవర్యవత్తరమితి ప్రితిబద్ధభావ
ఫలదర్శనాత్.

ఏవంముక్తిఫలానియ మస్తదవస్థావ

ధృతేస్తదవస్థావధృతేః - ౫౧.

ఎవంముక్తిఫలాపాశసన్యాసి ప్రితిబద్ధభావభావయో రి
త్యున్నయః ప్రితిబద్ధభావఎవ ఫలానియావస్థావధృతేః.

ఇతిశ్రీభగవద్రామానుజవిరిచితే వే

దాంతసారె తృతీయాధ్యాయస్య

చతుర్థఃపాదోఽధ్యాయశ్చ

స మాప్తః.

ఆవృత్తిరసకృదుపదేశాత్ - ౧.

బ్రహ్మవిత్పాపాన్నితిపరమత్వాదిషు మోక్షపాదనం
దుఃకృతావృత్తమవిద్యాదుపాసితేతివిద్యుపాసోరుపక
పశుంహరయో ర్వ్యతికరణోపదేశాత్.

లిక్ష్ణో చ్చ - ౨.

లిక్ష్ణంస్మరితః - హంధ్యాంస్తదపాశతే శేషమహంసము
ద్భర్తా మృత్యుసంసారభాగరాత్ - తద్రూపప్రకృత్యే నైకా
శస్త్రతిక్త్యానన్యవిస్మయతర్థస్యమిత్యాదిస్త్రుతేశ్చ.

ఆత్మేతితూపగచ్ఛన్తి గ్రాహయన్తి చ - ౩.

యద్యద్యధికంతుభేదనిర్దేశాత్ అధిగోపదేశాదిత్యాదిషు
ప్రత్యగార్తసూక్తాన్తరత్వం బ్రహ్మణఃప్రితిపాదితం తథా
మృతానితాహంబ్రహ్మస్త్రీత్యేవోపాసిత-యతః పూర్వవిపా
సితారాత్వంవాతహమన్తిభగచౌదేవతేతహంబైత్వమసీత్యా
త్తేత్యేవోపగచ్ఛన్తి - ఉపానితురథాన్తరణాతమపి బ్రహ్మ
తానుపాసిత్వా త్వాత్తథాతం గ్రాహయన్తి కాస్త్రీణీయ

అత్తనిదిష్ట్యాత్తమూర్త్యోయమాత్తానవేదంకన్యాత్తకరీరం
యతత్తానమత్తతోయమయతత్తాదీని - యథామనుష్యైః
కామిణి మనుష్యకరీరస్య చ్చాత్తచిత్రాకైకస్యభావతయా
శ్చకాంతిస్వాత్మని ఆహంశబ్దస్య తద్భుద్యోశ్చ చర్యవసా
నం రథాస్వాత్మనూఽపి చరమాత్తకరీరతయా తద్భిత్రాక
స్యభావత్వే నాహంశబ్ద తద్భుద్యోశ్చరమాత్తస్యేవ శర్యవ
సానమితి ఆహంబ్రహ్మత్వేవోపాస్యమితి.

నప్రతీకేనహిసః - ౪.

మనూబ్రహ్మభ్యాదివర్తికేను నాత్మైరిగ్రిహగణః. సహిత్ర
శరమాత్తపాశ్యః - శరమాత్త దృష్ట్యాహిమనఃప్రభృతివర్తితః
బ్రహ్మదృష్టిరుతార్థాత్ - ౫.

బ్రహ్మగచ్ఛత్రుప్రత్యాత్ - దృష్ట్యామనఃకన్యాకాశనమభ్య
వయాయ భవతితి.

అదిత్యాదిమత యశ్చాన్య ఉపపత్తైః - ౬.

యవేవాసా తతలితదుద్భవముపాసీతత్యాదావాదిత్యాద
రహిత్యుష్టత్వాదస్త్రీధాదాదృష్టయః కార్యాః.

అసీనస్సమ్భవాత్ - ౭ -

అసీనఉపాశనంకర్మాత్ - తన్యవైకాగ్రితాశక్తువాత్.

ధ్యావాచ్చ - ౮ -

నిధిధ్యానీతవ్య ఇమ్యుపాశనస్య ధ్యానరూపత్వాచ్చాపీ
శః. అచలత్వం చానెక్ష్యధ్యాయతీషమృధివీతి శ్చియాగత్వ
ససో నిశ్చలత్వమాసీనస్యైవ.

అపిస్త్రురన్తిచ - ౯ -

ఉపవిశ్యాసనయజ్ఞాదిత్యాదిసా.

యత్రైకాగ్రితాతత్యావిశేషాత్ - ౧౦ -

యత్రైకాగ్రితాతత్యాదికతత్యావిశేషాత్ - దశకా
యోగ్యతామేళనాత్.

అప్రయాణాత్తత్రాపిహిదృష్టమ్- ౧౧.

అప్రయాణాదహర హరుహాసనం కార్యమ్ - శబర్య
తం వర్తయన్యవతాయమమితివర్ణనాత్.

తదధిగమ ఉత్తరపూర్వార్వాఘయోరన్లేష

వినాశౌతద్యవదేశాత్ - ౧౨

ఉహాసనె హ్యరభేరత్పాదత్యాదత పూర్వకృతాశుచి
నాశః ఉత్తరకృతాశుశ్లేషకృతశ్చ - ఏవం హాసనకృతా
హ్యరభేరత్పాదత్యాదత ఏవమేవం విదిహాశుంకమగ్రశ్లేషకృతశ్చ
తిక్రీతః.

ఇతరస్యాప్యేవమన్లేషఃపాతెతు- ౧౩,

విషయః పున్యస్యాపి మోక్షవిరోధిత్వేనా నిష్ఠఫలత్వే నా
మ్యదేవ మన్లేషవివాదా-వృష్ట్యన్మారోగ్యాదివివాదానుగుణ
లన్య కమగ్రశ్లేషపాతాదూర్ధ్వమఫలత్వమ్

అనారబ్ధకార్యేషవతుపూర్వేతదవధేః, ౧౪,

విద్యాధిగతేః పూర్వకృతేపున్యపాపఫలదానాయావ్రవృ
త్తేవివచనకృతః తస్యతావదేవ విరమితిశరీరపాతావధిక్రమేః-

అగ్నిపెహాత్రాదితితతత్రార్వామైవ

తద్దశనాత్, ౧౫-

అగ్నిపెహాత్రాద్యాశ్రమధర్మవిద్యోక్త్యాభ్యుక్తాశ్చ కార్యా
మైవాప్రయాణాదనుష్ఠేయః తమేవంవేదానువచనైకాశ్చ
దినా విద్యోక్తౌక్తి కార్యోక్త్యాశ్రమధర్మశ్శబ్దప్రమ్.

అథో2 న్యాపిహ్యేకేషాముభయోకి, ౧౬,

తస్యనుకూల స్వాధుకృత్యాం విషయః పాపకృత్యాది
తివచనస్యాగ్నిపెహాత్రాదరన్యాపి అనాదికాలవ్రవృత్తాపా
ధుకృత్యాప్రబంధకృతీరివిధఫలావృష్ట్యాదివిద్యానుగుణ
ఫలాప్రబంధఫలావేతి పూర్వోత్తరకృతయోరుభయో రశ్య
స్త్రేవవిషయః

యదేవవిద్యయేతిహి, ౧౭,

యదేవ విద్యయైత్యుత్రా ఫలశ్రీలిఖిత్వా స్త్రీశ్చుక్తమ్:
భోగైస త్వితరేక్షవయిత్యాభసమ్మత్యుతే-౧౮.

అర్జునాకార్యయోః పుణ్యపాపయోగ్యత్వం తదేకశరీరా
వసానమ్ అగ్రశరీరావసానం కాభుక్త్యవతసనస్మరం చ
ప్రపాశ్చిత్తి.

ఇతిశ్రీభగవద్గ్రామానుజవిరచితే వే
దాస్తసారే చతుర్థాధ్యాయస్య
ప్రథమఃపాదః.

వాచ్యునసిదశానాచ్చబ్దాచ్యు- ౧-

అస్యసోమ్య పురుషస్య ప్రియతో వాకోమనసి సమ్యక్
రదితి శబ్దాదుత్కాన్తా మనసఃప్రాగే ఊపరతిదశానాచ్య
వాకోమనసి సంయుజ్యతే-

అతపవ సర్వాణ్యను- ౨-

అత ఇన్ద్రియైర్వససి సమ్యక్సదానైతి శబ్దాదుపరతిదశా
నాచ్య వాచమను సర్వాణీన్ద్రియాణి మనసి సంయుజ్యతే.

తన్ననఃప్రాణ ఉత్తరాత్ - ౩-

మనఃప్రాణదితి శబ్దాత్ తన్నస్త్వియ యక్తంమనః ప్రాణ
సంయుజ్యతే.

సోధ్యతేతమపగమాదిభ్యః- ౪-

సప్రాణాఽనస్తరణీవే సంయుజ్యతే-ఎవమేవాత్మానమస్త
కాలే సర్వప్రాణా అభిసమాయంతి తి ప్రాణస్య జీవోవగమా
దిమృతేః

భూతేషుతచ్చురీతేః- ౫-

ప్రాణపైజనీతియాతాస్తర సంస్కృప్తంతేజోఽభిధీయతదితి
ప్రాణాయాతేషు సంయుజ్యతే-

వైకన్ఠిక దశాయతోహి - ౬-

తేజసినిశ తేజామాతే-లిప్యత్కరణ కులిశ్చుతిశ్చాంత
జలస్య తేజసోఽననస్థానాత్.

సమానాచాస్మత్పుష్కరిమాదమృతత్వం
చానుపోష్య - ౭-

అవిరాది గత్యుచక్రిమాత్పూ గుత్కాగ్నినిర్విద్యక విడు
జుస్మకానాపి విడుజుచిరాది గత్యాబిప్తాప్రికృతేః య
తా సర్వేచ)ముచ్యన్తే కామయెస్య హృదస్థితాః అథమ
త్యోగమృతో భవత్యత్రి బిప్తానమశ్చుతే చిత్తత్రే)వామృత
త్వ బిప్తాపాపి వచనం శరీరస్థి)యాది శుశ్చుర్ధ మదిత్వై
వ ఉపాసనారహ్యభీప్రాయ మిత్యవగత్యమిత్కర్థః -

తదాపీతేస్సంసారవ్యపదేశాత్ - ౮.

అవిరాదిగమనైః బిప్తాప్రైః పాక్కురీరశుశ్చుర్ధవ్యకదే
శ్చాత్ తదమృతత్వాది వచనముక్తచక్రికారమేవ -

సూక్ష్మప్రమాణతశ్చ తథోపలభ్యే - ౯.

శరీరాదుత్కాగ్నిస్తస్మాపి సూక్ష్మశరీరగమనవర్తతే - అ
న్యథాగత్యనుచితైః సతేవలంగత్యనుచితైః హత్యం సూ
క్ష్మశరీరత్వే)ప్రమాణమ-చన్ద్ర)మసాసంవానాదిచక్రికారాన్తర
జ్ఞాసూక్ష్మశరీరత్వోపలభ్యేః తం బూ)యాదితి.

నో ప మ దై నా తః - ౧౦.

అతఃకైతాద్ధేతో రథమర్హ్యమృతో భవతీత్యాద్యమృతత్వక
చనం సదేహాశుశ్చుభౌవమదైన.

అన్యైవచోపపత్తేరూప్య - ౧౧.

అన్యైవ సూక్ష్మశరీరశ్య విద్యగానత్వోచితత్వే) సరకు
శుశ్చుర్ధవంశిచలశ్యతేహ్యత్కా)మతోవిడుమసూక్ష్మచహగు
ణ ఉప్య - అన్యత్సా)నుచలహ్యస్మశ స్థూలగుణః.

ప్రతిపక్షాదితిచేన్న శారీరాత్మజ్ఞో
హ్యకేషామ్- ౧౨.

అథా కామయమానః సతస్యహిణా ఉత్పాద్యున్మీరి విజ
కఉత్పాద్యున్మీ (వరవిషయావత్త్ర) విసాక్షాభ్యున్నహిన్మీరి వరచే
తైతర్. విజకఉత్పాద్యున్మీరి మూగనార్ధ్యరావితయాగమనాయప్రా
ణాన విజ్ఞాప్యంత ఇతి మ్యుత్యతే సతస్యహిణా ఉత్పాద్యున్మీ
రి-ఆంకశక్తో మాధ్వద్వివానాం హతస్పష్టోఽనిధీయతే - యా
గామవిముక్తు ఆత్మకామః సతస్తూత్పాద్యున్మీరి ఉత్పాద్యున్మీరి.

శ్రీ ర్యతే చ - ౧౩.

దేవ్యమేకస్థిస్తానాయాభిత్వా సూర్యమద్భుతమ్ = బి
స్సూర్యమధికమతే నయాదిపరాద్భుతి.

తానిపరేత ధావ్యహ - ౧౪.

తెలుగుచరిత్రము దేవతాయామితిభువే - చరదేవతా శం
కుత్తిరుక్మిణులు అశ్వవిశ్వమితితానిభూతానిదేవశం
యుక్తాని చరదేవతాయాం శబ్దవ్యుత్పత్తి.

అవిభాగోపచనాత్ - ౧౫.

పరదేవతానమ్యుత్తరచనమ్ అవిభాగమత్యోపరమ్- వాక్య
 నసేనమృద్యత ఇతి సంపత్తిచదన్యైవాతానుషక్తపాఠ్యధానరచ
 తత్వే పురుషాణానామైవః పురుషోతిమహి పురుషోతమోవా
 దవిభాగమత్యోపరమ్.

తదోకోగ్రజ్వలనంతత్పరికాశితద్వా
రోవిద్యాసామధ్యాత్మశ్చేషగత్యను
ష్ఠుతియోగాచ్చ హాద్దానుగృహీత
శ్చతాధికయా - ౧౬.

మార్గచరమపురుషరాధనయాశుభాశామిన్యాత్మకత్వకర్తృక
విప్లవసవనవీరకరణపురుషసృష్టిశాసనాశా
స్తోత్రకర్తృకాధికయా మార్గస్యనాశాత్మకత్వవివక్షనగ్రహణ

క స్థానముగి) త్రికాశవత్సవతి-హర్ష! తరహుత్త రస్యాభిభా
యాదుభ్య తరహుత్తవ్యవస్థితః శర్వస్యచాహంకృతినీ
విష్టతిభిఃప్రతిశ్చ.

ర త్స్య ను సా రీ - ౧౭.

అత్రైతేక రత్నానిమూర్త్య ఆకృతురభి కృతేర్విద్యా |
త్స్యనుసాత్వవ గచ్ఛతి - నిశ్చయ రత్నయ సునైవనితాను డో
ప్యతలభేః - హేతుస్తేననుబంధిస్తు హేతునిభవకృతా.

నిశి నెతిచెన్న సమృద్ధస్యయావదా

త్వభావిత్యాన్వశయతిచ- ౧౮.

వివారముపమశ్చుక్తి రాయణమేవచెత్కారభ్యవతీతేక్షుగ
ర్హితమితి నికామరణనిష్ఠ నా నికామ్యతస్య సబిప్తపాప్రిరితి
తేన్న-కర్మశ్చుక్తి స్యయావద్విత్వాభావిత్యాత్పారభ్యశ్చ
యావచ్చరమదేహవసానకావిత్యాచ్యబిప్తప్రప్రివిఘ్న హేత్వ
భావార్ - దగ్ధామితస్యతావదవరంయావస్మవిమోక్ష్యే
2-భశ్చుక్తి స్య ఇతి-నికావద్వా ఇతర త్పురుషార్థ విషయా.

అతశ్చాయనేపిదక్షిణే- ౧౯.

అతశ్చ బద్ధ హేత్వభావాదేవ దక్షిణే-యనేపిమృతశ్చ
విమోచిప్తపాప్రిరిప్యవ.

యోగినఃప్రతిష్ఠ్య ర్యతే స్తాతేచేతే. ౨౦.

యత్రైకార త్వనామృతిహవృత్తిం చైవయోగినః- ఇతిశ
మరణంప్రత్యశే- అపితు యోగినా విద్యానిష్ఠా చీరి అర్వి
రాదికా తద్వివరితాచేత్యేతేగ తీస్తాతే- ప్రతి విషయభా
తే ప్రత్యతే - నైతే స్మృతిపాథాజానన్యూగీ ముఖ్యతకత్వ నేతి
వత్సార్.

ఇతి శ్రీభగవద్గ్రామానుజ విరచితే వేదాంత

సారేచతుర్థస్యాధ్యాయస్యద్వితీయఃపాదః.

అవిరాది నాతత్త్వనితే: ౧.

అవిరాది నైశేస విత్వా గచ్ఛతి సర్వాసుకృతిషు త
చ్చిన్నాస్తత్త్వైర్భజ్జనాత్ -

వాయుమబ్జాదవిశేషవిశేషాభ్యామ్ - ౨

మనోభ్య స్సంపత్తకం సవత్సరాదాదిత్యమితిస-వత్సరాది
త్యయోర్నగ్యే ప్రకరణాన్తరయో రేకత్రదేవల కశ్చురే: ఇత
రత్రవాయు: దేవలక శబ్దోపదేవానాం లోకోదేవలక ఇ
తివాయోరవిశేషేణ వాదక: వాయుశబ్ద రుద్రై: విశేషేణ
వాచక ఇత్యవిశేషకవిశేష కాద్యోదేవలక వాయుశబ్దాభ్యాం
వాయుశకవివాధిధీయత ఇత్యబ్జాదూర్ధ్వమాదిత్యాత్మాగ్నిం
వాయుమేవవిశేషయే -

తటితోఽధివరుణస్సమ్భవాత్. ౩.

తటితోఽసన్నతం వరుణో నివేశ్య: మేఘాశంఖలిత్యా
చ్చిద్యుత: మేఘస్య జలాత్తకత్వేన లోకవేదయోగ్యరుణస్య
విద్యుత్సమ్భవాద గమ్యతే - తదసన్నతమిద్రో ప్రజాపతీ: చాత్ర
మాత్ప్రబల విశేషాభావాత్ -

అతివాహికాస్తస్త్రిజ్ఞాత్. ౪.

అర్చిరాద్యభిమానిదే: తావిశేషవిదుమహుతివాహికత్వేనకర
ణాశ్చరుష నియంత్రాధిజ్ఞాయతే - సవిసాన్ బ్రహ్మగమయతీ
తి ఎద్వేకస్య గమయితృత్వవిశేషానాన్ నిజ్ఞాత్ -

వైద్యుతే వైవతతస్తచ్చుతే: ౫.

చక్షోమసో విద్యుతం తత్పురుషావశవ స్సవిసాన్ బ్రహ్మ
గమయతీతి శ్చుతే: వైద్యుతశ్చరుషత్పురస్తాప్సవివ బ్రహ్మగమ
యతా - వరుణేద్రో ప్రజాపతీనాంతదనుగాగ్రహ కత్వమేవ -

కార్యంబాదరిరస్య గత్యుపపత్తే: ౬.

కార్యం హిరణ్య గణముపాసీనాన్ అర్చిరాది క్షయ
తి అత్యైవ గత్యుపపత్తే: సహిశక్యగతం ఉరంబ్రహ్మసానీ

నానాం గతిరస్తిరి కాదరితురనే-

విశేషితత్వాచ్చ- ౭.

అనుభవముననుసరించి బ్రహ్మమునకు గల గుణములు ప్రకృతి
తే సుఖాంవేషచ ప్రద్యోగివవిశేషితత్వాత్ హిరణ్య గణా
మేవ-

సామిప్యాత్మతద్వ్యపదేశః. ౮.

బ్రహ్మగుణయతీరి బ్రహ్మవ్యవదేశస్తత్వామిప్యాత్ - అశ్రయము
బ్రహ్మగం విదధాతి ఘోరమితి సామిప్యమస్తిరి-

కార్యాత్యయేతదధ్యక్షేణసహతః పరమ

భిధానాత్. ౯.

హిరణ్యగణాప్రాప్తావపినానుసరాన్నికృతివిరోధః-హి
రణ్య గణానా త్వాత్మయే తదధ్యక్షేణసహతః పరంగచ్ఛతి-
తే బ్రహ్మలోకేతు పరాన్తరాలి పరాన్మతా త్పరిముచ్యంతి,
నర్వజితికురే:-

ప్రతి తే శ్చ. ౧౦.

బ్రహ్మణా సహత సర్వసమప్రీప్సే త్వాత్మకళ్యణవికర్తి
పరమృదివితి స్మృతేశ్చ-

పరంజైమినిముఖ్యత్వాత్. ౧౧.

అరణ్యపానీనా నర్పరాజర్మయతీరిజైమినిః- బ్రహ్మగుణయ
తీరి బ్రహ్మశబ్దస్య తిలైవ ముఖ్యత్వాత్ -

ద శ్చ నా చ్చ. ౧౨.

అనుచ్యరీరాత్మముత్థాయ పరంజ్యోతి రుపసమృద్యజితి
కురేశ్చ.

సచకార్యేప్రత్యభిసంధిః- ౧౩.

ప్రకృతతే సుఖాంవేషేతి విత్కళిసంధిశ్చ సకార్య- ప్ర
కృతతే శబ్దస్య పరివిశ్వస్యేత్వాదితేఃపరిష్కృతే బ్రహ్మస్య
జ్ఞానముఖ్యత్వాత్ - బ్రహ్మలోకశబ్దకర్తృధారయవృత్తాంతై

జీత్యధిపాఠః-తేబ్రహ్మలోకఇతి కురిఃబ్రహ్మలోకఇతి
అకబ్రహ్మవిషయైక-బ్రహ్మకాశక-తేశ్వర్యఇతి స్వలిఃతదకర్మ
సీత్యాద్యేనకతుర్బ్రహ్మలోకస్థోపాశకవిషయః.

అప్రతీకాలవృత్తాన్నయతీతిబాద

రాయణ ఉభయధాచ దోషాత్

తత్ప్రతుశ్చ - ౧౪.

ప్రతీకాలవృత్తానాహి నానుప్రతీకశబ్దవిర్విప్రప్రకర్యగాత్
శ్వరూపకర్మస్తం శక్యంచదదవ్యస్తువాతంబ్రహ్మద్యై
శ్వరూపేనవాచ్యపాశతే. అప్రతీకాలవృత్తా శ్చద్యైతి
త్వాః-యేషజ్ఞాగ్నివిదః యేచపరంబ్రహ్మపాశతే-తాన్న
యిత్యర్పిరాదితి భగవాన్ బాదరాయణాదున్యతే-కార్యమి
తిచక్షే పరమవెతి చక్షేచశకలోపనిషద్విరోధమాపదోషః
ప్రసజ్యతే - కార్యచక్షే బ్రహ్మగమయతి పరంజ్యోతి రుచ
శ్చక్షుద్యత్వాద్యాఃప్రకృత్యయః - పరమవెతిచచక్షే యని
వమరద్విజు ర్యచెమైరద్యై శ్రీధాంశ్వయంపాశతేతేర్వి
మమనిసంభవన్తి కురిఃప్రకృత్యయః - కార్యచక్షేకున్యాయ
శ్చవిరుధ్యతే-అర్పిరాదినాగతానాం బ్రహ్మహిస్తే రపునరా
వృత్తిశ్చ కూంతతే-షజ్ఞాగ్నివిదస్తు ప్రకృతివియత్తాత్
శ్వరూపం య ఆత్మనిత్యస్త్విత్వానినావగరబ్రహ్మత్వక ము
పాశకఇత్యవతీకాలవృత్తసత్వంతత్క్రతున్యాయాదిరోధశ్చ
ఉభయేఽపిహిపరిపూర్ణంబ్రహ్మపాశతే ముఖభేదేనస్వా
త్వకరీరకంబ్రహ్మ తేచన బ్రహ్మత్వకస్వాత్వసమితరఇతి.

విశేషంచ దశయతి - ౧౫.

కార్యముపాసీనానాం బ్రహ్మహిస్తే వ్యతిరిక్తచేమితదశ
కాలవిశేషంచ దర్శయతి - యావన్నామ్నాగరమిత్యాది.
ఇతిశ్రీభగవద్రామానుజవిరచితే వేదాంతసా
రే చతుర్థాస్యాధ్యాయస్యతృతీయఃపాదః.

సమ్మద్యావిర్భావస్సేవనశబ్దాత్ ౧.

వికమవైషణ్యసహాయోహ్వాచ్యురీరాత్యముఖ్యాంశ తరం
త్యాగిరుపశుక్లవ్యసేవ రూపణాభినిష్పద్యత ఇరిసిద్ధవైక
శ్రీత్యగత్త స్వరూపస్యాపాదికర్తణాదికోహిత స్వరూపశ్రీ
పరంబోధిరుపశుక్లవ్యావిర్భావవికారేనైవరూపణాదివిక
రూపికానాత్.

ముక్తఃప్రతిజ్ఞానాత్. ౨.

ఆత్మస్వరూపమాతీశ్య హ్నిగనసిద్ధత్వేపికమనశ్చవి
నిముఖాత్తపరిశిష్ట బ్జానాదిస్వరూపశ్రీ హ్యత్యావిర్భావ
ఉచ్యతే - ఏవం త్వేవతేఘాయానువ్యాఖ్యాన్యమితి జ్ఞానరా
ద్యవస్థాతిరోధాన వినిముక్తశ్రీ వికార్య"యా శ్రీతిబ్జా
నాత్.

ఆత్మాప్రకరణాత్. ౩.

భూయోనువ్యాఖ్యాన్యమితి శ్రీకృతచహతపాత్రత్వాదిగు
ణకలత్తైరివికరణాదవగమ్యతే - య ఆత్మాకహత పాత్రత్వా
తత్యశ్రీకృతానుశ్రీత్యసజ్జ్వస్సేవనశ్రీ విరివిశ్రీకృత్యవి
తం త్వేవతేఘాయానువ్యాఖ్యాన్యమితి ముక్తమే.

అవిభాగనదృష్టత్వాత్. ౪-

ఆవిర్భూత స్వరూపాయం ముఖ్యాత్తాస్యాత్తకరీరం శ
తం బ్రహ్మస్వాత్తనూస్యాత్తరయా అహం బ్రహ్మసీత్యవిభాగ
వైవానుభవతి ఆత్మైతిహావగచ్ఛన్తితి తథాహాహాన్త్యక
తథావిభగస్వరూపశ్రీ దృష్టత్వాత్ - య ఆత్మనశ్రీకృత్య
త్తకరీరం సతతత్తత్తమనీత్యాదికాశ్రీసిద్ధమేవమన్యూ
పితమే.

బ్రాహ్మణజ్ఞేమినిరుపన్యాసాదిభ్యః- ౫-

అశ్రీశ్రీరూపావిర్భావో బ్రాహ్మణాశహతపాత్రత్వాదిశ్రీ
రూపణ-తేహినిర్మగుణాః సత్యగత్తనూకీస్వాధావికగుణ
క్షితియతాత్తాశహతపాత్రాత్త్యాత్యత్య ఉతన్యాసాదవగమ్య

తే . ౧౦ : జయతీర్థద్రవ్యములుగావిత్వాది సూచ్యవైదిక జైమిని
మతము

చిత్రితన్త్రాత్రేణతదాత్మకత్వాదిత్యో

దులూమిః - ౬.

విజ్ఞానఘనవివేకః ధారణార్థ విజ్ఞానగూఢిశ్చరూప ఇ
త్యాదులూమిః.

ఏవమప్యపన్యాసాత్పుర్వభావా దవి

రోధంబాదరాయణః - ౭.

విజ్ఞానఘనవివేక శ్చ సతాశ్చ శ్చరూపవిజ్ఞానగూఢేపి య
తాత్పర్యవహతహాపెక్కువన్యాసాదివా పూర్వసామవహతహాపై
త్వాదీనామపి సత్యావాచకయాగ్ దీధియశ్చైవగతోభయ
శ్చరూపస్య పరస్పరివిరోధాభావా ద్ద్రావ్యవ్యంసామ్యో
న్యపరీహారి ఇతివిధయరూపసముద్భయం భగవాన్సృజరా
యణా మేనె.

సంకల్పాదేవతచ్ఛ్రుతిః - ౮.

సంకల్పాదేవతచ్ఛ్రుతిః కామోభవతీత్యాదిసామగ్ధజ్ఞా త్యాద
యశ్చసంకల్పాదేవతవన్తి - యథా పరమపురుషస్యలీలాప్రవృ
త్తస్య దశరథవసుదేవాదయశ్చసంకల్పాదేవతవన్తి ఏవమేవ
ఇతరుపురుషలీలావర్ణనస్య ముక్తస్సాపితడుపకరణయాతాః
పిబ్యవయశ్చసంకల్పాదేవ తవన్తీత్యభావః.

అతఏవచానన్యాధిపతిః - ౯.

అతఏవాపహతహాప్తాసత్యకామస్వత్వసంకల్పాదిత్యాదిత్ర
తే ర్మకనాచిదపి కర్తాధీనోఽయమ్.

అభావంబాదరిరాహహ్యోవమ్ - ౧౦.

రస్యదేవేన్ద్రియాద్యుపకరణాభావంబాదరిత్వేన సహ
వైశేషికస్యత్యాదిహితదధానకూహః

భావంజైమినిర్వికల్పమననాత్ - ౧౧.

సమకథాభవతీత్యాది తేహేద్వియాదిగోవిధతాకురేః.

ద్వాదశాహవచుభయపిధంబాద

రాయనోఽతః - ౧౨.

ఉభయశ్చరేః సురీరత్వకుశరీరత్వంచేచ్ఛాకః యథాభ్యా
వశాహః ఉభయశ్చుతే సురీకుహీనంభవతి.

తస్యభావేసంధ్యవచుపపత్తేః - ౧౩.

స్వేనైవసృష్టేరిస్వభావేస్సృష్టేఽథరథాఽథయోగాఽ
శతస్సృజితఇతి వరకుపురుషసృష్టేర్భృగవస్తుక్తోఽస్మితురకు
పురుషసృష్టేర్లీలారసంభుక్తే.

భావేజాగ్రద్వత్ - ౧౪.

స్వేనైవసృష్టేః శతగణభావేజాగ్రత్ పురుషవరే భుక్తే.

ప్రదీపవనావేశస్తథాహిదశకాయతి - ౧౫.

ఏకతేశస్థితశ్యాపిప్యజభారూః జ్ఞానవ్యాప్త్యా సర్వాశత
వస్తిర్భృగః- వాలాగ్రీశతథాగనేత్యాగభ్యః సచానవ్యయః శ
బ్దతత్వతిహి వస్తియతి.

స్వాప్యయసంపత్త్యోగస్యతరాపే

క్షమావిమర్శతంహి - ౧౬.

చాగ్జ్ఞేనాత్మనా సంపరిష్యకోనభావ్యాంకించనవేదనా
స్తతమితి వేదనాభావవచనం సుఖమితి మరణయే తస్యతరాపే
క్షమితుక్తమ్-నాహుల్యయమేవం సంప్రీత్యాత్మాసంజానా
తీత్యాదితా సుఖప్రారావకించిజ్ఞాత్యహువిమర్శతంహి.

జగద్వ్యాపారవజ్జమ్-

ప్రకరణాదసన్నిహితత్వాచ్చ. ౧౭-

అవశతచాత్మత్వసత్యసజ్జల్పత్వాదిగుణసామ్యంయః
కస్యజగజ్జన్మాదికారణత్వవజ్జమ్-యతోవాచిహునిభూతా

కలె

(౧౧౯)

కలె

నిర్మలకవి శివశంకరాచార్యులు.

ఇతిశ్రీభగవద్రామానుజవిరచితే వేదాంతసారే
చతుర్థస్వాధ్యాయస్య చతుర్థఃపాదోధ్యాయశ్చ
సమాప్తః- శాస్త్రించనమాప్తమ్ .
